

1 Samuel

Samuel māik'aapa Saúl bapata

Introducción

Na libro leedak'āri, k'awadai israelitaarā ome p'asada charraarā jua ek'ari p'anadak'āri. Na librode jara bi chi naapema Tachi Ak'ore pedee jarapari t'ijarapatap'edaa Samuel t'oda israelitaarā t'aide. Naapiara leedak'āri, k'awadai Tachi Ak'orepa eperā aba jirit'erada israelitaarā, pia jarait'eera, ichi p'uuru pidaarā rey pamerā. Māgí eperā t'ijarapachida Saúl. Iru jirit'eraji ichi pedee jarapari Samuel k'ap'ia. Na libro pi-ia leedak'āri, audú unudait'ee eperāarā t'i opee: Saúl, Samuel māik'aapa David.

Chi naapema capítulo sietede k'awadai k'airā paji Samuel ēreerā; sāgá iru t'oda māik'aapa ichi mimia oopariida israelitaarā t'aide. Saúl rey beedak'āriipa, ichia ooda jōmaweda unudai capítulo ochodeepa quince parumaa. T'ēepai unudai Saúl rey bide ichia ne-inaa k'achia ooda, David k'īraunuamaa iru beek'āri, ichi k'āyaara waibiara pai jīak'aapa. Ma k'aurepa Tachi Ak'orepa jirit'eraji David, rey beemerā iru pari. Capítulo dieciseideepa treinta parumaa jara bi Saulpa David jirida peet'aaitee. Ma t'ēepai capítulo treinta y unode jara bi sāgá Saúl ichi warrarā ome piudap'edaa filisteorā ome chōo jōnide.

Na librode pi-ia k'īsia p'aneedak'āri, tachia k'awadai Tachi Ak'orepa k'inia bi eperāarāpa oodamerā irua jara bik'a. Māga oodak'āri, irua ma p'uuru pidaarā bendiciapari. Mamīda p'uuru pidaarāpa irua jara bik'a ooda-e pak'āri, irua āramaa ne-inaa k'achia oopari.

Elcaná ichideerā ome

1 ¹Efraín^a eujā ee jēra bidepema Ramatayin p'uuruude Zufdeepa uchiadap'edaaarā p'anapachida. Irudeepa uchiada imik'īra aba t'ijarapachida Elcaná. Elcaná ak'ore Jeroán paji. Jeroán ak'ore Eliú paji. Eliú ak'ore Tohu paji. Tohu ak'ore Zuf paji. Āra jōmaweda Efraín ēreerādepema paji. ²Elcanapa wēra omé iru baji. Aba t'ijarapachida Ana;

^a **1.1** Tachi Ak'orepa ma eujā Efraín ēreerāmaa teeda perā, Efraín eujā apachida.

chi apema Penina. Peninapa warra t'opachi. Mamīda Anapa warra t'ok'aa paji.

³Año chaa Elcaná ichi p'uurudeepa uchiapachi Siló p'uurudee wāit'ee Jōmaarā Ak'ore Waibiamaa it'aa t'ide māik'aapa iru-it'ee ne-animalaarā paapide. Maapai Silode Elí māik'aapa chi warrarā Ofni, Finés ome Tachi Ak'ore p'aareerā paji. ⁴Elcanapa ne-animalaarā peep'eda, Tachi Ak'ore-it'ee paapik'āri, Penina eerepema māik'aapa chi warrarāmaa, k'aurāmaa chi chiara ūk'uru teepachi. ⁵Mamīda chi pipiara bada Anamaa teepachi, iru audú k'inia iru bada perā, Tachi Ak'orepa irumaa warra t'opik'aa paji mīda. ⁶Peninapa unuk'āri chi imik'irapa Ana audú k'inia iru bī, Ana oo iru beepachi k'isia paraa beemerā, Tachi Ak'orepa warra t'opik'aa pada perā.

⁷Año chaa Tachi Ak'ore temaa wādak'āri, Peninapa Ana māgá oo iru beepachi. Maperā Ana jēepachi māik'aapa nek'ok'aa paji. ⁸Chi imik'ira Elcanapa māga unuk'āri, iidipachi: “Ana, ¿sāap'eda jēe nībima? apachi. ¿Sāap'eda k'ira pia-ee nībima māik'aapa nek'o-ee nībima? ¿Pi-it'ee mi piara bi-ek'ā apachi, warrarā diez k'āyara?”

Anapa it'aa iidida

⁹Ewari aba Siló p'uurude p'anide, nek'odap'eda māik'aapa ne-inaa todap'eda, Ana bainī beeji māik'aapa wāji Tachi Ak'ore tedee. P'aare Elí mama su-ak'i baji Tachi Ak'ore tedepema puerta k'ait'a. ¹⁰Ana t'āri p'ua nībide māik'aapa jēe nībide Tachi Ak'oremaa it'aa t'īmaa beeji ¹¹māik'aapa nāga ooit'eeda aji: “Jōmaarā Ak'ore Waibia, mi pi mimiapari. Pia mi ak'ip'eda, chupiria k'awaaru pirā māik'aapa mīmaa warra t'opiru pirā, mia pi-it'ee māgí warra awara biit'ee pi tede mimia bapariimerā. Ak'ipiit'ee mia wāara māga ooit'ee, ma warra puda t'iik'aa pait'eeda” aji.

¹²Ana taarā it'aa t'īmaa bada perā Tachi Ak'ore k'irapite, Elipa ak'iji iru it'aimaa k'await'ee pedeemaata bī wa māga-e. ¹³Mamīda Anapa ichi t'āridepai it'aa t'īmaa baji. Mapa chi it'ai aupai mimik'a baji mīda, Elipa iru pedee ūrik'aa paji. Maperā Elipa k'isiaji it'ūapata piu bi.

¹⁴Māpai nāga jaraji:

—¿Sāapaita pi it'uapa piu-ee bait'eema? aji. ¡Waa vino tonaapáde! aji.

¹⁵Anapa p'anauji:

—Māga-epi. Mia vino maa-e pirā awaraa it'ua asia to-e bī. Jīp'a k'isia paraa nībi. Mapa mi t'āri p'ua nībi Tachi Ak'oremaa jaramaa bī. ¹⁶Mi pi mimiapari. K'isianáaji mi wēra k'achia. Mi taarā it'aa t'īmaa bajida aji, audú k'isia nībairā māik'aapa audú t'āri p'ua nībairā.

¹⁷Māpai Elipa māgaji:

—Māgara k'āiwee wāpáde aji. Mia k'inia bida aji, israelitaarā Ak'ore Waibiapa pia chupiria iididak'a oomerā.

¹⁸Anapa p'anauji:

—Mia k'inia bida aji, pia mi, pi mimiapari ichita māgá pia ak'i bamerā.

Ma t'ēepai Ana āpitez cheji ichi badamaa māik'aapa t'āri o-īa nek'ojoji. Maadak'āriipa waa k'īra pia-ee bak'aa paji. ¹⁹Ai norema tap'edaweda Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īde wādap'eda, āpitez chejida āchi temaa Ramade. Ma t'ēepai Elcaná waya chi wēra Ana ome araa k'āiji. Tachi Ak'ōrepa Ana chupiria k'awaaji. ²⁰Māgá Ana biak'oo beeji. Chi ewarimaa pak'āri, imik'īra warra t'o ataji māik'aapa māgaji: “Iru t'ī biit'eeda aji, Samuel,^b mia Tachi Ak'ōremaa iru iidida perā.”

Anapa Samuel Tachi Ak'ōre-it'ee awara bida

²¹ Ma t'ēepai Elcaná ichideerā ome waya Siló p'uuruudee wāji ichia ooit'eeda adak'a oode, māik'aapa ne-animalaarā Tachi Ak'ōre-it'ee paapide ichia año chaa paapipariidak'a. ²²Mamīda Ana wā-e paji, ai naaweda chi imik'iramaa nāga jarada perā:

—Mi wā-edo aji, warra ju amaa-emaa. Ju amaak'ārita, mia teenait'ee māik'aapa Tachi Ak'ōre-it'ee awara biit'ee, mama iru tede bapariimerā.

²³ Chi imik'īra Elcanapa p'anauji:

—Pia k'īsia bik'a oopáde aji. Béejji warra ju amaru misa. Mia k'inia bi Tachi Ak'ōrepa pi k'aripamerā māgá oomerā pia irumaa jaradak'a.

Māgá Ana teeda beeji chi warra ju amarumaa. ²⁴Samuel ju amaak'āri, at'āri ma-āri bita, Anapa ateeji Tachi Ak'ōre temaa Siló p'uuruude. Ichiaba ateeji p'ak'a imik'īra año òpee iru bi, harina litro veintidós māik'aapa vino ne-edo t'ida. ²⁵Ma p'ak'a peedap'eda māik'aapa Tachi Ak'ōre-it'ee paapidap'eda, chi warra ateejida p'aare Elimaa.

²⁶Māpai Anapa māgaji:

—P'aare, mia juraa bi mita paji chi nama pi k'ait'a taarā Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īmaa bada. ²⁷Tachi Ak'ōremaa iidiji irua mīmaa warra teemerā. Irua mi chupiria k'awaap'eda, na warra teeji. ²⁸Mia jaraji warra teeru pīrā, ma warra aneeit'eeda aji, ichi piurumaa iru-it'ee mimiamerā. Nama bida aji.

Elipa māga ūrik'āri, Tachi Ak'ōre k'īrapite bedabaidachi māik'aapa it'aa t'īji.

Anapa it'aa t'īda gracias jarait'ee

2

¹Māpai Anapa nāga it'aa t'īji:

“Tachi Ak'ōre, mi t'āri o-īa bapari, pia mi t'āri o-īapida perā. Pia mi k'aripada perā, mi k'īra unuamaa iru p'anapataarāpa mi waa t'āri p'uapida-e. ¡Maperā mi wāara o-īa bi! ²Tachi Ak'ōre, awaraa pik'a wē-e, pi k'achia wēe bapari perā. Māu choma bipa tachi jīaparik'a, māga pik'a pia tai jīapari. Tachi Ak'ōre, awaraa pik'a wē-e. ³Waa audua pedee

^b 1.20 Hebreo pedeede Samuel jara k'inia bi ‘Tachi Ak'ōre t'ī’.

jaranáati Tachi Ak'ōrepa ne-inaa jōma k'awapari perā. Iruata eperāarāpa oopata ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia. ⁴Irua chi juataura p'aníirā ematrima jōpipari.^c Jōdee chi juatau wēe p'aníirā juataura beepipari. ⁵Chi naaweda chik'o waibia iru bada īrá mimiapari pan pite aba atait'ee. Jōdee chi audú jarra oo bada waa mágá ba-e. Wēra warra t'ok'aa padapa warra siete t'oji. Mamídā chi warra chok'ara t'opariida īrá t'āri p'ua níbi, warra wēe beeda perā. ⁶Tachi Ak'ōrepa eperāarā chok'aipipari māik'aapa piupipari. Piudaarāmaa pēipari māik'aapa piudaarāmāipa uchiapipari. ⁷Tachi Ak'ōrépata eperāarā chupiria papipari maa-e pirā p'arat'ara papipari; ek'ariara papipari maa-e pirā waibiarā papipari. ⁸Tachi Ak'ōrepa chupiria chedeerā, chi net'aa wēe beerā k'aripapari, āra chupiria chitooni mīda, eperā waibiarā ome su-ak'i p'aneedamerā māik'aapa awaraarāpa āchi t'o p'anadamerā. Māga ooi irua na p'ek'au eujā ooda perā māik'aapa chi bidamāi bida perā áyaa wānaamerā. ⁹Irua ichide ijāpataarā jīapari. Mamídā chi ijāadak'aa beerā p'āriude piupata. Āchi k'īradoopa ichita p'oyaa p'anapataada-e. ¹⁰Tachi Ak'ōrepa ichi k'īraunuamaa iru p'anapataarā jōpiit'ee. Āchi īri pa baaipiit'ee. Tachi Ak'ōrepa na eujādepemaarāpa ne-inaa oopata ak'iit'ee jarait'ee pia wa k'achia. Irua jirit'erada rey jōmaarā k'āyaara waibiara papiit'ee."

¹¹ Ma t'ēepai Elcaná Ana ome wājida āchi temaa Ramade. Mamídā āchi warra, Samuel, Tachi Ak'ōre-it'ee mimiamaa beeji p'aare Elí jua ek'ari.

Elí warrarā ne-inaa k'achia ooyaa p'anapatap'edaa

¹² Elí warrarā Ofni, Finés ome ne-inaa k'achia ooyaa p'anapachida. P'aareerā paji mīda, Tachi Ak'ōre waaweedak'aa paji. ¹³ Mapa eperā chek'āri, ne-animal peep'eda Tachi Ak'ōre-it'ee paapide, ma p'aareerāpa oodak'aa paji Tachi Ak'ōrepa jaradak'a p'aareerāpa oodamerā. Ma k'āyaara āchi mimiapari pēipachida tenedor choma k'ida òpee bipa nechiara ūk'uru āchi-it'ee su atamerā. Chi ne-animal aneedapa ma nechiara paamaa bide wa chuumaa bide Tachi Ak'ōre-it'ee teeit'ee, ¹⁴āchi mimiaparipa ma tenedorpa nechiara k'uurude wa pailade su ata wāpachi āchi-it'ee. Māga oojida jōmaweda israelitaarā ome, Tachi Ak'ōre-it'ee ne-animalaarā paapi chedak'āri Siló p'uurdade. ¹⁵ Ma awara chi aneedapa ma ne-animal traa Tachi Ak'ōre-it'ee paapiit'ee pak'āri, ai naaweda āchi mimiapari chepachi nechiara ūk'uru iidide. "Mi-it'ee nechiara teepáde apachi, paait'ee p'aareerā-it'ee. Ārapa nechiara chuuda k'iniada-e. Ōk'oota k'inia p'anida" apachi. ¹⁶ Ma ne-animal aneedapa jarapachi: "Ichiak'au bíji netraa paapirumaa Tachi Ak'ōre leyde jara bik'a. Māpai pia ateei pichia k'inia bita."

Mamídā ma mimiaparipa māgapachi: "Jīraweda k'inia bida! apachi. Tee-e pirā, mīchi juadoopa jāri atayada" apachi. ¹⁷ Māgá ma k'utrāarāpa

^c 2.4 Anapa māga jarak'āri, jara k'inia bají Peninapa ne-inaa k'achia oo bada ichimaa.

Tachi Ak'õre k'ĩrapite p'ek'au k'achia oo wāpachida, israelitaarāpa ne-inaa Tachi Ak'õre-it'ee aneedap'edaa āchi-it'ee jāri ata wādap'edaa perā.

Samuel Tachi Ak'õre tede bapariida

¹⁸ Samuel efod apatap'edaa linodee ooda^d jípachi māik'aapa Tachi Ak'õre-it'ee chok'ek'ee mimiapachi. ¹⁹ Año chaa chi nawepa ̄ripema p'aru chiwidi oopachi chi warrapa jímerā. Ma p'aru ateeapachi chi imik'ira ome wāk'āri Tachi Ak'õre-it'ee ne-animal paapide. ²⁰ Elipa Elcaná chi wēra Ana ome unuk'āri, na pedee pia jarapachi Elcanamaa: “Mia k'inia bida apachi, Tachi Ak'orepa na wēramaa awaraa warrarā t'opimerā, na warra iru-it'ee awara bida pari.” Maap'eda Elcaná Ana ome waya wāpachida āchi temaa.

²¹ Ma t'ēepai Tachi Ak'orepa Ana pia ak'ipachi. Ana waya biak'oo beeji. Mamāik'aapa Anapa imik'ira warrarā ōpee, wēra k'aurā omé t'oji. Māimisa Samuel wari wāji mama Tachi Ak'õre k'ĩrapite iru tede.

Elí chi warrarā ome

²² Maapai Elí chonaa baji. Mamīda k'awaa baji chi warrarāpa ne-inaa k'achia oopatap'edaa israelitaarā ome. Āchia wēraarā Tachi Ak'õre te t'iupatade mimiapataarā ome paara k'āipachida.

²³ Maperā Elipa nāga jaraji:

—Jōmaarāpa jara chepatada aji, parāpa ne-inaa k'achia oopata. ¿Sāap'eda parāpa māga ooi awaa p'anima? aji. ²⁴ Mi warrarā, māga p'anadaik'araa bida aji. Ma k'aurepa israelitaarāpa parā āpite pedee k'achia jara p'ani. ²⁵ Eperāpa ne-inaa k'achia ook'āri awaraa eperāmaa, Tachi Ak'orepa ma eperā chupiria k'awaai māik'aapa ma nepiradeepa k'aripai. Mamīda parāpa Tachi Ak'oremaa ne-inaa k'achia oodak'āri, ¿k'āipata parā chupiria k'awaaima? aji.

Elipa māga jaraji mīda, chi warrarāpa ūri k'iniada-e paji, Tachi Ak'orepa k'īsia iru bada perā āchi peek'ooit'ee.

²⁶ Āchi māgá p'anide Samuel wari wāji. Tachi Ak'orepa iru pia ak'ipachi; eperārāpa paara.

Tachi Ak'orepa jarapida Elí ēreerādē

²⁷ Maapai Tachi Ak'orepa iru pedee jarapari Elimaa pēiji.

Māgipa māgaji:

—Tachi Ak'orepa nāga jara pēiruda aji, pimaa: “Pi chonaarā Egipto eujāde p'anadak'āri Faraón^e jua ek'ari, ārama mi unupiji. ²⁸ Awaraa

^d 2.18 Efod delantalk'a baji, ik'ia chaa k'aat'ida māik'aapa jík'arapa jída k'īraichaaweda.

^e 2.27 Chonaarāweda Egiptodepema reyrā jōmaweda t'ijarapachida Faraón, āchi t'ī awaraawaraa iru p'anajida mīda.

ëreerā k'äyaara mia parāf jirit'eraji awaraa israelitaarā pari p'aareerā mimia oopataadamerā. Parāta jirit'eraji mi altar k'ait'a wādamerā māik'aapa ne-animalaarā peedap'eda, mi-it'ee paa jōdamerā. K'inia baji parāpata mi k'irapite ne-inaa t'üa bapari paapataadamerā māik'aapa mi-it'ee mimiadak'äri, efod jipataadamerā. Ma awara mia jaraji israelitaarāpa ma ne-animalaarā mi-it'ee paapidap'edaa chiara ūk'uru parā ëreerā-it'ee awara bidamerā. ²⁹ ¿Sääp'eda parāpa ma ne-animalaarā māik'aapa net'aa mi-it'ee tee chepata ne-inaa k'achiak'a unupatama? ¿Sääp'eda pia michi p'uuru pidaarāpa ne-inaa aneepatadepema nechiara pipiara bi pi warrarāmaa teepiparima aji, mägipa audupiara poreedaidamerā? ¿Ära mi k'äyaara pipiara ak'ipari-ek'ä?

³⁰ "Mi, israelitaarā Ak'ore Waibiapa jaraji pi, pichideerā ome mi-it'ee mimiapataadamerā. Mamīda írá mia nāga jara bi. ¡Mia parāmaa waa p'aareerā mimia oopi-e pait'ee! Mia pia ak'ipari chi mi waawee p'anapataarā. Mamīda mi waaweeda-ee p'aniirā pia-ee ak'ipari.
³¹ Taarā-ee mia pichideerā māik'aapa pi ak'oredeepa uchiadap'edaaarā jöpiit'ee. Äradepema apida chonaa pa-e pait'ee. ³² Pia ak'ík'äri mia ne-inaa pia oo bi israelitaarā t'läide, pi k'isia nñbeeit'ee, pia ma mimia waa oo-e pait'ee perā māik'aapa pichideerā apida chonaa pa-e pait'ee perā.
³³ Pideepa uchiait'ee bi abapai mi altar k'ait'a wāpariit'ee. Mamīda iru tau soo bait'ee jée níbipa māik'aapa audú t'äri p'ua bapariit'ee, apemaarā pideepa uchiadait'erā jōmaweda eperāarā juapa piudait'ee perā. ³⁴ Pichi warrarā Ofni Finés ome ewari abaade piudait'ee. Ma ewate pia k'await'ee wāara mia jaradak'a p'asaji. ³⁵ Ma t'leepai mia p'aare pia biit'ee mi-it'ee mimiapariimerā. Mägipa oopariit'ee mia oopi bik'a, mi ome t'äri auk'a bapariit'ee perā. Irudeepa uchiadait'erā mia pia ak'ipariit'ee perā, ära ichita mimiadait'ee mia jirit'erada rey jua ek'ari. ³⁶ Maapai pideepa uchiadait'erā, chi at'äri chok'ai p'aneerutaarā ma p'aaremaa chedait'ee māik'aapa iru k'irapite bedabaidap'eda, chupiria iididait'ee irua äramaa teemerā p'arat'a tau wa pan pite chak'e. Irumaa enenee chedait'eeda aji, irua mimia teemerā, mägá chik'o k'odait'ee iru p'anadamerā."

Tachi Ak'orepa Samuel t'ida

3 ¹ Samuel k'utrāa bak'äri, Tachi Ak'ore-it'ee mimiapachi Elí jua ek'ari. Maapai Tachi Ak'orepa eperāarāmaa mak'iara pedeek'aa paji. Ichiaba eperāarāmaa irua mak'iara unupik'aa paji k'äimok'araa pik'a bide.

² Elí audú chonaa bak'äri, tau p'äriu wäji. Mapa pia unuk'aa paji. Ewari aba Elí ichi cuartode k'äi bide, ³ Samuel k'äi baji Tachi Ak'ore ome

^f **2.28** Mäga jarak'äri, jara k'inia baji Leví ëreerā. Leví ëreerädeepa Aarón uchiajì. Tachi Ak'orepa Aarondeepa uchiadap'edaaarā biji p'aareerā mimia oopataadamerā.

unupata tede, iru baaltek'a bi k'ait'a. Lámpara mama bapariida at'āri k'oo nñbaji.

⁴Mäga nide Tachi Ak'ōrepa t'í jaraji:

—Samuel aji.

Samuelpa p'anauji:

—Nama bida aji.

⁵Mäpai Samuel p'ira wājí Elí k'āi badamaa māik'aapa māgaji:

—Mi nama bida aji. ¿K'āare-it'ee mi t'í jarajima? aji.

Mäpai Elipa māgaji:

—Mia pi t'í jara-e pajipi. Waya k'āide wāpáde aji.

Mäpai Samuel wāp'eda, k'āi beeji.

⁶Mamīda Tachi Ak'ōrepa waya t'í jaraji:

—Samuel aji.

Mäpai Samuel p'irabaiji māik'aapa Elimaa wāp'eda, māgaji:

—Mi nama bida aji. ¿K'āare-it'ee mi t'í jarajima? aji.

Elipa p'anauji:

—Warra, mia pi t'í jara-e pajipi. Waya k'āinapáde aji.

⁷Samuelpa k'awa-e baji sāgá Tachi Ak'ōrepa eperāmaa pedeepari, Tachi Ak'ōrepa waide irumaa pedee-e bada perā.

⁸Mäpai t'ída õpee t'í jaraji:

—Samuel aji.

Naawedapemak'a Samuel p'irabaiji māik'aapa Elimaa wāp'eda, māgaji:

—Mi nama bida aji. ¿K'āare-it'ee mi t'í jarajima? aji.

Mäpai Elipa k'awaji Tachi Ak'ōrépata ma k'ütrāa t'í jara bi. ⁹Mapa māgaji:

—K'āinapáde aji. Waya pi t'í jararu pirā, nāga p'anáuji: "Tachi Ak'ōre, pedéejí. Mi, pi mimiaparipa pi pedee ūriit'eeda" apáde aji.

Mäpai Samuel jéra banaji.

¹⁰Ma t'eeepai Tachi Ak'ōre waya chep'eda, Samuel k'ait'a ak'inñ beeji māik'aapa naawedapemak'a t'í jaraji:

—¡Samuel! ¡Samuel! aji.

Samuelpa p'anauji:

—Pedéejí. Mi, pi mimiaparipa pi pedee ūri bida aji.

¹¹Mäpai Samuelmaa Tachi Ak'ōrepa nāga jaraji:

—Israelitaarā t'āide mia ne-inaa ooit'eeda aji. Mäga ūridak'āri, eperāarā p'eradait'ee. ¹²Ma ewate mia jōmaweda Elimaa jaradak'a ichideerāmaa ooit'ee. ¹³Ichideerāmaa ne-inaa k'achia ooit'ee chi warrarāpa ne-inaa k'achia oopatap'edaa pari. Ārapa mimaa pedee k'achia jarapachida. Mamīda irua āra itria-e pají. ¹⁴Maperā mia juraaji Elideerāpa ne-inaa k'achia oopatap'edaa mia k'īra atua-e pait'ee, ārapa ne-animalaarā peedap'eda, mi-it'ee paapiruta pijida wa ne-inaa pia tee cheruta pijida.

¹⁵Maap'eda Samuel jēra beeji. Ai norema tap'eda irua Tachi Ak'ōre tedepema puerta ewaji. Mamīda āchobee baji Elimaa nepiriit'ee Tachi Ak'ōrepā jarada k'āimok'araa pīk'a bide.

¹⁶Mamīda taarā-e nide Elipa iru t'ī jarap'eda, māgaji:

—¡Warra, Samuel!

Samuelpa p'anauji:

—Mi nama bida aji. ¹⁷Māpai Elipa iidiji:

—¿K'āata Tachi Ak'ōrepā pīmaa jarajima? aji. Pedee apida jara-edā anáaji. Jōma jara-e pīrā, Tachi Ak'ōrepā pīmaa ne-inaa audú k'achia ooipia bida aji.

¹⁸Māpai Samuelpa jōma nepiriji. Pedee apida mera-e paji.

Māpai Elipa māgaji:

—Iruta Tachi Ak'ōre. Irua k'īsia iru bik'a ooipia bida aji.

¹⁹Samuel māgá wari wāji. Tachi Ak'ōre iru ome baji. Jōma oopachi ichia jaradak'a Samuel k'ap'ia pari. ²⁰Māgá israelitaarā jōmaarāpa Dan p'uurudeepa Berseba p'uurude parumaa^g k'awaa wājida Tachi Ak'ōrepā Samuel ichi pedee jarapari papiji. ²¹Siló p'uurude Tachi Ak'ōrepā Samuelmaa ichi unupipachi. Mama Samuelmaa k'awapipachi ichia jara pēi k'inia bada. Māpai Samuelpa israelitaarāmaa jarapachi.

Filisteorāpa Tachi Ak'ōre baaltek'a bi jāri atadap'edaa

4 ¹Maapai filisteorā soldaorā chip'edaidap'eda, israelitaarā ome chōode wājida. Ichiaba israelitaarā soldaorā chip'edaidap'eda, auk'a uchiajida chōode filisteorā ome. Punto Ebenezer k'ait'a ma israelitaarāpa āchi carpa ne-edee ooda eebai jira bijida mama k'āidait'ee. Jōdee Afec p'ururo k'ait'a filisteorāpa āchi carpa eebai jira bijida. ²Mamāik'aapa āchi soldaorā uchiadak'āri, israelitaarā ome chōomaa p'aneejida. Māgá chōomaa p'anide filisteorāpa p'oyaajida. Mama chōo p'anadap'edaamāi, āchia israelitaarā cuatro mil peejida.

³Israelitaarā chok'ai uchiadap'edaarā āpītee chedak'āri āchi carpa eebai jira bīdap'edaamāi, āchi poro waibiarāpa iidida:

—¿Sāap'eda Tachi Ak'ōrepā jā filisteorāmaa tachi p'oyaapijima? ajida. Siló p'uurudee wādáma Tachi Ak'ōre tedepema baaltek'a bi atade. Tachi ome ateedáma ajida, māgá Tachi Ak'ōre tachi ome nipamerā māik'aapa tachi k'īraunu amaa iru p'anapataarā juadeepa tachi k'ari pa atamerā.

⁴Aramāgá soldaorā ūk'uru Siló p'uurudee pēijida Tachi Ak'ōre baaltek'a bi atade, ijāadap'edaa perā Tachi Ak'ōre ma baaltek'a bi t'ap'a ūri bi.^h

^g 3.20 Dan p'uuru Israel eujā norte eere baji. Jōdee Berseba p'uuru Israel eujā sur eere baji. Nāga jarak'āri, jara k'inia baji Israel eujā jōmaade. ^h 4.4 Māgí baaltek'a bi jara k'inia bi Jōmaarā Ak'ōre Waibia it'ari su-ak'i beepari, it'aripemaañ querubines apata esa-ak'a. Ma k'aurepa israelitaarāpa k'irāpapachida Tachi Ak'ōrepā pacto ooda āchi ome.

Ma soldaorā āpitez chedak'āri ma baaltek'a bi ome, māgí ak'ipataarā, Elí warrarā Ofni Finés ome auk'a chejida. ⁵ Ma baaltek'a bi israelitaarā p'anadap'edaamāi pachek'āri, o-īapa golpe biajida ma eujā wērerumaa.

⁶ Filisteorāpa biuk'a para nībi ūridak'āri, māgajida:

—¿Sāap'eda audú biuk'a para nībima ajida, hebreorā p'animāi?

Mamīda k'awaa atadak'āri Tachi Ak'ōre baaltek'a bi aneedap'edaa, ⁷p'erak'oodachida māik'aapa māgapachida:

—¡Āchi ak'ōre waibia cheji āchi carpa eebai jira bidap'edaamāi! Aai, tachi k'achiade baairutada ajida. Waide awaraarā soldaorāpa tachi ome nāga oodak'aa paji. ⁸ ¡Aai, tachi k'achiade baairuta! ¿K'aipa tachi k'aripayama ajida, baainaadamerā āchi ak'ōre waibiarā juade? Āchi eujā pania wēe bide p'anadak'āri, māgiirāpa Egipto pidaarā jōpijida k'ayaa k'achiapa. ⁹ ¡Filisteorā, sōcharra p'anadáma! ¡Chōodáma hebreorā ome, maa-e pīrā tachi āchi esclavo p'aneedait'ee, āchi tachi juua ek'ari esclavo p'anapatak'a!

¹⁰ Māpai ma filisteorā chōomaa p'aneejida israelitaarā ome māik'aapa ma chōo p'oyaajida. P'era jōnadap'edaa perā, israelitaarā mirudachida āchi te chaa. Cho-k'ara piujida. Israelitaarā soldaorā treinta mil peek'oojida. ¹¹ Ma awara chōo jōnide ma filisteorāpa Tachi Ak'ōre baaltek'a bi atadachida māik'aapa Elí warrarā omé, Ofni Finés ome peejida.

Elí piuda

¹² Mamīda ma chōomaa p'anadap'edaamāiipa Benjamín ēreerādepema soldao aba p'ira jirabodachi māik'aapa ma ewatewed Siló p'uurude panaji. Chi p'aru jōma jē bají māik'aapa ichi porode yooro p'ora iru bají ak'ipiit'ee audú t'āri p'ua bi. ¹³ Ma soldao Siló p'uurude panak'āri, Elí su-ak'i bají o ik'aawa p'uurudepema puerta k'ait'a. Omaa ak'īmaa bají, k'īsia nībada perā Tachi Ak'ōre baaltek'a bide. Ma soldaopa p'uuru pidaarāmāa jōma nepirk'āri, biuk'a para beeji.

¹⁴ Elipa māga ūrik'āri, iidiji:

—¿Sāap'eda audú biuk'a para nībima? aji.

Māpai ma soldao p'ira wāji Elimaa nepiride. ¹⁵ Maapai Elí noventa y ocho año iru bají māik'aapa tau p'āriu bají. ¹⁶ Ma soldaopa Elimaa nāga jaraji:

—Mí chejida aji, chōo p'animāiipa. Idiweda mí miru uchiajida aji.

Māpai Elipa māgaji:

—Warra, ¿sāgajima? aji.

¹⁷ Ma soldaopa p'anauji:

—Israelitaarā filisteorā naa jīchoojidada aji. Soldaorā cho-k'ara k'inijida. Made pi warrarā omé, Ofni Finés ome piujida. Ma awara filisteorāpa Tachi Ak'ōre baaltek'a bi atadachidada aji.

¹⁸ Elipa ūrik'āri Tachi Ak'ōre baaltek'a bi ateedap'edaa, ichi silladeepa āpītee k'oreudachi p'uurude t'iupatamāi. Chonaa bada perā māik'aapa k'ap'ia chia bada perā, chi otau k'ōradachi. Māgá piudachi. Cuarenta año wāyaarude Elí israelitaarā poro waibia paji.

¹⁹ Elí āigu, Finés wēra warra t'oyama baji. Ma wērapa ūrik'āri filisteorāpa Tachi Ak'ōre baaltek'a bi ateedap'edaa māik'aapa chi imik'ira, chi chāure paara piudap'edaa, bi p'iradachi warra t'oit'ee. Ījaabaip'eda, chi warra t'oji. Mamīda ma warra pia p'oyaa t'o-e paji.

²⁰ Mama p'anadap'edaa parteraarāpa iru piu wā unudak'āri, māgajida:
—Waaweenāaji. Pia imik'ira warra t'ojida ajida.

Mamīda irua āra pedee p'anau-e paji, audú t'āri p'ua nībada perā.
²¹ Piui naaweda, chi warra t'ī biji Icabod, jara k'inia bi 'Tachi Ak'ōre waa wē-e tachi ome'. Māga t'ī biji israelitaarā-it'ee Tachi Ak'ōre k'ira wāree wēe beeda perā filisteorāpa iru baaltek'a bi ateedak'āri; ma awara chi imik'ira, chi chāure paara piudak'āri.

²² Chi warra māgá t'ī bik'āri, māgaji:
—Israel eujādepa Tachi Ak'ōre k'ira wāree ateejidada aji, iru baaltek'a bi atadak'āri.

Tachi Ak'ōre baaltek'a bi filisteorā eujāde

5 ¹ Filisteorāpa Tachi Ak'ōre baaltek'a bi ateejida Ebenezerdeepa āchi p'uuru waibia Asdoddee. ² Mama ma baaltek'a bi binajida āchi ak'ōre waibia Dagón ik'aawa. Dagón ne-inaa juapa ooda paji. ³ Ai norema Asdoddepemaarā mamaa wādak'āri, unujida āchi ak'ōre waibia Dagón eujāde barro baibi Tachi Ak'ōre baaltek'a bi k'īrapite. Māpai waya ichi badak'a ata bijida chi badamāi. ⁴ Mamīda ai norema Asdod p'uurudepemaarā waya wādak'āri, waya unujida āchi ak'ōre waibia Dagón eujāde baibi Tachi Ak'ōre baaltek'a bi k'īrapite. Ma te t'iupatamāi chi poro chi jua ome k'ōra jēra baji. Chi k'ap'ia aupai āri-ee baji. ⁵ Mapa maadamāiipa ūrā parumaa Dagón tede ichi p'aareerā wa eperāarā t'iudak'āri, puerta edaik'a eerepema māu ūri t'iada-ee t'iupata.

⁶ Ma t'ēepai Tachi Ak'ōrepa Asdod p'uurudepemaarāmaa māik'aapa ma p'uuru ik'aawa p'anapatap'edaa rāmaa k'ayaa k'achia tumor ome baripiji. ⁷ Asdod p'uurudepemaarāpa māga unudak'āri, māgajida:

—Israelitaarā Ak'ōre Waibia baaltek'a bi tachi t'āide baik'araa bi. Jāgipa tachimaa māik'aapa tachi Ak'ōre Waibia Dagonmaa k'achia oomaa bida ajida.

⁸ Maperā jara pēijida jōmaweda filisteorā poro waibiarā chedamerā. Māirāmaa ma p'uurudepemaarāpa iidijida:

—¿K'āata oodayama ajida, israelitaarā Ak'ōre Waibia baaltek'a bi ome?

Māirāpa p'anaujida:

—Gat p'uurudee ateedapáde ajida.

Mapa filisteorāpa israelitaarā Ak'ōre Waibia baaltek'a bi mamaa ateejida. ⁹Mamīda mama bīnadap'edaa t'lēepai, Tachi Ak'ōrepā ma p'uurudepemaarā auk'a miapiji. Chonaarāmaa, warrarāmaa paara k'ayaa k'achia tumor ome baripiji. Māgá irua āra p'erapiji. ¹⁰Maperā filisteorāpa Tachi Ak'ōre baaltek'a bi Ecrón p'uurudee pēijida.

Mamīda Tachi Ak'ōre baaltek'a bi mamaa ateedak'āri, ma p'uuru pidaarāpa nāga bijida:

—¿Israelitaarā Ak'ōre Waibia baaltek'a bi aneejida-ek'ā ajida, irua tachi jōmaweda peek'oomerā?

¹¹Māgá ma p'uurudepemaarā jōmaweda p'erajida, Tachi Ak'ōrepā āramaa k'ayaa pēida perā.

Maperā t'lē pēijida filisteorā poro waibiarā māik'aapa māgajida:

—Namāik'aapa atéeti israelitaarā Ak'ōre Waibia baaltek'a bi. Ichi badamaa teenadapáde ajida, maa-e pirā irua tachi jōmaweda peek'ooi.

¹²Chi waide piuda-e padap'edaa tumor-idaa p'anadap'edaa perā, ma p'uurudepemaarāpa it'aa bijida āchi ak'ōre waibiarā apatap'edaaarāmaa, ārapa ūridai jīak'aapa.

Filisteorāpa Tachi Ak'ōre baaltek'a bi āpītee tee pēidap'edaa

6 ¹Tachi Ak'ōre baaltek'a bi atane siete filisteorā eujāde bajī. ²Ma t'lēepai filisteorāpa t'lē pēijida āchi eujādepema p'aareerā māik'aapa ne-inaa oopataarā k'awaadait'ee ne-inaa p'asait'ee bi.

Māirā pachedak'āri, ma filisteorāpa nāga iidijida:

—¿K'āata oodayama ajida, israelitaarā Ak'ōre Waibia baaltek'a bi ome? ³Sāgá pēidayama ajida, ichi badamaa?

³Māirāpa p'anaujida:

—Israelitaarā Ak'ōre Waibia baaltek'a bi pēiruta pirā, arajāgaa pēināati. Net'aa pia téeti āchi Ak'ōre Waibiamaa ak'ipidait'ee iru k'īrapite parāpa ne-inaa k'achia oodap'edaa. Māga ooruta pirā, parā jipa p'aneedai māik'aapa k'awaadai sāap'eda irua parāmaa k'achia oomaa bi.

⁴Māpai ma filisteorāpa iidijida:

—¿K'āare net'aa piata teedaipia bīma? ajida.

Māirāpa p'anaujida:

—Tumork'a bee nēedee ooda joisomaa téeti. Ichiaba rat'ak'a bee nēedee ooda joisomaa téeti. Ma chaachaa jara k'inia bi filisteorā poro waibia aba, parāmaa māik'aapa parā poro waibiarāmaa paara ma tumor baripida perā. ⁵Ma-it'ee nēedee óoti tumork'a bee māik'aapa rat'ak'a bee, rat'aarāpa parā eujā jōpi wāda perā. Ma net'aa israelitaarā Ak'ōre Waibiamaa teeruta pirā, ak'ipidai jāgí Ak'ōre Waibia waawee p'ani. Māgá irua parāmaa, parā ak'ōre waibiarāmaa māik'aapa parā eujā waa k'achia oo-e pai. ⁶¿Sāap'eda parā k'īiri k'isua p'anima ajida, Egiptodepemaarā p'anadap'edaak'a māik'aapa Faraón badak'a? Ichia israelitaarā pēiamaa

baji, ãra Ak'õre Waibiapa ichi auk'aarãmaa ne-inaa audú k'achia oo-emaa.

⁷Parãpa nãga oodaipia bi. Carreta chiwidi oopiti. Maap'eda p'ak'a wêra omé warra paraa bee yugode jí atáti, ma carreta jidiudamerã. Mamïda ma p'ak'a wêraarã carreta jidiu atua p'anadaipia bi. Ma p'ak'a wêraarã carretade jidap'eda, chi chak'eerã jía bináti p'ak'a jíapata temäi. ⁸Mäga oodap'eda, ma baaltek'a bi carretade bidaipia bi. Ai ik'aawa cajade p'e bidaipia bi ma net'aa nãeedee ooda iru-it'ee tee pëidait'ee, irua tachi waa miapinaamerã. Maap'eda ma carreta ituaba pëidaipia bi. ⁹Mäpai chi wãrumaa ak'íti. Ma carreta wãru pírã israelitaarã eujâdee, Bet Semes p'uurudee, mägara wãara ãra Ak'õre Waibiapa tachi miapi baji. Mamïda awara ãyaa wãru pirã, k'awaadai irua tachi miapi-e paji. Jíp'a pariatuata tachi mägá k'ayaadachida.

¹⁰Mäpai p'aareerâpa jaradap'edaak'a oojida. P'ak'a wêra omé warra paraa bee atajida. Ma p'ak'a wêraarã carretade jidap'eda, chi chak'eerã jía binajida p'ak'a jíapata temäi. ¹¹Maap'eda Tachi Ak'õre baaltek'a bi mäik'aapa ma caja ma carretade bijida. Ma cajade p'anajida ma rat'ak'a bee mäik'aapa tumork'a bee nãeedee ooda. ¹²Ma p'ak'a wêraarã carreta ome pëidak'ari, Bet Semedee wãpari ode wãjida. Ma p'ak'a wêraarã jíp'a ma ode bia wãjida, juaraare wa ju bi eere t'iuda-ee. Filisteorã poro waibiarã ma carreta t'ee wãjida Bet Semes p'uuru k'ait'a parumaa.

¹³Bet Semedepemaarã ūk'uru ma eujã jewedaade trigo ewa p'anadap'edaarâpa unudak'ari Tachi Ak'õre baaltek'a bi cheru, o-ïadachida. ¹⁴Bet Semedepema Josué eujämäi panak'ari, ma carreta ak'iní beeji. Mama mäu choma baji. Mäpai ma Bet Semedepemaarâpa ma carreta wãrat'aadap'eda, ma pak'urudee t'ipi oro atajida mäik'aapa ma p'ak'a wêra omé peedap'eda, Tachi Ak'õre-it'ee paa jöpijida. ¹⁵Leví ëreerâdepemaarã, chi mama p'anapatap'edaarâpa Tachi Ak'õre baaltek'a bi mäik'aapa ma caja net'aa nãeedee ooda iru bada atajida chi carreta wãrat'aadai naaweda mäik'aapa ma mäu choma bi ïri binajida. Ma ewate Bet Semedepemaarâpa awaraa ne-animalaarã peedap'eda, ūk'uru Tachi Ak'õre-it'ee paajida mäik'aapa ūk'uru iru-it'ee paa jöpijida. ¹⁶Ma filisteorã poro waibia joisomaarâpa t'imiiipa ma oomaa p'anadap'edaa ak'imaa p'anajida. Maap'eda ma ewateweda ãpiteme wãjida ãchi p'uuru Ecrondree.

¹⁷Filisteorâpa ma tumork'a bee nãeedee ooda joisomaa Tachi Ak'õre-it'ee teejida ãchia ne-inaa k'achia oodap'edaa pari. Aba teejida ãchi p'uuru Asdod pari, aba ãchi p'uuru Gaza pari, aba ãchi p'uuru Ascalón pari, aba ãchi p'uuru Gat pari mäik'aapa aba ãchi p'uuru Ecrón pari. ¹⁸Ma awara ma rat'ak'a bee nãeedee ooda teejida p'uuru ãchi poro waibiarã joisomaa juu ek'ari p'anadap'edaa pari, chi p'uuru murallapa t'liak'au wëe bee pari paara. Ma mäu choma bi, ai ïri Tachi Ak'õre baaltek'a bi bidap'edaa at'ari mama bi ma Bet Semedepema Josué eujâde.

¹⁹Mamīda Tachi Ak'ore baaltek'a bi Bet Semes p'uurude bide ūk'uru Bet Semedepemaarāpa ma edajāde ak'ijida, k'awa k'inia p'anadap'edaa perā k'āata aide paraa. Maperā Tachi Ak'ōrepa ma ak'īdap'edaarā setenta k'iniipiji. Bet Semedepemaarāpa māga unudak'lāri, t'āri p'uapa jēemaa p'aneejida, Tachi Ak'ōrepa āra māgā audú miapida perā.

²⁰Māpai Bet Semedepemaarāpa māgajida:

—Tachi Ak'ore k'achia wēe bapari. ¿K'aita chooima iru k'īrapite? ¿K'airāmaa chi baaltek'a bi pēidayama ajida, iru tachi t'āideepa āyaa wāmerā?

²¹Maap'eda nāga jara pējida Quiriat Yearín p'uurudepemaarāmaa: "Filisteorāpa Tachi Ak'ore baaltek'a bi aneejida. Māpa ata chedapáde" ajida.

7 ¹Māgā Quiriat Yearín p'uurudepemaarāpa Tachi Ak'ore baaltek'a bi atanadap'eda, binajida eperā Abinadab te ee nok'ode badade. Māpai chi warra Eleazar awara bijida ma baaltek'a bi ak'li bamerā.

Samuel israelitaarā poro waibia pada

²Tachi Ak'ore baaltek'a bi taarā bají Quiriat Yearín p'uurude; perá veinte año. Maapai israelitaarāpa audú Tachi Ak'ōrede ijāa k'inia p'aneejida.

³Mapa Samuela israelitaarā jōmaarāmaa māgaji:

—Parāpa waya t'āripa Tachi Ak'ōrede wāara ijāa k'inia p'ani pīrā, awaraa eujādepemaarā ak'ore waibia apataarā māik'aapa ak'ore waibia apata Astartek'a bee āyaa bat'ak'lōti. Māpai p'anapatáati Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a māik'aapa irumaa aupai it'aa t'īpatáati. Māga ooruta pīrā, irua parā filisteorā juu ek'ariipa uchiapiit'eeda aji.

⁴Israelitaarāpa māga oojida. Āyaa bat'ak'oojida net'aa jōma iru p'anadap'edaa ai k'īrapite it'aa t'īpata, Baal k'īrak'a bee, Astarté k'īrak'a bee paara. Māpai Tachi Ak'ōremaa aupai it'aa t'īmaa p'aneejida.

⁵Maap'eda Samuela nāga jaraji:

—Israelitaarā jōmaweda Mizpa p'uurude chip'edaríti. Mama parā pari mia Tachi Ak'ōremaa it'aa iidiit'eeda aji.

⁶Māgā israelitaarā Mizpade chip'edaidak'lāri, pania atadap'eda, Tachi Ak'ore k'īrapite weejida. Māga oojida ak'ipidait'ee waa p'ek'au k'achia oo k'iniada-e p'ani. Ma ewate nek'oda-e paji māik'aapa jarajida:

—Tachi Ak'ore k'īrapite tachia p'ek'au k'achia oojidada ajida.

Mama p'anide Samuel āchi poro waibia beeji.

⁷Filisteorāpa k'awaa atadak'lāri israelitaarā Mizpade chip'e jōni, āchi poro waibiarāpa jarajida chōode wādamerā. Israelitaarāpa māga k'awaadak'lāri, p'eradachida. ⁸Māpai Samuelmaa māgajida:

—Tachi Ak'ōremaa it'aa iidipariiji, irua tachi k'aripa atamerā filisteorā juadeepa.

⁹Mäpai Samuelspa oveja chak'e ataji mäik'aapa peep'eda, Tachi Ak'ore-it'ee paa jöpiji. Ma t'ëepai israelitaarä pari it'aa iidiji.

Tachi Ak'orepa näga k'aripaji. ¹⁰Samuelspa at'äri ma oveja chak'e paamaa bi misa, filisteorä pachejida israelitaarä ome chöodait'ee. Mäga nide Tachi Ak'orepa pa golpe jïwaapiji. Mäga ūridak'äri, ma filisteorä p'eradachida mäik'aapa israelitaarä taide ächi eujädee jïchoo wäjida. ¹¹Aramata israelitaarä Mizpadeepa uchiajida ma filisteorä t'ëe. Bet Car waawí parutamaa chõo wäjida. Mägá israelitaaräpa ma filisteorä pee wäjida. ¹²Ma t'ëepai Samuelspa mäu atap'eda, biji Mizpa p'uuru, Sen p'uuru esajíak'a.

Mäpai mägají:

—Na mäu t'ë biit'eeda aji, Ebenezer,ⁱ nama Tachi Ak'orepa tachi k'aripada perä.

¹³Maadak'äriipa filisteoräpa waa chõo jirida-e paji israelitaarä eujäde, israelitaaräpa ära p'oyaadap'edaa perä. Samuel israelitaarä poro waibia bi misa,^j Tachi Ak'orepa maarepida filisteorämaa p'oyaapi-e paji.

¹⁴Ma awara israelitaaräpa waya atajida ächi p'uuru filisteoräpa järi iru p'anadap'edaa Ecrondeepa Gat parumaa. Mägá israelitaaräpa ächi eujä filisteorä juadeepa järi atajida. Maapai israelitaarä k'äiwhee p'anapachida amorreorä ome.

¹⁵Samuel piurumaa iru israelitaarä poro waibia paji. ¹⁶Año chaa iru wäpachi Betel p'uurudee, Guigal p'uurudee mäik'aapa Mizpa p'uurudee israelitaarä nepira ak'ide. ¹⁷Maap'eda ichi temaa wäpachi Ramá p'uurudee. Mama ichiaba israelitaarä nepira ak'ipachi mäik'aapa mama Tachi Ak'ore-it'ee altar ooji.

Israelitaaräpa rey k'inia p'anadap'edaa

8 ¹Samuel chonaa bak'äri, ichi pari chi warrarä biji charraarä mimia oodamerä israelitaarä t'äide. ²Chi naapema t'ijarapachida Joel; chi apema Abías. Ära Berseba p'uurudee p'anapachida mägá israelitaarä nepira ak'idak'äri. ³Mamida ächi chi ak'orek'a p'anadak'aa paji. Ma k'äyaara p'arat'a audú k'inia p'anadap'edaa perä, p'arat'a jitapachida ma p'arat'a teedap'edaaräpa oopidap'edaak'a oodait'ee. Mägá israelitaarä nepira ak'idak'aa paji Tachi Ak'orepa oopi bik'a. ⁴Maperä israelitaarä poro waibiarä chip'edaidap'eda, Ramadee wäjida Samuel ome pedeede. ⁵Mägajida:

—Pi chonaa bida ajida, mäik'aapa pi warrarä pik'a p'anadak'aa. Maperä taipa k'inia p'ani pia rey bimerä, irua tachi ak'ipariimerä. Rey k'inia p'anida ajida, awaraa eujädepemaaräpa iru p'anapatak'a.

ⁱ 7.12 Hebreo pedeede 'Ebenezer' jara k'inia bi 'mäu Tachi Ak'orepa k'aripadamäi'.

^j 7.13 Ük'uuruärä jarapata 'Samuel chok'ai bi misa'.

⁶Māgá rey k'inia p'anida adak'āri, Samuel t'āri āriidachi. Maperā Tachi Ak'ōremaa it'aa t̄imaa beeji.

⁷Māpai Tachi Ak'ōrepa nāga p'anauji: —Óoji āchia iidi p'anik'a. Pi yiaraa iru p'ani-e. Mita yiaraa iru p'ani, k'iniada-e p'anadairā mi āchi rey waa bamerā.

⁸Pimaa oo p'ani mimaa oopatalk'a mia āchi Egipto eujādeepa uchia atadak'āriipa ūrá parumaa. Mide ijāa amaapata it'aa t̄inadait'ee awaraa ak'ore waibia apatamaa. ⁹Māga p'anapata perā, óoji āchia iidi p'anik'a. Mamīda aī naaweda k'ira jip'a ūraapáde aji, k'awaadamerā sāga p'anapataadait'ee rey juua ek'ari.

¹⁰Māpai Samuelpa ma israelitaarāmaa jaranaji jōmaweda Tachi Ak'ōrepa jarada. ¹¹Māgaji:

—Rey juua ek'ari nāga p'anapataadait'eeda aji. Reypa parā warrarā ūk'uru soldaorā papiit'ee; awaraarā biit'ee caballo ūri wādamerā chōode; awaraarā biit'ee ichi carreta naa p'ira wādamerā māik'aapa ichi jādamerā. ¹²Ūk'uru soldaorā mil poro waibia papiit'ee; awaraarā soldaorā cincuenta poro waibia papiit'ee. Awaraarā biit'ee ichi eujāde mimiadamerā; ne-uudamerā māik'aapa ne-uu chauda ewadamerā. Awaraarā biit'ee metaldee oodamerā arma māik'aapa carreta oodak'āri, ne-inaa metaldee ooda aide bidait'ee. ¹³Parā k'aurā jida atait'ee k'era oodamerā, nechuudamerā māik'aapa pan oodamerā. ¹⁴Parā eujā piara bee, uva k'āi māik'aapa olivo k'āi piara bee ichi-it'ee atap'eda, teeit'ee poro waibiarā ichi juua ek'ari mimiapataarāmaa. ¹⁵Parā net'a tau ewada māik'aapa uva oroda diezdepema chaa aba ichimaa teepiit'ee ichi ak'ipataarā-it'ee māik'aapa awaraarā ichi juua ek'ari mimiapataarā-it'ee. ¹⁶Ichiaiba parā mimiapataarā, imik'ūraarā, wēraarā paara māik'aapa parā p'ak'a pipiara bee, burroorā paara atait'ee ichi-it'ee mimiapataadamerā. ¹⁷Parā ovejaarā waridadepema diezdepema chaa aba atait'ee. Ma awara pāchi jida iru-it'ee mimiadait'ee. ¹⁸Māga pak'āri, parāpa rey jirrit'eradap'edaapa ma jōma oo bi k'aurepa parāpa Tachi Ak'ōremaa chupiria iididait'ee. Mamīda irua ūri-e pait'eeda aji.

¹⁹Samuelpa māga jaraji mīda, israelitaarāpa ūri k'iniada-e paji. Mapa irumaa nāga jarajida:

—Tai-it'ee pi ūraa maarepida p'ua-e bipi. Taipa rey k'inia p'anida ajida, ²⁰awaraa eujādepemaarāpa iru p'anapatak'a. K'inia p'ani reypa tai ak'i bapariimerā māik'aapa tai naa wāpariimerā awaraarā ome chōonadak'āri.

²¹Samuelpa māga ūrip'eda, Tachi Ak'ōremaa ma pedee jaraji.

²²Māpai Tachi Ak'ōrepa p'anauji:

—Óoji āchia iidi p'anik'a. Rey bipáde aji, āchi ak'ipariimerā.

Māpai Samuelpa “pia bida” ap'eda, jaraji israelitaarā wādamerā āchi p'uuru chaa.

Saúl Samuel ome unuda

9 ¹Maapai eperā bapachi, t'ijarapatap'edaa Quis. Māgí Benjamín ëererādepema paji. Chi ak'ore Abiel paji. Ma Abiel uchiaiji

Zerordeepa. Ma Zeror uchiaji Becoratdeepa. Ma Becorat uchiaji Afiadeepa. Awaraarāpa Quis waawee p'anapachida āchi poro waibiak'a unupatap'edaa perā. ²Quipa warra k'útrāa k'íra wāree, k'ap'ia ñidaa iru baji. T'íjarapachida Saúl. Awaraa israelita iruk'a wē-e paji. Awaraarā jōmaarā k'āyaara iru it'íara baji.

³Ewari aba Quis burroorā atuadachida. Mapa irua chi warra, Saulmaa māgaji:

—Wáji tachi burroorā jiride. Pichi ome mimiapari aba ateepáde aji.

⁴Mágá Saúl wáji. Wāyaajida ee jēra bimāi Efraín éreerā eujāde māik'aapa Salisá eujāde. Mamīda ma burroorā atuadap'edaa mama unuda-e paji. Ichiaba wāyaajida Salín eujāde māik'aapa Benjamín éreerā eujāde. Mamīda mama ichiaba unuda-e paji. ⁵Zuf eujāde panadak'āri, Saulpa chi mimiaparimaa māgaji:

—Apítee wādáma aji. Maa-e pirā mi ak'ore tachi pari audupiara k'isia níbee, ichi burroorā pari k'isiai k'āyaara.

⁶Ma mimiapipa p'anauji:

—Tachi Ak'ore pedee jarapari na p'uurude bapari. Jōmaarāpa iru pia ak'ipata, irua jara bik'a ichita p'asapari perā. Wādáma irumaa. Irua jaraisk'a chisāgí ode tachi wādaipia bi.

⁷Saulpa p'anauji:

—Mágara wādáma aji. Mamīda ¿irumaa k'āata ateedayama? aji. Tachi mochila anipapatade pan jida wēe nida. Ne-inaa wēe p'anida aji, teedait'ee Tachi Ak'ore pedee jaraparimaa.

⁸Māpai ma mimiapipa māgaji:

—Mia iru bi p'arat'a tau perá gramo òpee pait'ee bi. Mágí teeit'eeda aji, ma Ak'ore pedee jaraparimaa, irua tachimaa o ak'ipimerā.

⁹(Chonaarāweda israelitaarāpa Tachi Ak'oremaa ne-inaa iidi k'inia p'anadak'āri, iidipachida 'eperāpa ne-inaa p'asait'ee bi unupari' apatap'edaamaa. Írá māgee eperā Tachi Ak'ore pedee jaraparida apata.)

¹⁰Saulpa ma mimiaparimaa māgaji:

—Pia bipi. Wādáma aji.

Māpai āchi omeeweda wājida ma Ak'ore pedee jarapari bapariida p'uurudee. ¹¹Eede it'aa wārutade ma p'uurumaa, awēraarā ome unujida. Ma awēraarā pania t'ide wā nipajida. Māpai māirāmaa iiddijida:

—¿Nama bik'ā ajida, ne-inaa p'asait'ee bi unupari?

¹²Ma awēraarāpa p'anaujida:

—Bipi. Mamīda waawipai bi. Et'ewapai pacheji, idi p'uurude ne-animalaarā peedap'eda, Tachi Ak'ore-it'ee paapidait'ee perā ee it'í bide ne-animalaarā paapatamāi. Isapai wāruta pirā, iru ununadayada ajida. ¹³P'uurude panadak'āri, iru jiríti nek'ode wāi naaweda eede it'aa, ne-animalaarā Tachi Ak'ore-it'ee paapatamaa. Mama iru pana-emāi eperāarā nek'oda-e, irua pedee pia jarait'ee perā nek'odai naaweda.

Maap'eda chi t'í pëidaarā nek'odai. Mapa isapai wādapáde ajida, iru unudamerā.

¹⁴Aramágá Saúl ma mimiapari ome p'uurudee wājida. Ará panadak'ári, unujida Samuel wāru eede it'aa ne-animalaarā paapatamaa.

¹⁵Ai noreweda, Saúl pai naaweda, Tachi Ak'ōrepa Samuelmaa nāga k'awapiji: ¹⁶“Nu, nāgí horade mia Benjamín éeerādepema aba pīmaa pēit'eeda aji. Māgí awara bipáde aji, mi p'uuru pidaarā ak'ipariimerā. Māgipa israelitaarā uchiapiit'ee filisteorā juadeepa. Māgá mia ak'ipiit'ee wāara ūriji mi p'uuru pidaarāpa chupiria iididap'edaa.”

¹⁷Samuelpa Saúl unuk'ári, Tachi Ak'ōrepa māgaji:

—Nāgida aji, mia eperā jarada. Nāgipa mi p'uuru pidaarā ak'i bapariit'eeda aji.

¹⁸Saúl p'uurude t'iupatamāi panak'ári, Samuel k'ait'a wāp'eda, nāga jaraji:

—Mi chupiria k'awáaji. Jarapáde aji, sāma bi ne-inaa p'asait'ee bi unupari te.

¹⁹Samuelpa p'anauji:

—Mipí chi ne-inaa p'asait'ee bi unupari. Mi naa eede it'aa wāti ne-animalaarā Tachi Ak'ōre-it'ee paapatamaa, idi parā mi ome nek'odait'ee perā. Nu mia jarait'ee pia mīmaa iidi k'inia bi. Maap'eda mia parā wāpii. ²⁰K'isianáaji pi burroorā k'laima òpee atua p'ani unu atadap'edaa perā. Awaraarā k'āyaara israelitaarāpa pi māik'aapa pichi ak'ōredeerā piara ak'ipataadait'eeda aji.

²¹Māpai Saulpa p'anauji:

—Mamída mi Benjamín éeerādepema, Israeldeepa uchiadap'edaarā éeerā ma-āriara bidepema. Ma awara Benjamín éeerādepemaa rāde michideerā ek'ariara p'ani awaraa te pidaarā k'āyaara. Māga bita, ¿sāap'eda pia mīmaa māga jara bima? aji.

²²Māpai Samuelpa Saúl chi mimiapari ome ateeji nek'opatamaa. Su-ak'i beepiji t'í pëidaarā treinta p'anadap'edaa ome, eperārā poro waibiarā bi su-ak'i beeparimāi.

²³Maap'eda Samuelpa chi nejooparimaa māgaji:

—Aneepáde aji, nechiara mia jarada awara bimerā.

²⁴Aramágá ma nejooparipa ne-animal mak'ara aba atanap'eda, Saulmaa tee cheji. Māpai Samuelpa māgaji:

—Jāgí pi-it'ee awara iru bají. K'opáde aji, mia na t'í pëidaarā t'ída perā pi ome auk'a nek'ode chedamerā.

Māgá ma ewate Saúl nek'oji Samuel ome. ²⁵Ma ee it'ia badamāiipa uchiadak'ári, p'uurude t'iujida. Maap'eda Samuel tedepema terrazade Saul-it'ee k'laimera ooteejida. Mama Samuel Saúl ome pedeeji.

²⁶Maap'eda Saúl jéra beeji māik'aapa k'lāiji.

Ai norema Samuelpa Saúl t'íji māik'aapa nāga jaraji:

—P'irabáiji mäik'aapa pichi ode wāpáde aji.

Mägá Saúl p'irabaiji mäik'aapa Samuel ome taawaa uchiaji.

²⁷P'uurudeepa uchiadait'ee pak'āri, Samuela Saulmaa māgaji:

—Pi mimiapari naa pēiji. Mamīda pi, arak'atia beepáde aji, mia jara k'inia bairā Tachi Ak'ōrepa mimaa jarada.

Māpai Saúl mimiapari ichi naa wāji.

Samuelpa Saúl awara bida israelitaarā rey pamerā

10 ¹Māpai Samuelpa aceite olivodee ooda botellade iru bada atap'eda, Saúl poro ūri weet'aaji mäik'aapa iru uritarrade k'ira ū'aap'eda, māgaji:

—Idi Tachi Ak'ōrepa pi awara biruda aji, ichi p'uuru pidaarā, israelitaarā ak'i bapariimerā.^k Pia israelitaarā ak'i bapariit'ee mäik'aapa āra uchiapiit'ee āra k'ira unuamaa iru p'anapataarā juadeepa. Nāgá pia k'awai Tachi Ak'ōrepa pi awara bida ichi p'uuru pidaarā poro waibia pamerā. ²Pi namäik'aapa wāk'āri, imik'iraarā omé unuit'ee Selsa p'uurude Benjamín éreerādepemaarā eujāde, Raquel iadap'edaa k'ait'a. Māirāpa nāga jaradait'ee: “Unu atajizada adait'ee, parāpa burroorā jiri nipadap'edaa. Pi ak'ore waa k'īsia-e bi ma burroorāde; jip'a parāde k'īsia nībi. Irua iidimaa bida adait'ee, k'āata ooima pi unu atait'ee.”

³'Ma t'ēepai, waawipai Tabor eujāde encina pak'uru bimāi panak'āri, unuit'eeda aji, imik'iraarā ōpee, Beteldee wāruta Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īde. Abaapa chivo ōpee atee wāit'ee mäik'aapa abaapa pan ōpee atee wāit'ee. Jōdee chi apemapa vino ne-edē t'ida atee wāit'ee. ⁴Pimaa saludaadap'eda, pimaa pan omé teedait'ee. Jitapáde aji.

⁵T'ēepai pi panait'ee Guibeá p'uurude Tachi Ak'ore ee apata k'ait'a, filisteorā soldaorā p'anapamatamāi. Ma p'uurude t'īrude, pia unuit'ee Tachi Ak'ore pedee jarapataarāpa iru pedee jaramaa p'ani, it'aa t'īpatamāiipa eede edaa wādade. Māirā nok'oore unuit'ee eperāarāpa chaamaa p'ani salterio, pandero, p'ip'ana mäik'aapa arpa. ⁶Māga nide Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure pimaa pēlit'ee. Māgá pi āra ome auk'a iru pedee jaramaa beeit'ee mäik'aapa pi awara beeit'ee. ⁷Mia pimaa jara bik'a p'asak'āri, óoji pichia k'īsia bik'a, Tachi Ak'ore pi ome bait'ee perā.

⁸'Maap'eda mi naa Guigal p'uurudee wāji. Mama mi pi ome unuit'ee. Mama k'āima siete nīji mi pi ome unurumaa. Tachi Ak'ore-it'ee mia ne-animalaarā peep'eda, paa jōt'aait'ee mäik'aapa awaraa ne-animalaarā peep'eda, paait'ee jedek'odait'ee tachi auk'aarā ome. Maap'eda mia pimaa jarait'eeda aji, k'āata ooipia bi.

⁹Saúl Samuel ome despediip'eda, mamāik'aapa uchiak'āri, Tachi Ak'ōrepa iru t'āri awarapiji. Ma ewateweda Samuelpa jaradak'a

^k **10.1** Tachi Ak'ore pedee traduciipataarā ūk'uruurāpa na oración aupai bipata na versiculode.

jōmaweda p'asaji. ¹⁰ Saúl ichi mimiapari ome panadak'āri Guibeá p'uuruude, Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā āramaa chejida. Māga niđe Tachi Ak'ōre Jaure Saúl ome ba chep'eda, ārak'a irua auk'a Tachi Ak'ōre pedee jaramaa beeji. ¹¹ Saúl k'awa p'anadap'edaarāpa unudak'āri irua Tachi Ak'ōre pedee jaramaa bī Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāk'a, āchi pitapai māgapachida:

—¿Quis warra Saúl, sāga nībima? ¿Iru Tachi Ak'ōre pedee jarapari padachik'ā? apachida.

¹² Ichiaba māpema abaapa māgaji:

—¿K'aima aji, jā Ak'ōre pedee jarapataarā ak'ōre?

Ma t'ēepai eperāarāpa jarapachida: “¿Saúl jida Tachi Ak'ōre pedee jaraparik'ā?” apachida. Māga jarapachida Saúl awara unudap'edaa perā.

¹³ Saúl māgá pedee bap'eda, wāji eede it'aa, māpema Tachi Ak'ōremmaa it'aa t'ipatamaa. ¹⁴ Saúl chīapapa iru unuk'āri, iidiji irumaa māik'aapa chi mimiaparimaa:

—¿Sāmaa wājidama? aji.

Saulpa p'anauji:

—Burroorā jirī nipajida. Mamīda unuda-e pak'āri, Samuelmaa iidinajidada aji.

¹⁵ Māpai chi chīapapa māgaji:

—¿Samuelpa pimaa k'āata jarajima? aji. Mīmaa jarapáde aji.

¹⁶ Saulpa p'anauji:

—Jīp'a jarajida aji, ma burroorā unudap'edaa.

Mamīda Saulpa jara-e pají Samuelpa ichi rey pait'eeda ada.

¹⁷ Ma t'ēepai Samuelpa israelitaarā tī pēiji Tachi Ak'ōremmaa it'aa t'īnadamerā Mizpa p'uuruude.

¹⁸ Mama chip'edaidak'āri, Samuelpa māgaji:

—Tachi Ak'ōre, israelitaarā Ak'ōre Waibiapa nāga jara bida aji. “Mia parā israelitaarā Egipto eujādeepa uchia ataji. Ma awara mia parā uchiapiji Egipto pidaarā jua ek'ariipa māik'aapa awaraa eujādepemaarā jua ek'ariipa.” ¹⁹ Mamīda irá parāpa Tachi Ak'ōre yiaraa iru p'ani, irua parā māgá k'ariipa ataji mīda ma k'achiade p'anadap'edaamāiipa māik'aapa ma chupiria p'anadap'edaamāiipa. Iru k'āyaara reyta k'inia p'anida apata. Maperā Tachi Ak'ōre k'īrapite chedapáde aji, ēreerā chaa māik'aapa te pidaarā chaa.

²⁰ Māga jarap'eda, Samuelpa Israeldeepa uchiadap'edaa ēreerā chaa k'ait'a chep'eda, suerte jemeneji k'awaait'ee Tachi Ak'ōrepa chisāgí ēreerā jirit'eraji madeepa rey uchiamerā. Māga k'awaajida Benjamín ēreerā jirit'erada. ²¹ Maap'eda jaraji Benjamín ēreerādepema te pidaarā chaa k'ait'a chedamerā. Māpai suerte jemenek'āri, k'awaajida Matri te pidaarā jirit'erada. Ma t'ēepai suerte jemenek'āri, k'awaajida Matridereda uchiada Quis warra, Saúl, jirit'erada. Mamīda Saúl jirinadak'āri, unuda-e

paji. ²² Māpai Tachi Ak'ōremaa iididak'āri k'awaapimerā Saúl bi wa wē-e, irua k'awapiji Saúl miru bi net'aa p'e bīdap'edaamāi. ²³ Māpai p'ira wājida, iru mamāik'aapa aneedait'ee. Israelitaarā k'īrapite aneedak'āri, k'awaajida Saúl it'iara bi israelitaarā jōmaarā k'āyaara.

²⁴ Māpai Samuela jōmaarāmaa māgajī:

—Tachi Ak'ōrepa rey jirit'erada ak'īti. Iruk'a awaraa israelitaarā wē-eda aji.

Māpai israelitaarāpa biajida:

—¡Tachi Rey, pia bapariipáde! ajida.

²⁵ Maap'eda Samuela israelitaarāmaa jarateeji ley rey-it'ee; sāgá bapariipia bi ichi jua ek'ari p'anapataarā ome. Māpai librode ma ley jōma p'āp'eda, Tachi Ak'ōre ome unupata tede ia biji. Maap'eda Samuela peraārā āchi te chaa pēiji.

²⁶ Saúl ichiaba wājī ichi temaa Guibeade. Israelitaarā sōcharra beerā ūk'uru iru ome auk'a wājida, Tachi Ak'ōrepa āramaa k'īsiapida perā māga oodamerā.

²⁷ Mamīda ūk'uru t'āri k'achia-idaa beerāpa māgajida:

—¿Jāgípata tachi k'aripa ataik'ā ajida, tachi k'īraunu amaa iru p'anapataarā jua ek'ariipa?

Māirāpa iru pia ak'ida-e paji māik'aapa irumaa net'aa pia teeda-e paji. Māirāpa māga jarajida mīda, Saúl k'īup'ee beeji.

Saulpa amonitaarā p'oyaada

11 ¹ Ma t'ēepai amonitaarā rey Najapa ichi soldaorā chip'e atap'eda, wājida Galaad eujādee Jabés p'uurudepemaarā ome chōode. Ma p'uuru wap'ira iru p'anide, ma p'uurudepemaarāpa irumaa jara pēijida:

—Tai ome pedēji chōoda-ee p'anapataadait'ee. Māga ororu pirā, pi jua ek'ari p'anapataadait'eeda ajida.

² Ma amonita Najapa p'anauji:

—Pia bipi. Pacto oodáma chōoda-ee p'anapataadait'ee. Mamīda mia parā jōmaarā juaraarepema tau eet'aait'eeda aji, ma k'aurepa israelitaarā k'īra nejasia p'aneedamerā.

³ Jabés p'uurudepema poro waibiarāpa p'anaujida:

—K'āima siete nīji, taipa jara pēiruta misa israelitaarā jōmaarāmaa tai k'aripa chedamerā. Apidaapa tai k'aripa cheda-e pirā, pia jara bik'a oodayada ajida.

⁴ Māpai ma poro waibiarāpa eperāarā pēijida Guibeadee, Saúl baparimaa. Māpemaarāmaa nepiridak'āri, jēe para beeji. ⁵ Māga nide Saúl pacheji ichi p'ak'a arado jidiupataarā ome māik'aapa ma p'uurudepemaarā māgá unuk'āri, iidiji:

—¿Eperāarā sāgajidama? aji. ¿Sāap'eda jēe para nībima? aji.

Māpai nepirijida Jabés p'uurudepemaarāpa jara pēidap'edaa.

⁶ Saulpa māga ūrik'āri, Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure irumaa pēiji. Mapa

Saúl k'íraudachi ma amonitaarā ome. ⁷P'ak'a omé atap'eda, peek'ooji mäik'aapa t'iap'ek'oiji. Ma p'ak'a k'ap'ia piuda t'iap'eda beeda awara-awaraa pëiji israelitaarā jõmaarāmaa mäik'aapa ma nechiara ateedap'edaarā ome nāga jara pëiji: "Na p'ak'a ome oodak'a ooit'eeda aji, chi mi eere mäik'aapa Samuel eere chōode cheda-e p'aniirā p'ak'aarā ome."

Israelitaarāpa mäga ūridak'ari, p'erak'oodachida. Mapa eperā abapai pik'a chejida Saúl eere chōodait'ee. ⁸Bézec p'uuru k'ait'a chip'edaidap'eda, Saulpa ichi eere p'anadap'edaa soldaorā juasiak'ari, trescientos mil Israeldepemaarā pajī. Jódee treinta mil Judadepemaarā pajī.

⁹Ma t'ëepai Saulpa jaraji ma Jabedeepa chedap'edaarāmaa:

—Jabés p'uurudepemaarāmaa nāga jaranáti: "Nu imat'ipa pai naaweda taipa parā k'aripanadait'eeda" aji.

Mäpai ãra wājida. Saulpa jara pëida nepirinadak'ari, Jabés p'uurudepemaarā o-ïadachida. ¹⁰Mäpai seewata amonitaarā rey Najamaa nāga jara pëijida: "Nu pi jua ek'ari p'aneedait'eeda ajida, pia tai ome oomerā pichia k'inia bïk'a."

¹¹Ai norema Saulpa ichi soldaorā t'ooda öpeeđe t'ooji. Ídatipodopa wājida amonitaarā carpa eebai jira bidap'edaamaa mäik'aapa mäirā peek'oo wājida imat'ipa parumaa. Chi chok'ai uchiadap'edaarā waaweeja jïchoo wājida. Mägá eperāarā omé araa p'aneeda-e pajī.

Israelitaarāpa Saúl k'inia p'anadap'edaa áchi rey pamerā

¹²Maap'eda israelitaarā ūk'uruurāpa Samuelmaa mägajida:

—¿K'airāpa jarajidama ajida, Saúl tachi rey panaamerā? ¡Ma eperāarā taimaa teepáde ajida, peek'oodait'ee perā!

¹³Mamïda Saulpa mägaji:

—Idi apida piuda-edo aji, Tachi Ak'orepa idi tachi israelitaarā k'aripada perā.

¹⁴Mäpai Samuelpa jõmaarāmaa nāga jaraji:

—Guilgaldee wādáma aji, Saúl rey bidait'ee.

¹⁵Mägá israelitaarā jõmaweda Guilgaldee wājida. Mama Tachi Ak'ore k'írapite Saúl áchi rey bijida. Ichiaba ne-animalaarā peedap'eda, Tachi Ak'ore-it'ee paapijida áchi auk'aarā ome jedek'odait'ee. Mama Saúl mäik'aapa israelitaarā o-ña p'aneejida.

Samuelpa israelitaarāmaa jarada

12

¹T'ëepai Samuelpa israelitaarā jõmaarāmaa nāga jaraji:
—¡Úriti! Mia oodoo parāpa iididap'edaak'a. Rey k'inia p'anida adak'ari, mia rey biji parā ak'i bapariimerā. ²Nama bida aji, pâchi rey. Irúa parā ak'i bapariit'ee mäik'aapa parāmaa jarait'ee k'ãata oodaipia

bi. Mi audú chonaa bi. Poro t'orroo bi. Mi warrarā parā t'āide p'ani. K'utrāaweda mia parā k'aripadoo ūrá parumaa. ³ Mi nama iru p'ani. ūraweda jaráti Tachi Ak'ore k'irapite māik'aapa irua rey jirit'erada k'irapite michi-it'ee ataji pirā awaraarā p'ak'a wa burro, maa-e pirā parādepema apidaamaa ne-inaa k'achia ooji pirā, maa-e pirā p'arat'a jitaji pirā eperā aba piara ak'iit'ee awaraarā k'āyaara. Jaradapáde aji. Mia ma pari p'aait'ee.

⁴Māpai arii p'anadap'edaarāpa p'anaujida:

—Māga ook'aa pajida ajida. Pia taimaa ne-inaa k'achia apida oo-e pajī, tai k'achia iru ba-e pajī pichi jua ek'ari māik'aapa p'arat'a jitak'aa pajī ne-inaa k'achia oo-e bi imiateet'ee.

⁵Māpai Samuelpa māgaji:

—Māgara Tachi Ak'orepa māik'aapa irua jirit'erada reypa ūri p'ani parāpa nepira apida mi ome wēe p'ani.

Ārapa p'anaujida:

—Māgada ajida.

⁶Ma awara Samuelpa israelitaarāmaa nāga jaraji:

—Moisés k'ap'ia māik'aapa Aarón k'ap'ia Tachi Ak'orepa parā chonaarā Egipto eujādeepa uchiapijī. ⁷Ūrá Tachi Ak'ore k'irapite ak'inī p'anéetí charra k'irapite ak'inī p'aneek'ajidak'a, mia parā imiateet'ee perā. Ūrití mia parāmaa k'irāpapiru misa irua ooda parā chonaarā ome māik'aapa parā k'aripait'ee.

⁸Jacob ichideerā ome Egipto eujāde p'anadap'eda, taarā pak'āri, Egipto pidaarāpa āra k'achia iru p'anapachida āchi jua ek'ari. Maapai parā chonaarāpa Tachi Ak'oremaa chupiria iidipachida, irua āchi k'aripamerā. Māpai Tachi Ak'orepa Moisés Aarón ome pēiji. Ārapa parā chonaarā Egipto eujādeepa uchia atajida māik'aapa aneejida na eujādee. ⁹Mamīda nama p'anide parā chonaarāpa ichi k'inia Ak'ore Waibia k'ira atuajida. Maperā irua āra baaipiji Jazor p'uurudepema soldaorā poro waibia Sísara juade, ma awara filisteorā juade māik'aapa Moab eujādepema rey juade. Māirā jōmaweda parā chonaarā ome chōopachida. ¹⁰Mamīda ma t'ēepai parā chonaarāpa k'awaajida āchia ne-inaa k'achia oodap'edaa Tachi Ak'ore k'irapite, it'aa t'i p'anadak'āri awaraarā ak'ore waibia apata Baal māik'aapa Astarté k'irapite. Māpai chupiria iidijida Tachi Ak'orepa āchi uchiapimerā āchi k'iraunuamāa iru p'anadap'edaarā jua ek'ariipa. Irumaa aupai it'aa t'īdait'eeda ajida.

¹¹Maapai Tachi Ak'orepa pēiji Yerubaal,¹ Barac, Jefté māik'aapa mi, Samuel, parā ak'ipataadamerā irua parā uchiapiru misa parā k'iraunuamāa iru p'anapatap'edaarā jua ek'ariipa, māgá parā k'aiwee p'anapatadamerā.

¹ 12.11 Yerubaal ichiaba t'ījarapachida Gedeón.

¹² Mamīda parāpa k'awaadak'āri amonitaarā rey Najapa k'īisia iru bada parā ome chōoit'ee, mīmaa iidijida parā rey juu ek'ari bimerā. Māga iidijida parāpa rey pipiara iru p'ani mīda; māgí parā Ak'ōre Waibia.

¹³ Nama bī rey parāpa jirit'eradap'edaa. Tachi Ak'ōrepa parāmaa rey teeji. ¹⁴ Írá parāpa Tachi Ak'ōre waaweedaipia bī, irumaa aupai it'aa t'ipataadaipia bī māik'aapa irua jara bik'a oodaipia bī. Parāpa, parā reypa paara ichita oodaipia bī Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. Māga ooruta pīrā, pia p'anapataadait'ee. ¹⁵ Mamīda iru pedee ūridaamaa p'aneeruta pīrā māik'aapa irua jara bik'a ooda-e pīrā, irua parā, parā rey paara miapiit'ee, parā chonaarā miapidak'a.

¹⁶ Áyaa wānaadapáde aji, unudait'ee perā ne-inaa pi-ia Tachi Ak'ōrepa ooit'ee bī parā k'īrapite. ¹⁷ Naapai trigo ewapata k'oi chek'aa perā.

¿Wāara-ek'ā? aji. Mīa Tachi Ak'ōremaa it'aa iidiit'ee pa jiwaapimerā māik'aapa k'oi chepimerā. Māgá parāpa k'awaadait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite ne-inaa k'achia oojida, iru awara rey iiddidak'āri.

¹⁸ Aramāgá Samuelpa Tachi Ak'ōremaa it'aa iidiiji. Ma ewateweda Tachi Ak'ōrepa pa jiwaas nībeepiji māik'aapa k'oi chepiji. Māga unudak'āri, israelitaarā jōmaarāpa Tachi Ak'ōre māik'aapa Samuel waawee p'aneejida.

¹⁹ Mapa Samuelmaa māgajida:

—Tachi Ak'ōre, pi Ak'ōre Waibiamaa chupiria iidlji, tai, pi mimiapataarā pari, irua tai piupinaamerā. Tai-it'ee rey iiddidak'āri, waapiara k'achia oojida ajida, naaweda oodap'edaa k'āyaara.

²⁰ Māpai Samuelpa māgajidi:

—P'eranāati. Wāara, parāpa ne-inaa audú k'achia oojida. Mamīda ichita Tachi Ak'ōrede ijāapatāti māik'aapa t'āripa oopatāti irua jara bik'a. ²¹ Waa jirināti awaraa ak'ōre waibia apataarāmaa it'aa t'ipataadait'ee. Māirāpa parā maarepida k'aripada-e, servi-e p'anadairā. ²² Tachi Ak'ōrepa ichita oopari ichia jara bik'a. Mapa ichi p'uuru pidaarā ituaba atabēi-e. Irua k'inia bī parā ichi p'uuru pidaarā padamerā. ²³ Miata ichita it'aa iidiit'ee parā pari, māgá p'anapataadamerā. Mīa māga oo-e pīrā, Tachi Ak'ōre k'īrapite p'ek'au k'achia ooit'ee. Parāmaa jarateeit'ee iru o piade nipapataadamerā. ²⁴ Aba parāpa Tachi Ak'ōre waaweedaipia bī māik'aapa t'āripa irua jara bik'a oopataadaipia bī. K'irāpadaipia bī irua ne-inaa jōmaweda ooda parā k'aripait'ee. ²⁵ Mamīda at'āri ne-inaa k'achia oo p'aneeruta pīrā, parā māik'aapa pāchi rey paara jōdait'ee.

Samuelpa rey Saúl itriada

13 ¹ Saúl treinta año iru baji israelitaarā rey beek'āri. Cuarenta y dos año taarāji israelitaarā ak'īmaa.

² Maapai irua israelitaarā imik'īraarā tres mil jirit'eraji soldaorā p'aneedamerā. Dos mil p'aneejida iru ome Micmás p'uuru Betel p'uuru

k'ait'a ee jēra bimāi. Jōdee chi apema mil p'aneejida ichi warra Jonatán ome Guibeá p'uurude. Ma Guibeá p'uuru Benjamín ēreerā eujāde baji. Ma soldaorā jirit'erap'eda, Saulpa israelitaarā p'aneedap'edaarā āchi temaa pēiji.

³Guibeá p'uurude p'anide Jonatán ichi ek'ari p'anadap'edaarā ome chōonajida mama bada filisteorā soldaorā p'anapatap'edaamaa māik'aapa māirā p'oajaajida. Apemaarā filisteorāpa māga k'awaa atadak'āri, k'lraudachida. Maperā Saulpa trompeta chaapijī israelitaarā eujāde, hebreorā chip'edaidamerā jura chōodait'ee ma filisteorā ome.

⁴Israelitaarā jōmaarāpa k'awajida Saúl eere p'anadap'edaarāpa ma filisteorā ome chōodap'edaa. Maperā filisteorāpa israelitaarā k'lira unuamaa iru p'aneejida. Mapa israelitaarā soldaorā Saúl ome chip'ejida Guilgal p'uurude.

⁵Māga nide filisteorā chip'ejida chōodait'ee israelitaarā ome. Tres mil carreta iru p'anajida seis mil soldaorā aide wāpataarā ome māik'aapa awaraa soldaorā cho-k'ara jīte wājida. Māirā cho-k'ara p'anajida, p'usadepema ipu tau nāusaak'a. Ma soldaorā Micmadee wājida. Mama panadak'āri, Bet Avén oriente eere p'aneejida. ⁶Ma filisteorā āchi k'ait'a p'anapatap'edaa israelitaarā ome chōo chejida. Ma israelitaarāpa unudak'āri āchi ūri audú chewāda, ūk'uru miruk'ooodachida māu tede, yooro tede, māu-idaa beemāi, zanjade māik'aapa pozo p'oo beedade. ⁷Jōdee awaraa hebreorā^m Jordán to siajida wādait'ee Gad ēreerā eujādee māik'aapa Galaad eujādee. Mamīda Saúl at'āri Guilgalde baji. Soldaorā iru ome p'anadap'edaarā jōmaweda āchobepa k'ap'ia wēre jōnajida. ⁸Mama k'āima siete Saulpa nīji, Samuelpa jarada perā ichi mama k'āima siete nimerā, āra pari it'aa t'it'ee. Mamīda ma ewate Samuel Guilgalde pache-e pak'āri, soldaorā mamāik'aapa erreu wājida.

⁹Saulpa māga unuk'āri, ichi ek'ari p'anadap'edaarāmaa nāga jaraji:

—Ne-animalaarā atanadapáde aji. Mīa aba Tachi Ak'ore-it'ee paa jōt'ait'ee māik'aapa awaraa ne-animalaarā paait'ee, jedek'odait'ee nama p'aniirā ome.

Māpai Saulpa ichi juadoopa ma ne-animal peep'eda, Tachi Ak'ore-it'ee paa jōji.

¹⁰Ma ne-animal paa jō aupak'āri, Samuel pacheji. Māpai Saúl uchiajī irumaa saludaade.

¹¹Mamīda Samuelpa māgaji:

—¿Sāap'eda pīa ma ne-animal paa jōjima? aji.

Saulpa p'anauji:

—Unuji esperāarā erreu wāda pī pache-e pak'āri pīa jarada ewate. K'awaji filisteorā Micmade see jōnī chōo chedait'ee. ¹²Mapa nāga k'isiasi:

^m 13.7 Israelitaarā hebreorā apachida, āchia hebreo pedee pedeepatap'edaa perā.

“Āchi mi ome chōo chedait'ee nama Guigalde, mía Tachi Ak'ōremaa it'aa iidii naaweda.” Maperā mía ma ne-animal paa jōjida aji.

¹³ Māpai Samuelpa māgají:

—;Pia ne-inaa k'achia pariatua oojida! aji. Pia oo-e paji pi Ak'ōre Waibia, Tachi Ak'ōrepa jaradak'a. Irúa oopidak'a ooda paara, pi, pideepa uchiadait'erā paara, israelitaarā rey taarā bak'aji. ¹⁴ Mamīda īrá pi āra rey taarā ba-e pait'eeda aji. Tachi Ak'ōrepa eperā ichi t'ārimaa jiriit'ee. Māgipa iru p'uuru pidaarā ak'i bapariit'eeda aji, pia oo k'inia-e pada perā Tachi Ak'ōrepa jaradak'a.

¹⁵ Samuelpa māga jarap'eda, Guigaldeepa uchiají. Māpai Saúl ichi soldaorā ome chōode wājida. Guigaldeepa uchiadap'eda, wājida Guibeá p'uuruudee; ma p'uuru Benjamín ēreerā eujāde bi. Mama panadak'āri, Saulpa ichi ome nipadap'edaarā juasiájí. Soldaorā seiscientos paji.

Israelitaarā arma wēe p'anadap'edaa

¹⁶ Saúl chi warra Jonatán māik'aapa soldaorā āchi eere p'anadap'edaarā p'aneejida Guibeá p'uuruude Benjamín ēreerā eujāde. Jōdee filisteorāpa āchi carpa eebai jira bijida Micmade. ¹⁷ Māga nide filisteorā pia chōo k'awaa beerā t'ooda ōpee de t'oodap'eda, āchi p'anadap'edaamāipi uchiajida chōodait'ee māik'aapa chīra net'aa jāri atadait'ee. T'ooda abaadepemaarā wājida Ofradee wāpari ode, Súal eujādee. ¹⁸ Awaraa t'oodadepemaarā wājida Bet Jorondee māik'aapa chi apema t'oodadepemaarā wājida ee jēra bīmaa wāpari ode, Zeboyín eujā jewedaa ik'aawa eujā pania wēe bide.

¹⁹ Israel eujā jōmaade eperā ne-inaa hierrodee oopari wē-e paji, filisteorāpa israelitaarāmaa espada māik'aapa miasu oopidak'aa pada perā. ²⁰ Maapai israelitaarā wāpachida filisteorā t'āidee āchi net'aa metaldee ooda erapide: arado, azadón, chaara, wa jāit'e. ²¹ Arado wa azadón pari p'aapipachida ocho gramos p'arat'a. Jōdee chaara wa jāit'e pari p'aapipachida p'arat'a gramo k'īmari. ²² Maperā ma ewate chōode uchiadak'āri, soldaorā Saúl ome māik'aapa Jonatán ome nipadap'edaarāpa miasu wa espada wēe nipajida. Saulpa māik'aapa Jonatanpapai iru p'anajida.

²³ Māga nide filisteorā soldaorā ūk'uru p'anajida Micmás k'ait'a ee jēra bīmāi, mama wāyaapari o jīadait'ee.

Jonatanpa filisteorā soldaorā peeda

14 ¹Ewari aba Saúl warra Jonatanpa māgají ichi escudo anipaparimaa: —Chepáde aji. To chak'e sīadait'ee filisteorā soldaorā p'anapata k'īraik'a eere bairā.

Mamīda Jonatanpa chi ak'ōremaa maarepida jara-e paji. ² Māga nide Saúl bají Guibeá p'uuru k'idaa, nejō biiri ek'ari Migronde. Mama bají

soldaorā seiscientos ome. ³Ma soldaorā ome p'aare Abías baji. Irua efod jí nipapachi. Iru Ajitob warra paji. Finés warra Icabod chi chīapa paji māik'aapa Siló p'uurudepema p'aare pada Elí chi ak'ōchona paji.

Mama p'anadap'edaarā apidaapa Jonatán wāda k'awada-e p'anajida. ⁴Māimisa iru isapai pana k'inia baji filisteorā soldaorā p'anadap'edaamāi. Mama panait'ee wāyaapachida ee k'ōot'ari jira bi omé esa-auk'a. Ma ee k'ōot'ari aba t'ijarapachida Bosés, chi apema Sene. ⁵Aba norte eere baji Micmás p'uuru k'īrapite. Chi apema sur eere baji Guibeá p'uuru k'īrapite.

⁶Ma wārutade Jonatanpa ichi escudo anipaparimaa māgaji:

—Wādáma aji, jā Tachi Ak'ōrede ijāadak'aa beerā soldaorā p'anapatamaa. Tachi Ak'ōrepa tachi k'aripai-epaa? Iru-it'ee ne-inaa chaaree wē-e. Mapa tachi k'aripait'ee, chok'ara nida pijida maa-e pīrā chok'ara-e nida pijida.

⁷Māpai chi escudo anipaparipa māgaji:

—Oopáde aji, pichia k'īsia iru bik'a. Ne-inaa jōmaade mia k'aripait'eeda aji.

⁸Māpai Jonatanpa māgaji:

—Siadáma aji, āchi p'anima ma māik'aapa āchimaa tachi unupidáma aji. ⁹Ārapa jararuta pīrā āchi nīdamerā tachi p'anímāi, mama tachia nīdait'ee, āchimaa eede it'aa wādai k'āyaara. ¹⁰Mamīda jararuta pīrā āchimaa wādamerā, eede it'aa wādáma aji, ārapa māga jaradak'āri, jara k'inia bairā Tachi Ak'ōrepa āchi tachimaa p'oyaapiit'ee.

¹¹Māgá āra omé eede it'aa wādade unupijida ma filisteorā soldaorā p'anapatap'edaarāmaa. Māirāpaunu atadak'āri, māgajida:

—¡Ak'ítí! Hebreorā uchia wārutada ajida, āchi miru p'anadap'edaa māu tedeepa.

¹²Māpai madepema soldaorāpa biajida Jonatanmaa māik'aapa chi escudo anipaparimaa:

—Chéti taimaa. Parāmaa ne-inaa ak'ipidait'eeda ajida.

Māpai Jonatanpa chi escudo anipaparimaa māgaji:

—Mi t'ee chéji. Tachi Ak'ōrepa āchi tachi israelitaarā juade baaipiit'eeda aji.

¹³Māpai Jonatán ma eede it'aa juapa jita wāji. Chi escudo anipapari iru t'ee wāji. Māgá Jonatán ma filisteorā ome unuk'āri, ichia āra eujāde baaipipachi. Māpai chi escudo anipaparipa peet'aapachi. ¹⁴Ma chōodap'edaade Jonatanpa māik'aapa chi escudo anipaparipa veinte filisteorā peek'oojida, eujā ma-āriide.

Israelitaarāpa filisteorā soldaorā jérek'oodap'edaa

¹⁵Māga unudak'āri, filisteorā soldaorā arii p'anadap'edaarā, āchi p'anapatap'edaamāi jīapataarā māik'aapa chi chīara net'aa jāri nipapatap'edaarā paara auk'a p'erak'oodachida. Ma ewate auk'a awērachai wāyaaji. Mapa audupiara p'erajida.

¹⁶ Guibeá p'uuru k'idaa Benjamín ēreerā eujāde Saúl eere p'anadap'edaa soldaorā jīapatap'edaarāpa unudak'āri filisteorā soldaorā pariatua p'ira erreu wāda, Saulmaa jara pēijida.

¹⁷Māpai Saulpa māgaji chi soldaorā poro waibiarā, ichi k'ōp'āya nipaadap'edaarāmaa:

—Soldaorā juasiadapáde aji, k'awaadait'ee k'aita falta bī tachi eere p'anidepema.

Māga oodak'āri, k'awaajida Jonatán māik'aapa ichi escudo anipapari wē—e.

¹⁸ Ma ewate p'aare Ahías āchi ome bada perā, Saulpa irumaa māgaji:

—Tachi Ak'ōre baaltek'a bīⁿ namaan aneepáde aji.

Māga jaraji ma ewate Tachi Ak'ōre baaltek'a bī anipadap'edaa perā.

¹⁹ Mamīda Saúl ma p'aare ome pedeemaa bide, audupiara biuk'a para beeji filisteorā p'anadap'edaamāi. Mapa Saulpa ma p'aaremaa māgaji:

—Aneenaapáde aji.

²⁰ Aramata Saulpa ichi soldaorā chip'e atap'eda, chōode wājida.

Mamīda ma filisteorā audú k'ira k'awa—e pik'a k'oodaidap'edaa perā, āchi auk'aarā peek'oo wāpachida. ²¹ Ma awara hebreorā,^o taarāweda filisteorā soldaorā p'anapatap'edaamāi p'anadap'edaarāpa māga unudak'āri, wāyaak'oodachida israelitaarā, Saúl māik'aapa Jonatán ome p'anadap'edaarā eere. ²² Māpai ma israelitaarā Efraín ēreerā eujādepema ee jēra bide mirudaidap'edaarāpa k'awaa atadak'āri ma filisteorā jīchoo wāda, ichiaba āra t'ee wājida chōode. ²³ Māgá chōo wājida Bet Avén waawí parutamaa. Māgá ma ewate Tachi Ak'ōrepa israelitaarā k'aripaji ma filisteorā p'oyaadamerā.

Saulpa juraada

²⁴ Israelitaarāpa māgá p'oyaajida mīda, āchi k'ap'ia t'ūmaadachida, nek'oda—ee p'anadap'edaa perā Saulpa juraada k'aurepa. Ma ewate tap'edaweda soldaorā jōmaarā taide irua nāga juraaji: "Idi mi k'ira unuamaa iru p'anapataarā p'oyaadai naaweda, apida nek'oru pīrā, k'achiade baaiit'eeda" aji. Maperā apida nek'oda—e paji. ²⁵ Maap'eda ma soldaorā pak'uru jēra bide t'īudak'āri, eujāde jirri miéleunu atajida. ²⁶ Jirri miéle waibia bajī mīda, apidaapa seneda—e paji, waawee p'anadap'edaa perā Saulpa juraada k'aurepa. ²⁷ Mamīda Jonatanpa k'awa—e bajī chi ak'ōrepa juraada soldaorā taide. Mapa ma pak'uru jēra bide wāyaa wāde, ma jirri miéleunu atak'āri, ichi juade anipada pak'uru k'īpa ma jirri mielede sut'aaji māik'aapa senet'aaji. Māpai aweda juatauradachi.

ⁿ **14.18** Estudiapataarā ūk'uruurāpa k'īsiapata Tachi Ak'ōre baaltek'a bī iidii k'āyaara, Saulpa chi efod iidii bajī. ^o **14.21** Israelitaarā ichiaba t'ījarapachida hebreorā, hebreo pedee pedeepachida perā.

²⁸ Mamīda mama bada soldaopa māga unuk'āri, jaraji:

—Soldaorā taide pi ak'ōrepa nāga juraaji: “Idi apida nek'oru pīrā, k'achiade baaait'eeda” aji. Maperā na soldaorā audú k'ap'ia t'ūmaa p'anī.

²⁹ Māpai Jonatanpa māgaji:

—Mi ak'ōrepa māga jarak'āri, tachi p'uuru pidaarāmaa ne-inaa k'achia oojida aji. Pichá ak'īji. Na jirri miéle ma-āri senep'eda, mi juataura beeji.

³⁰ Jōmaarāpa chik'o jāri atadap'edaa filisteorā juadeepa k'odap'edaa paara, jāra jōmaweda p'oyaak'ajidada! aji.

³¹ Ma ewate israelitaarāpa ma filisteorā peek'oo wājida Micmadeepa Ayalón parutamaa. Mamīda maap'eda israelitaara soldaorā audú k'ap'ia t'ūmaa p'aneejida. ³² Maperā ma filisteorā net'aa jāri atadap'edaadepema ūk'uru ovejaarā, p'ak'aarā māik'aapa p'ak'a chak'erā eujāde peejida āchia unu atadap'edaamāi. Maap'eda ma nechiara waasoo ūk'oo k'ojida, audú jarrapisia p'anadap'edaa perā. ³³ Māga unudak'āri, awaraa soldaorāpa Saulmaa nepirinajida:

—Tachi Ak'ōre k'īrapite soldaorāpa p'ek'au k'achia oomaa p'anida ajida, nechiara ūk'oo k'omaa p'anadairā.

Māpai Saulpa māgaji:

—Ne-inaa k'achia oomaa p'anida aji. Isapai namaā māu choma pīra anéeti. ³⁴ Ma awara māgaji:

—Wāti esperāarā ome pedeede māik'aapa jaráti āchi p'ak'a wa oveja aneedamerā. Nama otau t'iap'edai chi waa uchiamerā māik'aapa chi chiara k'odai. Māgá Tachi Ak'ōre k'īrapite waa p'ek'au k'achia ooda-e pait'ee nechiara waa ome k'o p'anī k'aurepa.

Ma p'ārik'uaweda ma esperā chaachaa ichia p'ak'a iru bada aneejida māik'aapa mama chi otau t'iap'ejida. ³⁵ Māgá Saulpa Tachi Ak'ōre-it'ee ma māudee altar ooji. Ma altar ichia naapiara ooda pajī.

³⁶ Ma t'ēepai Saulpa ichi soldaorāmaa māgaji:

—Na p'ārik'ua wādāma filisteorā jōk'oode māik'aapa āchi ne-inaa jōmaweda jāri ata wādāma ewarirumaa. Jōmaweda peek'oodāma aji.

Āchia p'anaujida:

—Pichia oo k'inia bik'a oopáde ajida.

Mamīda p'aarepa māgaji:

—Naapiara Tachi Ak'ōremaa it'aa iididáma aji.

³⁷ Māpai Saulpa Tachi Ak'ōremaa it'aa iidiji:

—Filisteorā t'ēe wādaipia bik'ā aji, wa māga-e? ¿Pia tai israelitaarāmaa p'oyaapiit'eek'ā? aji.

Mamīda ma ewate Tachi Ak'ōrepa p'anau-e pajī. ³⁸ Mapa Saulpa māgaji:

—Soldaorā poro waibiarā jōmaweda namaā chéti. Iidi wādapáde aji, k'awaadait'ee idi kl'āare p'ek'au k'achiata oojida. ³⁹ ¡Tachi Ak'ōre, israelitaarā k'aripapari k'īrapite mia juraa bi, chi ma p'ek'au k'achia ooda piuit'ee, mi warra Jonatán pijida!

Ma soldaorā poro waibiarädepema apidaapa p'anauda-e paji. ⁴⁰ Mapa Saulpa mägají israelitaarā soldaorā jömaarämaa:

—Na eere ak'inñ p'ana chedapáde aji, mäik'aapa parã k'írapite mi, mi warra Jonatán ome ak'inñ p'aneedait'ee.

Ma soldaorāpa p'anaujida:

—Pichia k'isia bık'a oopáde ajida.

41 Māpai Saulpa nāga it'aa t'īji:

—Israelitaarā Ak'ore Waibia, ¿sāap'eda mia it'aa iidida p'anau-e pajima? Mia wa mi warra Jonatanpa ne-inaa ooda k'aurepa pīrā, suerte jemedak'āri, Urim uchiapíjí. Jōdee israelitaarāpa ne-inaa oodap'edaa k'aurepa pīrā, suerte jemedak'āri, Tumim uchiapipadé aji.^p

Māpai suerte jemededak'āri, Jonatán Saúl ome uchiaji. Ma soldaorā k'aurepa-e pají.

42 Māpai Saulpa māgaji:

—Suerte jemenéti k'awaadait'ee mi k'aurepa wa Jonatán k'aurepa.

Māga oodak'āri, Jonatán uchiají.

⁴³Mäpai Saulpa Jonatanmaa iidiji:

—¿K'āata oojima? aji. Jarapáde aji.

Mānai Jonatanna iaraij;

—Wäära mía jírrí miéle ma-äri seneji mía pak'uru anipada k'íde. ¿Ma k'aurepata mi piuipia bik'lä? aji. Mäga pírä, mí nama bida aji, waawee-e bi piuít'ee.

44 Māpai Saūlpa māgaij:

—¡Jonatán, pi piu-e pirá, Tachi Ak'orepa mimaa k'achia ooipia bida aii, mi chupiria k'lawá-ee!

45 Mamīda israelitaarāpa māgaiida:

—¿Sága Jonatán piuyama? ajida. ¡Iru k'aurepa tachi israelitaarapa filisteorá p'oyaajida! ¡Iru piu-edá! ajida. ¡Tachi Ak'ore ichita chok'ai bi k'irapite taipa juraa p'aní, iru porodeepa puda apida baai-e pait'ee! Iru ooda idi Tachi Ak'ore juapa oojida ajida.

Māga jaradap'edaa k'aurepa Saulpa Jonatán peepi-e paji. ⁴⁶ Ichiaba maapai Saulpa filisteorā waa jiri-e paji. Mapa filisteorā āchi eujādee erreuu wāiida.

Saúl rey bide israelitaarā chōodap'edaan

⁴⁷Mágá Saúl israelitaarā poro waibia beeji. Chōopachida āchi k'íra unuamaa iru p'anadap'edaarā; moabitaarā ome, amonitaarā ome, edomitaarā ome, Sobá p'uuruddepema reyrā ome mäik'aapa filisteorā ome. Ma chōode wādap'edaa chaa p'oyaapachida. ⁴⁸Ichiaba Saulpa

P 14.41 Ük'uruuräpa Saulpa Tachi Ak'õremaa jarada k'ak'at'uara traducijida nágá: 'Ak'ipjíi wäära k'ápata p'ek'au k'achia ooji.'

ichi soldaorā ome chip'edaip'eda, amalecitaarā p'oyaajida. Māgá ma nechiayaa beerā israelitaarā eujādeepa jerek'oojida.

Sauldeerā

⁴⁹ Saúl warrarā t'íjarapachida Jonatán, Isví^q māik'aapa Malquisúa. Chi naapema k'au t'íjarapachida Merab; chi t'eeepema Mical. ⁵⁰ Saúl wēra t'íjarapachida Ajinoán. Māgí Ajimaz k'au paji. Saúl soldaorā poro waibia t'íjarapachida Abner. Māgí Saúl chīapa Ner warra paji. ⁵¹ Saúl ak'ore Quis māik'aapa chi chīapa Ner ak'ore Abiel paji.

⁵² Saúl chok'ai bak'āri, taarā jura chōopachida filisteorā ome. Maperā Saulpa soldaorā juataura, sōcharra beerā ichita jiripachi ichi ome nipapataadamerā.

Israelitaarā amalecitaarā ome chōodap'edaa

15

¹Ewari aba Samuela Saulmaa nāga jaraji:

—Tachi Ak'orepa mī pēiji pi rey bimerā ichi p'uuru pidaarā, israelitaarā t'āide. Mapa ūrīji Tachi Ak'orepa pīmaa jara k'inia bi.
² Jōmaarā Ak'ore Waibiapa nāga jara bi: “Mia amalecitaarā k'achia ooit'eeda a bi, āchia jaradap'edaa perā israelitaarā āchi eujāde wāyaanaadamerā, Egipto eujādeepa uchiadak'āri. ³ Maperā wāji āchi ome chōode. Jōmaweda jōt'āati, āchi net'aa ome. Chupiria k'awaanāti. Peek'ōoti imik'īraarā, wēraarā, warrarā, ewaa t'o beerā paara. Ichiaba āchi oveja, p'ak'a, camello māik'aapa burro jōmaweda peek'oodapáde” aji.

⁴Māpai Saulpa Israeldepema chōo k'awaa beerā t'í pēiji. Telayin p'uurude chip'epip'eda, juasiasi. Doscientos mil imik'īraarā jīte wāpataarā paji. Ma awara Judá ēreerā eujādepema soldaorā diez mil paji. ⁵ Ma soldaorā ome Saúl wāji amalecitaarā p'uuru waibiamaa. Ma p'uuru k'ait'a to chak'e badamāi miru p'aneejida.

⁶ Mama p'anide Saulpa nāga jara pēiji quenitaarā, amalecitaarā t'āide p'anapatap'edaarāmaa: “¡Ayaa wādapáde aji, amalecitaarā ik'awaawaapa! Maa-e pirā parā auk'a ãra ome jōdait'ee. Taipa parā chupiria k'awaadait'ee, parā auk'aarāpa tai chonaarā k'aripadap'edaa perā Egipto eujādeepa uchiadak'āri.”

Māga ūridak'āri, ma quenitaarā ãyaa wājida amalecitaarā t'āideepa. ⁷Māpai Saúl māik'aapa ichi soldaorā amalecitaarā ome chōonajida Javilá eujādeepa Sur eujā parumaa. Māgí Egipto eujā oriente eere bi. Saúl eere p'anadap'edaarāpa māirā p'oyaajida. ⁸ Ma amalecitaarā rey Agag jita atajida. Mamīda awaraa amalecitaarā jōmaweda espadapa peek'oojida. ⁹ Agag peeda-e paji. Ma awara ovejaarā piara bee, p'ak'aarā piara

^q 14.49 Ichiaba t'íjarapatap'edaa Isboset wa Esbaal. Ak'íti 2 Samuel 2.8.

bee, oveja chak'eerā māik'aapa p'ak'a chak'eerā poreera bee peeda-e paji. Ichiaba net'aa piara bee jōt'aada-e paji. Mamīda ne-animalaarā māik'aapa net'aa servi-ee bee jōt'aajida.

Tachi Ak'orepa Saúl yiaraa iru bada

¹⁰ Ma t'ēepai Tachi Ak'orepa Samuelmaa nāga jaraji:

—Párita Saúl rey bijik'ate aji, mide ijāa amaa beeda perā māik'aapa mia jaradak'a ooamaa beeda perā.

Samuelpa māga ūrik'āri, t'āri āriidachi māik'aapa k'āi-ee ewariji it'aa iidimaa. ¹² Tap'edaweda Samuel Saulmaa wāit'ee paji. Mamīda wāi naaweda, irumaa nāga nepiri chejida: "Saúl wāji Carmel p'uurudee māu choma bide, ichia chōo p'oyaada k'irāpadamerā. Mamāik'aapa iru wājida ajida, Guilgaldee."

¹³ Mapa Samuel Saúl badamaa wāji. Saulpa iru unuk'āri, māgaji:

—Mia k'inia bi Tachi Ak'orepa pi bendiciamerā. Irua jaradak'a mia oojida aji.

¹⁴ Samuelpa p'anauji:

—Māgara ḥk'lāata jara k'inia bīma aji, ovejaarā māik'aapa p'ak'aarā biapi mia ūri bi?

¹⁵ Saulpa p'anauji:

—Soldaorāpa amalecitaarā eujādeepa aneejida. Ovejaarā māik'aapa p'ak'aarā pipiara bee chok'ai ata bijida, Tachi Ak'ore, pi Ak'ore Waibia-it'ee paapidait'ee. Mamīda apemaarā peek'oojidada aji.

¹⁶ Māpai Samuelpa māgaji:

—;K'iup'ee bēji! Mia nepiriit'eeda aji, Tachi Ak'orepa mīmaa k'awapida p'ārik'ua.

Saulpa māgaji:

—Jarapáde aji.

¹⁷ Māpai Samuelpa māgaji:

—;Wāara-ek'ā, aji, pi-it'ee pi awaraarā k'āyaara ek'ariara baji mīda, Tachi Ak'orepa israelitaarā ēreerā chaa pi jua ek'ari biji māik'aapa pi awara biji āchi rey pamerā? ¹⁸ Irua jaraji jā amalecitaarā p'ek'au k'achia ooyaa beerā jōt'aadamerā. ¹⁹ ;Sāap'eda irua jaradak'a oo-e pajima? Ma k'āyaara āchi ne-animalaarā, net'aa paara p'e wājida. Māga oodak'āri, Tachi Ak'ore k'irāpitate ne-inaa k'achia oojidada aji.

²⁰ Māpai Saulpa p'anauji:

—Mia oojida aji, Tachi Ak'orepa jaradak'a. Amalecitaarā peek'ooji. Jīp'a āchi rey Agag chok'ai bēji. ²¹ Jōdee mi soldaorāpa jā ovejaarā, p'ak'aarā māik'aapa net'aa pipiara bee atajidada aji, Guilgalde panadak'āri, Tachi Ak'ore, pi Ak'ore Waibia-it'ee paapidait'ee.

²² Māpai Samuelpa māgaji:

—Tachi Ak'orepa audupiara k'inia bapari eperāarāpa oodamerā ichia jara bik'a, ichi-it'ee ne-animalaarā paa jōpidai k'āyaara. Piara bi

oodait'ee irua jara bik'a ovejaarā traa paadai k'āyaara. ²³ Chi oo-e bipa irua jara bik'a p'ek'au k'achia oomaa bī. Nāgee p'ek'au oopataarāk'ata bī: ne-inaa oopataarā k'awaadait'ee ne-inaa p'asait'ee bī; ichi k'inia ne-inaa k'achia oopataarā māik'aapa ne-inaa juapa ooda k'īrapite it'aa t'ipataarā. Irua jara bik'a pia oo-e bairā, irua waa k'inia-e bī pi rey bamerā.

²⁴ Māpai Saulpa māgaji:

—Wāara, mia p'ek'au k'achia oojida aji. Tachi Ak'ōrepa jaradak'a māik'aapa pia jaradak'a oo-e paji, mia soldaorā waawee bada perā. ²⁵ Írá mia chupiria iidi bī pia perdonaamerā mia p'ek'au k'achia ooda. Mi ome chepáde aji, Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īde.

²⁶ Māpai Samuelpa māgaji:

—Mi pi ome wā-edā aji. Pia Tachi Ak'ōrepa jaradak'a oo-e pada perā, irua pi waa k'inia-e bī israelitaarā rey bamerā.

²⁷ Samuel p'irrabaik'āri wāit'ee, Saulpa iru ūripema p'aru i jita ataji. Māgá jitarude iru p'aru i jēdachi.

²⁸ Māpai Samuelpa Saulmaa māgaji:

—Nāga pik'a idiweda Tachi Ak'ōrepa pi rey mimia jāri atajida aji, teeit'ee awaraa israelita, pi k'āyaara pipiara bimaa. ²⁹ Tachi Ak'ōre, israelitaarā Ak'ōre Waibia ichita baparipa seewa jarak'aa māik'aapa ne-inaa ooit'eeda ak'āri, māga oopari. Iru eperāk'a bi-epi ne-inaa ooit'eeda ap'eda, oo-e pait'ee.

³⁰ Māpai Saulpa waya māgaji:

—Wāara mia p'ek'au k'achia oojida aji. Mamida mia pimaa chupiria enenee nībī israelitaarā poro waibiarā k'īrapite mi k'īra nejasiapinaamerā. Mi ome chepáde aji, israelitaarā k'īrapite Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īde.

³¹ Māgá Samuel Saúl ome āpitezee cheji. Māpai Saúl Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īji.

³² Maap'eda Samuelpa māgaji:

—Amalecitaarā rey Agag aneedapáde aji.

Agag k'āiwee cheji Samuel k'īrapite, k'īsia bada perā ichi piu k'achia piu-e pait'ee.

³³ Mamida Samuelpa Agagamaa nāga jaraji:

—Pia wēraarā chok'ara warra wēe p'anapiji, pi espadapa āra warrarā peek'āri. Írá auk'a pi nawe warra wēe beeit'eeda aji.

Māpai Samuelpa peet'aaji māik'aapa chi k'ap'ia t'iap'ek'ooji. Māga ooji Guigalde Tachi Ak'ōre k'īrapite.

³⁴ Maap'eda Samuel Ramadee wāji. Jōdee Saúl wāji ichi temaa Guibeade. ³⁵ Waa k'īra unuda-e paji. Samuel k'īra pia-ee bapachi, Saulpa oo-e pada perā Tachi Ak'ōrepa jaradak'a māik'aapa Tachi Ak'ōrepa waa k'inia-e pada perā Saúl rey bamerā.

Tachi Ak'ōrepa David israelitaarā rey bida

16

¹T'ēepai Tachi Ak'ōrepa Samuelmaa nāga jaraji:

—¿Sāapai pi waa jēe-e pait'eema aji, Saúl pari? Mía iru yiaraa iru bi, waa k'inia-e bairā iru rey bamerā. Ne-animal cachode aceite t'i bip'eda, wājí Belén p'uurudepema Isaí temaa. Mía ichi warra aba jirit'erajida aji, israelitaarā rey pamerā.

²Samuelpa p'anauji:

—Mi, ¿sāga wāyama? aji. ¡Saulpa k'awaa ataru pirā, mi peet'aayada! aji.

Māpai Tachi Ak'ōrepa p'anauji:

—P'ak'a chak'e atēeji, māik'aapa nāga jaráji: “Tachi Ak'ōre-it'ee paade cheji.” ³Ma awara jara pēiji Isaí chemerā ma p'ak'a chak'e paak'āri. Iru chek'āri, mia jarait'ee pia k'āata ooipia bi. Aceite weeipia bi eperā mia ak'ipiru ūri. Māgá iru awara bipáde aji.

⁴Samuelpa ooji Tachi Ak'ōrepa jaradak'a. Belén p'uurude panak'āri, p'uuru pidaarā poro waibiarā waaweede irumaa chejida māik'aapa nāga iidijida:

—¿Nepira wēe cheruk'ā? ajida.

⁵Samuelpa p'anauji:

—Nepira wēe cheruda aji. Tachi Ak'ōre-it'ee ne-animal paade cheruda aji. Óoti Tachi Ak'ōre k'ait'a wādait'ee pak'āri oopatak'a māik'aapa mi ome chéti na p'ak'a chak'e paade.

Samuelpa Isaí chi warrarā ome ununak'āri, ooji Tachi Ak'ōrepa oopiparik'a ichi k'ait'a wādamerā māik'aapa jaraji wādamerā ma p'ak'a chak'e paaruta ak'ide. ⁶Āchi pachedak'āri māik'aapa Samuelpa Isaí warra naapema t'ijarapata Eliab unuk'āri, k'isiasi: “¿Nāgi-ek'ā aji, Tachi Ak'ōrepa jirit'erada rey pamerā?”

⁷Mamīda Tachi Ak'ōrepa Samuelmaa māgaji:

—Jā iru-e. Ak'ínáaji chi k'ūra wa chi it'ia. Eperāarāpa eperā k'ap'ia ak'ipata k'awadait'ee pia wa k'achia. Mamīda mia eperā t'ārita ak'iparida aji.

⁸Māpai Isaipa chi warra Abinadab t'í ataji māik'aapa Samuelmaa ak'ipiji.

Mamīda Samuelpa māgaji:

—Nāgí ichiaba Tachi Ak'ōrepa jirit'era-e pajida aji.

⁹Maap'eda Isaipa chi warra Sama ak'ipiji.

Mamīda Samuelpa māgaji:

—Nāgí ichiaba Tachi Ak'ōrepa jirit'era-e pajida aji.

¹⁰Māgá Isaipa chi warrarā siete Samuelmaa ak'ipiji.

^r 16.1 Isaí ichiaba t'ijarapachida Jesé.

Mamīda Samuela irumaa māgaji:

—Madepema apida Tachi Ak'ōrepa jirit'era-e pajida aji.

¹¹ Māpai Samuela Isaimaa iidiji:

—¿Pia warra waa wēe bik'ā? aji.

Isaipa p'anauji:

—Chi k'ūtrāara bi wē-edo aji. Irua ovejaarā ak'īmaa bida aji.

Samuelpa māgaji:

—Tī pēipáde aji. Iru che-emaan na p'ak'a chak'e peedap'eda, paada-e māik'aapa su-ak'i p'aneeda-eda aji, madepema nechiara jedek'odait'ee.

¹² Māpai Isaipa tī pēiji. Māgá ma k'ūtrāa cheji. Iru k'īra wāree baji; chi tau pi-ia baji māik'aapa k'ap'ia pia baji.

Māpai Tachi Ak'ōrepa Samuelmaa māgaji:

—Nāgida aji. Iru awara bipáde aji, israelitaarā rey pamerā.

¹³ Aramāgá Samuelpa ne-animal cachode aceite iru bada ataji māik'aapa weet'aaji ma k'ūtrāa poro īri chi īpemaarā taide. Ma k'ūtrāa tījarapachida David. Māgaweda Tachi Ak'ōre Jaure David ome ba cheji. Ma t'ēepai Samuel āpītee wāji Ramadee.

David Saúl juu ek'ari mimiapariida

¹⁴ Maapai Tachi Ak'ōre Jaure Saúl ik'aawaapa uchiaji. Ma pari Tachi Ak'ōrepa jaure k'achia pēiji. Ma jaure k'achiapa Saúl k'āiwee bapik'aa paji. ¹⁵ Mapa Saúl mimiapataarāpa māgajida:

—Tachi Poro Waibia, jaure k'achia Tachi Ak'ōrepa pēida pi k'āiwee bapik'aada ajida. ¹⁶ Pi nāgá chupiria bairā, tai pēiji arpa chaa k'awaa bi jiride. Ma jaure k'achiapa pi joree chek'āri, irua arpa chaai. Māga chaak'āri, pi k'āiwee beeyada ajida.

¹⁷ Saulpa p'anauji:

—Māgara jirināti eperā arpa pia chaa k'awaa bi māik'aapa aneedapáde aji.

¹⁸ Māpai mimiapari abaapa māgaji:

—Mia unudooda aji, Belendepema Isaí warrapa arpa pia chaapari. Māgí k'ūtrāa sōcharra māik'aapa chōo k'awaa bapari. K'īsia k'awaa pedeepari, k'īra wāree bapari māik'aapa Tachi Ak'ōre iru ome bapari.

¹⁹ Māpai Saulpa Isaimaa nāga jara pēiji: “Mimaa pēiji pi warra David, chi ovejaarā ak'ipari.” ²⁰ Māpai Isaipa chi warra David Saulmaa pēiji. Iru ome Saul-it'ee tee pēiji pan bulto burro īri, chivo chak'e māik'aapa vino ne-edo t'ida. ²¹ David panak'āri, Saúl juu ek'ari mimiamaa beeji. Saulpa iru k'inia iru bapachi. Mapa iru biji ichi arma anipapariimerā. ²² Ma t'ēepai Saulpa Isaimaa nāga jara pēiji: “Mia k'inia bi pi warra David mi juu ek'ari mimia beemerā, mia iru pia ak'i bairā.” ²³ Māgá David beeji. Ma jaure k'achia Tachi Ak'ōrepa pēidapa Saúl joree chek'āri, Davidpa ichi arpa chaapachi. Māga ook'āri, Saúl t'āri o-ī-īa māik'aapa k'āiwee beepachi. Ma awara ma jaure k'achia iru ik'aawaapa ãyaa wāpachi.

Filisteadelepema gigantepa israelitaarā oo iru bada

17 ¹Maapai filisteorāpa ãchi soldaorā t'í pëijida jura chöodait'ee israelitaarā ome. Chip'ejida Judá ēreerādepemaarā p'uuru Socode chöodait'ee mäik'aapa ãchi carpa eebai jira bijida Efesdaminde, Soco, Azeca esajíak'a. ²Mäimisa Saulpa israelitaarā chip'e atap'eda, ãchi carpa eebai jira bijida Elá eujā jewedaade. Mama erk'a para baji chöode uchiadait'ee ma filisteorā ome. ³Ma filisteorā eera jēra bimāi p'ananaajida ma eujā jewedaa ide. Jōdee israelitaarā k'íraik'a eere p'ananaajida eera jēra bimāi.

⁴Mäga nide filisteorā p'anadap'edaamáiipa Gat p'uurudepema chõo k'awaa bi, t'íjarapatap'edaa Goliat uchiaji. Mägí it'ia metro öpee baji. ⁵Casco broncedee ooda jí baji mäik'aapa íripema p'aru broncedee ooda jí baji. Ma bronce chik'ia cincuenta y cinco kilo baji. ⁶Ichiaba ichi jirude ne-inaa broncedee ooda jí baji. Ma awara jabalina broncedee ooda ik'iade anipaji. ⁷Ichi miasu nêchoma baji, israelitaarā p'aru k'aparidepema pak'uruk'a. Chi k'í hierrodee ooda paji; chi chik'ia perá siete kilo baji. Mägí chõo k'awaa bi nok'oore chi escudo anipapari wā nipoji.

⁸Goliat israelitaarā soldaorā k'írapite ak'iní beep'eda, nágábiají:
—¿Sáap'eda parā chöodait'eek'a erk'a níbima? aji. Mi filisteopi. Jōdee parā Saúl juá ek'ari p'anapataarā. Soldao aba jirit'eráti mi ome chöode chemerā. ⁹Mi ome p'oyaa chöoru pirā mäik'aapa mi peeru pirā, tai parā esclavo p'aneedai. Mamída mia iru p'oyaap'eda, peet'aaru pirā, parā tai esclavo p'aneedait'ee mäik'aapa tai-it'ee mimiapataadait'ee. ¹⁰Idi mia nágá jara bi Israeldepema soldaorámaa: ¡Pará t'áide imik'íraarā paraa pirā, aba péiti mi ome chöomerá!

¹¹Saulpa mäik'aapa ma israelitaarā jómaarāpa ma pedee ūridak'ári, k'íra pia-ee p'aneejida mäik'aapa ãchobeedachida.

David Saúl badamái panada

¹²Maapai Saúl at'ári rey bide Belén p'uurudepema Isaí chonaa baji. Iru efrateo paji mäik'aapa warrarā ocho iru baji. Mäirádepema aba David paji. ¹³Isaí warra naapemaarā öpee Saúl ome ma jura chöode nipajida. Chi naapema t'íjarapachida Eliab; aí eerepema Abinadab, aí eerepema Sama. ¹⁴Mäirá naapemaarā perá, Saúl ome nipapachida. David chi ípemaarā jómaarā t'íepema paji mïda, ¹⁵wápachi Saúl badamaa mäik'aapa chepachi Belén p'uurudee chi ak'ore ovejaarā ak'ide.

¹⁶Mägí filisteo tap'eda mäik'aapa k'ewara uchiapachi israelitaarā soldaorā ome chõo jíride. Mäga oopachi k'laima cuarenta wáyaaru misa.

¹⁷Mäga bide ewari aba Isaipa chi warra Davidmaa mägaji:
—Na trigo paada efa^s aba na pan diez ome pi ípemaarámaa ateepáde aji. ¹⁸Ichiaba ãchi poro waibia—it'ee na queso diez atéiji. Pi ípemaarā

^s 17.17 Efa hebreo pedee. Efa aba jara k'inia bi treinta y siete litro net'a tau. Írapemaarápa chaapatak'a diez kilodeepa veinte kilo parumaa paji.

ak'ip'eda, ãpitezee chek'ãri, mi-it'ee ne-inaa aneepáde aji. Mägá mia k'await'ee ãra k'ap'ia pia p'ani.

¹⁹ Maapai Saúl mäik'aapa David ïpemaarã, awaraa israelitaarã paara, eujã jewedaa Elade filisteorã ome chõoomaa p'anajida.

²⁰ Ai norema tap'edaweda Davidpa ooji chi ak'orepa jaradak'a. Eperã awaraamaa ichi ovejaarã jíapip'eda, iru wãji Isaipa net'aa teeda ome. Panak'ãri soldaorã p'anadap'edaamaa, unuji soldaorã bia jõni chõode uchiadait'ee. ²¹ Filisteorã israelitaarã k'irapite erk'a ak'înî p'anajida chõoodait'ee. ²² Davidpa ichia ne-inaa aneeda soldao ne-inaa iapari ome atabéip'eda, p'iraji soldaorã erk'a ak'înî p'anadap'edaamaa chi ïpemaarã saludaade. ²³ ãra ome pedee bi misa, filisteorã p'uuru Gatdepema chõo k'awaa bi Goliat uchiaji ma filisteorã t'âideepa. Ichia jarapariidak'a jaraji israelitaarâdepema aba ichi ome chõode chemerã mäik'aapa ichi pedeepa chõo jiri beeji. Mäga jarada Davidpa ûriji. ²⁴ Israelitaarâpa mägí chõo k'awa bi unudak'ãri, ãpitezee p'irajida p'era jõnipa. ²⁵ Mäpai nãga pedee para beeji: “¿Jägí eperã unu p'anik'ã? ajida. ¡Israelitaarã ome chõode cheruda! ajida. ¿K'aiipa iru p'oyaaima? Abaapa iru p'oyaaru pirã, tachi reypa p'arat'a waibia teei, mäik'aapa chi k'au teei ai ome miak'âimerã. Ma awara ma eperã te pidaarâmaa reypa impuesto waa p'aapi-edâ” ajida.

²⁶ Mäpai Davidpa nãga jaraji soldaorã ichi k'ait'aara p'anadap'edaarâmaa:
—Chi jägí filisteo peerupa ne-inaa pia ooit'ee tachi israelitaarã-it'ee, jägí ijääk'aa biipa Tachi Ak'ore, chi ichita chok'ai bi ome chõo jiri bairã, tachi p'uuru pidaarã auk'a. Eperâpa jägí filisteo peeru pirã, ¿ma eperâmaa k'âata teedayama a p'anima? aji.

²⁷ Ma soldaorâpa auk'a p'anaujida apemaarâpa ai naaweda jaradap'edaak'a. Chi Goliat peerumaa reypa ma ne-inaa teeit'eeda ajida.

²⁸ Mamïda David ïpema naapema Eliabpa David ma soldaorã ome pedeemaa bi ûrik'ãri, k'iraudachi mäik'aapa iidiji:

—¿K'âare-it'ee pi nama chejima? aji. ¿K'ai ome bëijima pichi ovejaarã chok'ara-e p'ani jã eujã pania wëe bide? Mia k'awa bi pia k'isìa k'achia k'isìa bi. Audua bapari perâ ¿chõo ak'ide cheji-ek'ã? aji.

²⁹ Davidpa p'anauji:

—¿Mia k'âata oojima aji, pi k'iraudaimerã? Jip'a idi bajida aji.

³⁰ Mäpai chi ïpema ik'aawaapa ãyaa wãji mäik'aapa reypa jarada awaraarâmaa idi wãji. Ärapa auk'a p'anaujida. ³¹ Soldaorã ûk'uruurâpa ûridak'ãri Davidpa idi wâda, Saulmaa jaranajida. Mapa Saulpa t'í péiji. ³² Saúl k'irapite Davidpa mägaji:

—Rey Waibia, israelitaarã p'eradaik'araa bida aji, jã filisteo k'aurepa. Mi, pi mimiapari, jägí ome chõode wâit'eeda aji.

³³ Saulpa p'anauji:

—Pi k'ûtrâa bairã, pi ituaba jã filisteo ome p'oyaa chõo-edâ aji. Jägí ma-âriweda chõoparida aji.

34 Māpai Davidpa māgaji:

—Rey Waibia, mi, pi mimiaparipa mi ak'ore ovejaarā ak'i bak'āri, edaare león wa oso uchiaji oveja jita atait'ee māik'aapa k'oit'ee. **35** Māga bide mi ma ne-animal t'ee wāp'eda, golpe teepachi, chi it'aideepa oveja jāri atarumaa. Ma ne-animalpa mīmaa orra chek'āri, chi otaude jita atap'eda, golpe teepachi peet'aarumaa. **36** Mi, pi mimiaparipa león māik'aapa oso māgá peedoo. Auk'a māga ooit'eeda aji, jā filisteo ijāak'aa bi ome. Peet'aait'eeda aji, irua Tachi Ak'ore, chi ichita chok'ai bapari soldaorā oo iru bairā. **37** Tachi Ak'orepa mi k'aripa ataji león māik'aapa oso p'isiideepa. Auk'a mi k'aripa atait'eeda aji, jāgí filisteo juadeepa.

Māpai Saulpa māgaji:

—Māgara chōode wāji. Mīa k'inia bida aji, Tachi Ak'ore pi ome bamerā.

38 Māpai Saulpa jaraji ichi chōopata p'aru David k'ap'iade jī bidamerā. Māga oojida māik'aapa casco broncedee ooda jī bijida. Ichiaba chi īripema p'aru broncedee ooda jī bijida. **39** Maap'eda Davidpa ichi k'irride espada jī biji. Mamīda t'ia wāk'āri, pia p'oyaa t'ia-e pajī, aī naaweda māgee jīk'aa pada perā. Mapa Saulmaa māgaji:

—Nāgee ome p'oyaa t'ia-edā aji, mīa nāgee waide jīk'aa perā.

Ma jōma ērat'aap'eda, **40** ichi oveja ak'ipata pak'uru ataji māik'aapa māu k'ak'ayaa joisomaa jirinaji to chak'ede. Ma māu p'e atap'eda, biji ichi bolso anipapatade māik'aapa chi honda^t juade ateeji. Māgá Goliatmaa wāji chōode.

Davidpa Goliat p'oyada

41 Māga nīde ma filisteo David k'ait'aara cheji piak'āa. Chi escudo anipapari ichi naa chewāji. **42** Ma filisteopa David pia ak'ik'āri, k'awaajī iru k'ūtrāa bi; k'ap'ia pia, k'īra wāree.

Māpai ma filisteo Goliatpa Davidmaa audua ak'ip'eda, unuamaa iru bida perā, **43** māgaji:

—Mi usak'ā aji, jāgá pak'urupa mi ome chōode cheru?

Māga jarap'eda, filisteorā ak'ore waibia apata t'īde Davidmaa pedee k'achia jaraji. **44** Māpai bijaji:

—Chepáde aji, mīa pi k'ap'ia k'opiit'ee perā ākosoorāmaa māik'aapa ne-animal k'achia beerāmaa.

45 Davidpa p'anauji:

—Pi chōo che bi espadapa, miasupa māik'aapa jabalinapa. Mamīda mi pi ome chōo cheru Jōmaarā Ak'ore Waibia juapa. Iruta tai israelitaarā soldaorā

^t **17.40** Honda oopata ne-edee. Ne-e pedazo k'ī omé k'īraichaaweda jīdap'eda, made jīk'ara jīpata. Ma ne-eede māu bidap'eda, p'irrabaidak'āri māik'aapa jīk'ara aba k'ena pēidak'āri, ma māu bat'apata.

Ak'õre Waibia. Pia irua ome chõo jiri bairã, irua mi k'aripait'ee. ⁴⁶ Idi Tachi Ak'õrepa pi mi juade baaipiit'ee. Mia pi peet'aait'ee mäik'aapa pi poro t'iap'et'aait'ee. Filisteorã k'ap'iaata ãkosoorãpa mäik'aapa ne-animal k'achia beeräpa k'odait'ee. Mägá na p'ek'au eujä jõmaade k'awaadait'ee israelitaarã Ak'õre Waibiata jõmaarã k'äyaara waibiara bi. ⁴⁷ Nama p'aniirã jõmaarãpa k'awaadait'ee Tachi Ak'õrepa chõo p'oya-e espadapa wa miasupa. Irua júapata chõo p'oyaapari. Mapa irua parã taimaa p'oyaapiit'ee.

⁴⁸ Mäpai Goliat Davidmaa k'ait'aara cheji. Jõdee David ma filisteomaa p'ira wäji ⁴⁹ mäik'aapa ichi bolsodeepa mäu ët'a atap'eda, chi hondade biji. Bat'ak'äri, ma filisteo tau biiride awa níbanaji. Mäpai Goliat k'irapa eujäde baainaji. ⁵⁰ Mägá Davidpa ma filisteo p'oyaaji. Hondapa mäu bat'adapapai ma filisteo peet'aaji. Davidpa espada anipa-e paji. ⁵¹ Maperã ma filisteomaa p'irap'eda, Goliat espada ët'a ataji mäik'aapa chi otau t'iap'et'aaji.

Filisteorãpa ächi chõopari pipiara bi mägá piu baibi unudak'äri, äpitée p'ira erreudachida. ⁵² Mäpai Israeldepema mäik'aapa Judadepema soldaorã chõopata bia biadap'eda, ära t'ëe wäjida chõode. Chõo wäjida Filisteadepeema p'uuru Gat t'iupatade parutamaa mäik'aapa Ecrón t'iupatade parutamaa. Sajarayin p'uurudeepa Gat mäik'aapa Ecrón parumaa, ma ode filisteorã k'ap'ia piuda chok'ara paraaji.

⁵³ Mägá mäirä t'ëe chõo wädap'eda, israelitaarã äpitée chejida ma filisteorã p'anadap'edaamaa ärapa net'aa atabëidap'edaa p'e atade.

⁵⁴ Mäpai Davidpa Goliat poro jitaji mäik'aapa t'ëepai Jerusalendee ateeji. Mamïda chi arma ia binaji ichi te ne-edee oodade.

⁵⁵ Ma chõodap'edaa naaweda, Saulpa unuk'äri David uchiaru ma filisteo chõo k'awa bi ome chõode, ichia iidiji ichi jua ek'ari bada soldaorã poro waibia Abnermaa:

—Abner, ¿jä k'üträa ak'õre, k'aima? aji.

Abnerpa p'anauji:

—Michi Rey Waibia, juraa bida aji, mia k'awa-e bi.

⁵⁶ Mäpai Saulpa mägaji:

—Mägara iidi wäpáde aji, iru k'ai warrata a bi.

⁵⁷ Mapa David pachek'äri ma filisteo peep'eda, iru poro t'iap'eda ome, Abnerpa iru Saulmaa ateeji.

⁵⁸ Mäpai Saulpa Davidmaa iidiji:

—K'üträa, ¿pi ak'õre, k'aima? aji.

Davidpa p'anauji:

—Mi Belendepema Isaí warra. Michi Rey Waibia, mi ak'õre pi jua ek'ari pia baparida aji.

Jonatán David ome k'öp'äyo meraada

18 ¹David Saúl ome pedeeda t'ëepai, Saúl warra Jonatán David ome k'öp'äyo meraaji. K'inia iru bapachi ichi k'ap'ia k'inia iru

bapariidak'a. ² Ma ewateweda Saulpa Davidmaa jaraji ichi palaciode ichi-it'ee mimia beemerā. Chi ak'ore temaa pēi-e paji. ³ Jonatanpa David māgá audú k'inia iru bada perā, iru ome pacto ooji ichita k'ōp'ayo pia p'anadait'ee. ⁴ Māga nide Jonatanpa Davidmaa teeji ichi īripema p'aru jī bada, ichi espada, ematrima māik'aapa k'irride jīpari.

⁵ Maapai Saulpa iru chōode pēik'āri, Davidpa oopachi irua jaradak'a. Maperā Saulpa David soldaorā poro waibia papiji. Māga ook'āri, soldaorā o-īa p'aneejida, āchi poro waibiarā paara.

Saulpa David k'īra unuamaa iru beeda

⁶ Davidpa filisteo peeda t'ēepai, israelitaarā soldaorā pachedak'āri, Israeldepema p'uuru chaa wēraarā uchiajida Saúl k'īrachuude. T'āri o-īa k'arijida māik'aapa pēirajida lira, pandereta chaa p'anide. ⁷ Māgá k'ari p'anadak'āri māik'aapa pēira p'anadak'āri, nāga jarapachida: "Saulpa īmik'īraarā mil peeji; jōdee Davidpa diez mil peeji."

⁸ Saulpa māga ūrik'āri, t'āri ārii bap'eda, k'īraudachi māik'aapa māgaji: —Davidpa īmik'īraarā diez mil peejida a p'ani. Mamīda mīa milpai peejida a p'ani. ¿Iru reyta papi k'inia p'ani-ek'ā? aji.

⁹ Maadak'āriipa Saúl ichi t'āridepae David ome k'īrau beeji, ichi k'āyaara waibiarā pai jīak'aapa.

¹⁰ Ai norema Tachi Ak'ōrepa Saulmaa jaure k'achia pēiji. Māgá Saúl k'īra k'awa-ee pik'adachi ichi palaciode māik'aapa ichi juade miasu anipaji. Māimisa Davidpa ichi arpa chaamaa baji ichia oopariidak'a.

¹¹ Mamīda māgá chaamaa bide Saulpa Davidmaa ichi miasu bat'aji, paredmaa iru su atai jīak'aapa. Davidmaa bat'ada omé bat'aji mīda, oopi-e paji.

¹² Saulpa k'awaji Tachi Ak'ōrepa David k'aripa baji; jōdee ichi waa k'aripa-e bi. Maperā ichia David waawee baji. ¹³ Mapa ichi palaciodeepa David āyaa pēiji māik'aapa iru biji soldaorā mil poro waibia pamerā, māgá āra nok'oore chōode uchiamerā. ¹⁴ Maapai Davidpa ne-inaa oopariida jōmaweda pia uchiapachi, Tachi Ak'ōrepa iru k'aripa bada perā. ¹⁵ Mapa Saulpa iru audupiara waawee bapachi. ¹⁶ Mamīda Israeldepema soldaorāpa māik'aapa Judadepema soldaorāpa David k'inia iru p'anapachida, chōode wādak'āri, iruta āchi naa wāpachi perā.

David Saúl k'au ome miak'āida

¹⁷ Ewari aba Saulpa Davidmaa māgaji:

—Mi k'au naapema Merab teeit'eeda aji, pi iru ome miak'āimerā, mi jua ek'ari bide pi Tachi Ak'ōre-it'ee sōcharra chōoru pirā.

Saulpa māga jarak'āri, ichi t'āridepae k'īsia baji: "Piara bi filisteorāpa David peet'aadamerā, mīchi juapa peet'aai k'āyaara."

¹⁸ Mamīda Davidpa p'anauji:

—Mi pi k'au ome miak'āiik'araa bida aji, mi māik'aapa michideerā ek'ariara p'anadairā awaraa israelitaarā k'āyaara. Māga bita, ¿sāgá mi rey wiu payama? aji.

¹⁹T'ēepai Saulpa chi k'au Merab Davidmaa teeit'ee pada ewate pak'āri, irumaa teei k'āyaara, Mejolá p'uurudepema t'iijarapatap'edaa Adrielmaa teeji.

²⁰Mamīda Merab t'ēepema Micalpa David k'inia baji. Saulmaa māga nepirinadak'āri, iru o-ña beeji, ²¹k'īsia bada perā: “Mi k'au teeit'eeda ait'ee. Mamīda iru k'ap'ia David filisteorā juade baaipiit'ee.”

Maperā Davidmaa nāga jaraji:

—Írá wāara pi mi wiu pait'eeda aji.

²²Ma t'ēepai Saulpa nāga jaraji chi mimiapataarāmaa:

—Parā David ome pedéeti eperāarā wē-emāi. Jaradapáde aji, mia iru audú k'inia iru bairā māik'aapa mi mimiapataarāpa iru auk'a k'inia iru p'anadairā, k'inia p'ani iru mi wiu pamerā.

²³Māpai Davidmaa māga jarajida.

Mamida Davidpa p'anauji:

—¿Parāpa k'īsia p'anik'ā māga p'asai? ¿Sāgá rey k'au ome mi miak'āiyama aji, mi nāgá chupiria, p'arat'a wēe bita?

²⁴Ma mimiapataarāpa Saulmaa māga jaranajida.

²⁵Māpai Saulpa k'īsia k'achia iru bada perā David filisteorā juade baaipiit'ee, ma mimiapataarāmaa nāga jaraji:

—Davidmaa nāga jaranadapáde aji: “P'arat'a teei k'āyaara pichi wēra pari, reypa k'inia bi pia Filisteadepema imik'īraarā cien peep'eda, āchi me e irumaa tee chemerā. Māga irua filisteorāmaa k'achia ooyada aji, āchia tachimaa k'achia oopata pari.”

²⁶Davidmaa māga jaranadak'āri, iru māgá rey wiu padai k'inia baji māik'aapa k'īsia beeji sāga ooit'ee Saulpa jaradak'a, chi fecha jarada pai naaweda. ²⁷Māpai David uchiaji ichi soldaorā ome. Peenajida Filisteadepema imik'īraarā doscientos. Maap'eda Davidpa āchi me e reymaa ateeji, ma pari chi k'au teemerā. Māga ooda perā, Saulpa chi k'au Mical Davidmaa teeji.

²⁸Saulpa k'awaji Tachi Ak'lōrepa David k'aripa bada māik'aapa chi k'au Micalpa David k'inia bada. ²⁹Mapa irua David audupiara waawee beeji māik'aapa ichita k'īra unuamaa iru bapachi.

³⁰Maapai filisteorā poro waibiarā chōode wādak'āri, Davidpa chōo chok'araara p'ooyaapachi awaraa Saúl soldaorā poro waibiarā k'āyaara. Maperā jōmaarāpa David t'o p'anapachida.

Saulpa jiripariida David peet'aait'ee

19 ¹Ma t'ēepai Saulpa jaraji chi warra Jonatanmaa māik'aapa ichi ak'ipataarāmaa David peet'aadamerā. Mamīda Jonatanpa David audú k'inia iru bada perā, irumaa jarak'oonaji. ²Māgaji:

—Mi ak'ore, Saulpa pi peet'aa k'inia bida aji. Mapa nu tap'edaweda tauk'a nipáji mäik'aapa mirudaríji eperäära p'anadak'aamäi. ³Mi wäit'ee mi ak'ore ome pi miru bi k'ait'a. Mia iidiit'ee pi pari mäik'aapa k'awaak'ari irua k'lisia iru bi, pimaa jaranait'eeda aji.

⁴Ai norema Jonatán chi ak'ore Saúl ome pedeeji David k'aripait'ee. Mägaji:

—Michi Rey Waibia, pi mimiapari Davidmaa ne-inaa k'achia oonáaji. Irua maarepida pimaa ne-inaa k'achia oo-e bi. Ma k'äyaara pi-it'ee ne-inaa piata oopari. ⁵Iru piuk'aji ma filisteo chõo k'awa bi ome chõonak'ari. Mamida irua p'oyaapi. Mägá Tachi Ak'orepa israelitaarämaa ära p'oyaapi. Pia mägaunuji mäik'aapa irua ooda k'aurepa pi o-ia beeji. ¿Säap'eda pia iru pee k'inia bima, irua ne-inaa k'achia oo-e bïta? Pia mäga ooru pírã, p'ek'au k'achia ooit'eeda aji.

⁶Saulpa Jonatán pedee ürip'eda, ijäaji mäik'aapa mägaji:

—Tachi Ak'ore ichita chok'ai bi k'irapite mia juraa bida aji, David peepi-e pait'ee.

⁷Mäpai Jonatanpa David t'i atap'eda, nepiriji ächi pedeedap'edaa. Maap'eda Saúl k'irapite ateeji. Mägá David Saúl ome waya mimia beeji.

⁸Ma t'ëepai israelitaarä waya jura chõonajida filisteorä ome. Made David uchiaji ichi soldaorä ome mäik'aapa filisteorä p'oyaajida. Mapa ächi naa mäirä jïchoojida.

⁹Mamida Tachi Ak'orepa jaure k'achia pëidapa waya Saulmaa joree cheji. Iru ichi palaciode su-ak'i baji miasu ome juade. Davidpa arpa chaamaa bi misa, ¹⁰Saulpa David paredmaa su atait'ee paji ma miasupa. Mamida Davidpa ichimaa oopi-e paji. Mapa ma miasu paredmaata su awa nïbeeji. Mäpai ma ewate p'ärík'ua David mirudachi.

¹¹Aramata Saulpa chi soldaorämaa jaraji David temaa wädamerä iru jïjade mäik'aapa ai norema tap'edaweda peet'aadamerä.

Mamida ära panadai naaweda, David wëra Micalpa irumaa näga jaraji:

—Pi na p'ärík'ua wä-e pírã, nu pi piuit'eeda aji.

¹²Aramata Micalpa David irabait'ajji ventanadeepa. Mägá David mirudachi. ¹³Ma t'ëepai Micalpa eperäk'a bi pak'urudee ooda ai k'irapite it'aa t'ipata atap'eda, p'arude biji. Chi pudak'arak'a beemerä, chivo k'aradee k'ada biji mäik'aapa ma jöma porobapa t'ap'a biji.

¹⁴Saulpa ichi soldaorä pëik'ari David jita atade, Micalpa jaraji:

—David k'ayaa bida aji.

¹⁵Mäpai Saulmaa mäga jaranajida.

Mamida irua ichi soldaorä waya pëiji näga jarap'eda:

—Iru ichi camade k'ayaa bi pijida, aneedapáde! aji. ¡Mia iru peet'aait'ee!

¹⁶Mäpai ma soldaorä David temaa wädap'eda, chi cama badamäi t'üjida. Mamida jita atadait'ee pak'ari, unujida ma muñecak'a bi ma chivo k'ara k'ada ome.

¹⁷Maap'eda Saulpa chi k'aumaa ij̄ati iidiji:

—¿Sāap'eda mi k'ūrajima? aji. ¿Mī k'īraunuamaa iru bapari pēit'aaji-ek'ā? aji.

Māpai Micalpa p'anauji:

—Mimaa jarajida aji, mi peet'aait'ee, ichi pēi-e pirā.

¹⁸Māgá David mirudaida perā, Saúl juadeepa uchiaji. Māpai David Ramadee wāji māik'aapa Samuelmaa ma jōma nepiriji. Ma t'ēepai David Samuel ome p'ananaajida Nayotde, Ramá p'uuru k'ait'a. ¹⁹Saulpa k'awaa atak'āri David Nayotde bi, ²⁰ichi jua ek'ari p'anadap'edaa soldaorā pēiji David jita atanadamerā. Mama panadak'āri, ma soldaorāpa unujida Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā pedeemaa p'aní Tachi Ak'ōrepa pedeepidak'a. Ara Samuel jua ek'ari p'anajida. Māga nide Tachi Ak'ōre Jaure cheji ma soldaorāmaa māik'aapa auk'a pedeemaa p'aneejida Tachi Ak'ōrepa jarapidak'a. ²¹Saulpa māga k'awaa atak'āri, awaraa soldaorā pēiji. Mamīda āra auk'a Tachi Ak'ōre pedee pedeemaa p'aneejida. Maperā Saulpa waya awaraarā pēiji. Mamīda āra ome auk'a māga p'asaji. ²²Mapa ichi k'ap'īak'ī Ramadee wāji.

Panak'āri pozó waibia badamāi Secude, arii p'anadap'edaa rāmaa iidiji:

—¿Sāma p'anima aji, Samuel māik'aapa David?

P'anaujida:

—Nayotde p'anida ajida, Ramá k'ait'a.

²³Māpai Saúl mamaa wāji. Mamīda Tachi Ak'ōre Jaure ichiaba irumaa cheji. Mapa Tachi Ak'ōrepa jarapidak'a pedee wāji Nayotde panarumaa Ramá k'ait'a. ²⁴Ma awara ichi p'aru ērat'aap'eda, Samuel k'īrapite eujāde āk'adaa beeji pedeemaa Tachi Ak'ōrepa pedeepidak'a. Māga beeji k'āima abā; āstaawa, p'ārik'ua pida. Saulpa māga ooda perā, eperārāpa nāga jarapachida: “¿Saúl jida Tachi Ak'ōre pedee jaraparik'ā?” apachida.

Jonatanpa David k'aripada

20 ¹Ma t'ēepai David Nayotdeepa uchiaji māik'aapa Jonatán badamaa wāp'eda, iidiji:

—¿Mia k'āata oojima? aji. ¿K'āare ne-inaa k'achiata pi ak'ōremaa oojima? ¿Sāap'eda irua mi peeit'ee jirimaa bima? aji.

² Jonatanpa p'anauji:

—¡Pi piu-epi! Mi ak'ōrepa ne-inaa ook'aada aji, mimaa jara-ee. Māga ooit'ee k'īsia iru bi pirā, ¿sāap'eda mīmāa maarepida jara-e pajima? ¡Ma wāara-edā! aji.

³ Mamīda Davidpa māgaji:

—Pi ak'ōrepa k'awa bida aji, pia mi k'inia iru bapari. Maperā irua nāga k'īsia bi-ek'ā: “Jonatanpa k'awaai k'araa bi, iru t'āri p'uanaamerā.” Tachi Ak'ōre ichita chok'ai bi k'īrapite mia juraa bi wāara pi ak'ōrepa mi jirimaa bi peeit'ee.

⁴Māpai Jonatanpa Davidmaa iidiji:

—¿K'āata k'inia bīma aji, mia oomerā pī k'aripait'ee? Pia jara bik'a ooit'eeda aji.

⁵Davidpa p'anauji:

—Nu ai ewarik'āri fiesta oopata oodait'eeda aji. Mi wāipia bī rey ome nek'ode. Mamīda ma k'āyaara mi mirupíji mēe, nunorema k'ewaraa paru misa. ⁶Māga nide pī ak'ōrepa mi pari iidiru pirā, jarapáde aji, mia chupiria iidi nībaji mīchi p'uuru Belendee wāpimerā, mama año chaa mi ēreerāpa ne-animal Tachi Ak'ōre-it'ee paapata perā na fiesta oodait'ee. ⁷Irua “pia bida” aru pirā, jara k'inia bī iru nepira wēe bī mi ome.

Mamīda k'īraudaru pirā, pia k'awaai wāara irua mi peet'aa k'inia bī. ⁸Mi, pī mimiapari, chupiria k'awāajji, Tachi Ak'ōre k'īrapite pia mi ome pacto ooda perā ichita k'ōp'āyo pia p'anadait'ee. Mamīda mia ne-inaa k'achia ooji pirā, pichi juadoopa mi peet'āaji. ¿K'āare-it'ee mi pi ak'ōre k'īrapite ateeyama? aji.

⁹Jonatanpa p'anauji:

—Māga jaranaapáde! aji. Mia k'awa ataru pirā mi ak'ōrepa pimaa k'achia ooit'ee k'īsia bī, pimaa jarait'eeda aji.

¹⁰Māpai Davidpa iidiji:

—Pi ak'ōrepa k'īrau p'anauru pirā, ¿k'āipa mīmaa jara cheit'eema? aji.

¹¹Jonatanpa p'anauji:

—Mēe wādāma. Mama mia jarait'eeda aji.

Māpai āchi omeeweda mēe wājida. Mama panadak'āri, ¹²Jonatanpa māgaji:

—Tachi israelitaarā Ak'ōre Waibia k'īrapite mia pimaa nāga juraa bī. Nunorema parumaa na horade mia iidiit'ee k'āata mi ak'ōrepa k'īsia iru bī. Pia k'īsia bī pirā, pimaa jara pēiit'ee. ¹³Mamīda irua pimaa k'achia ooit'ee k'īsia bī pirā, mia pimaa jarait'ee māik'aapa mia pī k'aripait'ee, k'āiwee wāmerā. Māga oo-e pirā, Tachi Ak'ōrepa mīmaa k'achia ooipia bī, chupiria k'awa-ee. Iruata pi k'aripait'ee, mi ak'ōre k'aripapariidak'a. ¹⁴Mi nāgideepa chok'ai uchiaru pirā, Tachi Ak'ōrepa pi chupiria k'awaa bik'a mi chupiria k'awāajji mi peenaadamerā. ¹⁵Jōdee mi piuru pirā, mi warrarāmaa auk'a chupiria k'awāajji, Tachi Ak'ōrepa pi k'īra unuamaa iru p'anapataarā jōmaweda jōpiru pijida. ¹⁶Pia māga oo-e pirā, Tachi Ak'ōrepa pi warrarā pia ak'i-e pait'eeda aji.

Davidpa p'anauji:

—Pia jarada pia bida aji.

¹⁷Jonatanpa David audú k'inia iru bada perā ichi k'ap'iak'a, jaraji Davidpa juraamerā ichia jaradak'a ooit'ee. ¹⁸Māpai Jonatanpa māgaji:

—Nu ai ewarik'āri fiesta oopata oodait'ee. Pi su-ak'i beeparimāi ak'idak'āri, k'awaadait'ee pi wē-e. ¹⁹Mamīda nunorema pida pi wā-e pak'āri, audupiara k'awaadait'ee pi wē-e. Maperā wāji pi naaweda miru

badamaa māik'aapa mama māu choma Ézel bimāi miru beepáde aji. ²⁰Mia sia õpee triit'ee ma māu choma bi eere, michi k'inia triit'ee bik'a. ²¹Māpai mia jarait'ee mi mimiaparimaa jirinamerā. Mia jararu píra: "Chi sia pi bimāipa namapai bi; atanájí", māgara pi k'āiwhee uchiaipia bi, maarepida pimaa ne-inaa k'achia ooda-e pait'ee perā. Tachi Ak'ore k'írapite mia māga juraa bi. ²²Mamīda mia jararu pirā: "Chi sia pi bimāipa achuwaapapai bi", māgara pi ãyaa wāipia bi, Tachi Ak'orepa māga k'inia bairā. ²³K'ira atuanaapáde aji, uchiamerā tachia juraadap'edaa Tachi Ak'ore k'írapite.

²⁴Māpai David miru beeji Jonatanpa jaradak'a. Ai ewarik'āri fiesta oopata pak'āri, rey Saúl mesade su-ak'i beeji nek'oit'ee. ²⁵Pared ik'aawa ichi su-ak'i beeparimāi su-ak'i beeji. Jódee Jonatán iru k'írapite su-ak'i beeji. Soldaorā poro waibia Abner Saúl ik'aawa su-ak'i beeji. Mamīda David su-ak'i beeparimāi arajägaa beeji. ²⁶Ma ewate Saulpa maarepida iidi-e paji David pari, nāga k'isiada perā: "Irua oo-e paji Tachi Ak'orepa oopiparik'a ichi k'írapite t'luiopia beemerā. ¿Maperā che-e paji-ek'ā?" aji. ²⁷Mamīda aí norema ma atanede ewari omeede David su-ak'i beeparimāi at'āri arajägaa baji. Mapa Saulpa chi warra Jonatanmaa nāga iidiji:

—¿Sāap'eda Isaí warra nuweda māik'aapa idi pida nek'ode che-e pajima? aji.

²⁸Jonatanpa p'anauji:

—Davidpa mimaa chupiria iidi nībajida aji, Belendee wāpimerā.

²⁹Mimaa nāga jaraji: "Michi p'uurudee wāpipáde aji, michi p'uurudepemaarāpa na fiestade ne-animal Tachi Ak'ore-it'ee paapata perā. Mi ñepemapa jara péijida aji, mi wāmerā. Pia mi pia ak'iru píra, mi wāpipáde aji, michi ñepemaarā ak'ide." Michi Rey Waibia, maperā iru pi ome nek'ode che-e pajida aji.

³⁰Māga ūrik'āri, Saúl k'íraudachi Jonatán ome māik'aapa māgaji:

—¡Pi k'iiri k'isua k'achia-idaa baparida aji, ne-animalk'a! ¿K'isia bik'ā aji, mia k'awa-e bi pi k'ōp'ayo pia Isaí warra ome? Māga oo bi k'aurepa pichi nawe k'íra nejasiapimaa bida aji. ³¹¡Isaí warra chok'ai bi misa, pi rey pa-e pait'ee! ¡Mapa iru jiride péiji, māik'aapa namaa aneepáde aji, iru peet'aait'ee perā!

³²Māpai Jonatanpa p'anauji:

—¿Sāap'eda iru pee k'inia bima? aji. ¡Irua k'āare ne-inaa k'achiata oojima? aji.

³³Māpai Saulpa ichi miasu atap'eda, Jonatán suit'ee paji. Māgá Jonatanpa k'awaaji wāara chi ak'orepa David peet'aa k'inia bi. ³⁴Mapa Jonatán k'íraudai'eda, rey mesadeepa uchiaiji. Ma ewate, ma fiesta ewari omeedepema chik'o k'o-e paji, iru audú t'āri p'ua nībada perā chi ak'orepa David ãpíte pedee k'achia jarada k'aurepa.

³⁵Ai norema tap'edaweda Davidmaa jarada horade Jonatán mēe wāji k'ütrāa ichi jua ek'ari mimiapari ome. ³⁶Chi mimiaparimaa māgaji:

—P'irapáde aji, mia sia triit'ee bi atade.

Chi mimiapari p'irak'āri, Jonatanpa sia triji. Māgí sia waawí baainaji.

³⁷ Chi mimiapari ma sia baaida k'ait'a panak'āri, Jonatanpa nāga golpe biaji:
—¿Achuwaapai bi-ek'ā? aji.

³⁸ Māpai chi mimiaparimaa waya biaji:

—Isapai p'iráji, Ak'inī beenaapáde aji.

Māgá chi mimiaparipa ma sia p'e atap'eda, chiparimaa aneeji.

³⁹ Mamīda chi mimiaparipa maarepida k'awa-e paji. Jonatanpa māik'aapa Davidpapai k'awa p'anajida k'āata jara k'inia bi.

⁴⁰ Maap'eda Jonatanpa ichi ematrīma chi mimiaparimaa teeji māik'aapa irumaa māgaji:

—Āpitee p'uurudee wāpáde aji.

⁴¹ Ma k'ūtrāa wāda t'ēepai, David uchiaji ichi miru badamāiipa.

Māpai Jonatán k'irapite bedabaida òpee bedabaidachi, tau biiri eujāde t'ōbairumaa. Māpai k'īra tarrade īdap'eda, āchi omeeweda jēedachida. Mamīda David audupiara jēeji.

⁴² Māpai Jonatanpa māgaji:

—K'āiwee wāpáde aji, Tachi Ak'ore k'īrapite tachia juraadap'edaa perā tachideerā chaa ichita pia ak'i p'anadait'ee. Tachi Ak'ore tachi ome baparipi māik'aapa iruata tachi k'aripait'ee māga oodamerā.

Maap'eda David ichi ode wāji. Jōdee Jonatán āpitee p'uurudee wāji.

David miruda Saúl waaweeapa

21 ¹ David Nob p'uurudee wāji. Mama panak'āri, p'aare Ajimélec ak'ide wāji. Ajimelecpa David unuk'āri, p'eradachi māik'aapa waaweeapa irumaa iidiji:

—¿Sāap'eda pi ituuba cheruma aji, apidaapa pi k'ōp'āyaada-ee?

² Davidpa p'anauji:

—Reypa jaradata oo nida aji. Mamīda irua jaraji apidaamaa jaranaamerā k'āare-it'eeta mi pēiji māik'aapa k'āare ne-inaata oo ni. Soldaorā mi ome nipapataarā awara āi mi ome unudait'eeda aji. ³ ¿Pia pan wēe bik'ā aji, mīmaa teemerā? Pan paraa pirā, joisomaa k'inia bi. Maa-e pirā, pia iru bita mia jitayada aji.

⁴ P'aarepa p'anauji:

—Pan jīp'aa wēe bida aji. Jīp'a pan Tachi Ak'ore-it'ee awara bidata iru bida aji. Teeyada aji, pichi soldaorā wēraarā ome k'āida-e p'ani pirā.

⁵ Davidpa p'anauji:

—Ichita chōode uchiadak'āri, wēraarā ome k'āidak'aada aji.

Uchiadak'āri, mi soldaorā māga p'anajida. īrá audupiara māga p'anida aji, reypa jaradak'a oo p'anadairā.

⁶ Māpai p'aarepa teeji ma pan Tachi Ak'ore-it'ee awara bida. Ma pan Tachi Ak'ore mesade baji. Mamīda ma ewate ãyaa ata bi baji awaraa pan

wāsia biit'ee. P'aareerāpapai māgee pan k'odaipia baji. Māga baji mīda, māgí pan Davidmaa teeji.

⁷Ma ewate Saúl ovejaarā ak'ipataarā poro waibia mama Tachi Ak'ore tede baji Tachi Ak'ore-it'ee ne-inaa oode. Māgí Edom eujādepema paji; tījarapachida Doeg. Māgípa Ajimélec David ome pedeemaa p'anadap'edaa ūrii baji.

⁸Māga nide Davidpa Ajimelecmaa iidiji:

—¿Pia nama miasu wa espada iru bik'ā? aji. Reypa mi isapai pēida perā, mi espada wa awaraa arma anee-e pajida aji.

⁹P'aarepa p'anauji:

—Iru bida aji, Goliat espada; ma filisteo pia peeda Elá eujā jewedaade. Jāma efod^u āpiteik'a eere p'arude beda bida aji. K'inia bi pirā, ateepáde aji. Waa arma wēe bida aji.

Davidpa p'anauji:

—Māgara téiji. Māgí piara bida aji, awaraa espada k'āyaara.

¹⁰Ma ewate David wāji ichi ode Saúl waaweeapa. Panaji filisteorā p'uuru Gatde māik'aapa ma p'uurudepema rey Aquimaa wāji. ¹¹Iru Aquis k'irapite panak'āri, Aquis ak'ipataarāpa māgajida:

—¿Nāgi David-ek'ā ajida, israelitaarā eujādepema rey? ¿Nāgi-it'ee paji-ek'ā wēraarāpa nāga k'ari p'anadap'edaa pēira jōnide: ‘Saulpa imik'īraarā mil peeji; jōdee Davidpa diez mil peeji?’

¹²Davidpa māga ūrik'āri, k'isia nībeeji māik'aapa waawee baji, Gatdepema reypa ichi peepii jiak'aapa. ¹³Maperā k'īra k'awa-ee pik'adachi. Pariatua puertade p'ā wāpachi māik'aapa iduba ichi idak'arade chawaapiji.

¹⁴Aquipa māga unuk'āri, chi ak'ipataarāmaa māgaji:

—¿Parāpa unuda-e p'anajidak'ā nāgí eperā k'īra k'awa-ee bi? ¿Sāap'eda mīmaa aneejidama? aji. ¹⁵¿Nama k'īra k'awa-ee beerā wē-ek'ā? ¿Sāap'eda nāgí aneejidama ichia mīchi tede ne-inaa pariatua oomerā? ¡Namāik'aapa ãyaa ateedapáde! aji.

David Adulande māik'aapa Mizpade

22 ¹David ma Gat p'uurudeepa uchiap'eda, mirunaji māu te Adulán apatade. Chi ipemaarāpa, chi ak'ōrepa māik'aapa chi ak'ore tedepemaarāpa k'awaa atadak'āri iru mama bi, irumaa wājida. ²Ma awara Davidmaa chejida nepirade p'anadap'edaarā, Saulmaa p'arat'a paraa p'anadap'edaarā māik'aapa Saúl jua ek'ari k'īra pia-ee p'anadap'edaarā. Māgá David ãchi poro waibia beeji. Ma chedap'edaarā cuatrocientos imik'īraarā paji.

^u **21.9** Efod delantalk'a baji, ik'ia chaa k'aat'ida māik'aapa jīk'arapa jīda k'īraichaaweda. P'aareerāpa efod jīpachida.

³Mamāik'aapa David Mizpa p'uurudee wāji. Ma p'uuru Moab eujāde baji. Mama panak'āri, Moabdepema reymaa nāga jaraji:

—Mia pīmaa chupiria iidi bida aji, mi ak'ōreerā nama p'anapimerā, mia k'awaaru misa Tachi Ak'ōrepa mi ome k'āata ooit'ee.

⁴Reypa p'anauji:

—Pia bida aji.

Māgá Davidpa chi ak'ōreerā ateeji moabitaarā rey palaciodee. Mama āra p'anapachida, David mēe miru bī misa.

⁵Maapai Tachi Ak'ōre pedee jarapari Gadpa Davidmaa nāga jaraji:

—Pichi miru bimāi waa banáaji. Waya Judá eujādee wāpāde aji.

Māgá David mamāik'aapa wāp'eda, banaji Jaret pak'uru jēra bimāi. Māgí Judá ēreerā eujāde baji.

Saulpa Nobdepema p'aareerā peepida

⁶Māimisa Saúl Guibeá p'uurude baji ichi soldaorā poro waibiarā ome. Eede iru su-ak'i baji tamarisco pak'uru ek'ari. Chi miasu juade iru baji. Saulpa k'awa atak'āri David ichi eere p'anadap'edaarā ome unu atadap'edaa, ⁷ichi soldaorā poro waibiarāmaa māgaji:

—Úriti. Parā mik'a, Benjamín ēreerādepemaarā. ¿Parāpa k'īisia p'anik'ā aji, Judá ēreerādepema Isaí warra Davidpa parāmaa teeit'ee eujā māik'aapa uva k'āi mia oodak'a? ¿K'īisia p'anik'ā irua parā jua ek'ari soldaorā mil wa cien biit'ee, māirā poro waibiarā padamerā? ⁸¿Parāpa mi āpite pedeetee p'ani-ek'ā? aji. Apidaapa jarada-e paji mi warrapa pacto ooda Isaí warra ome. ¡Parādepema apidaapa mide k'īisiada-e paji jarada-e pak'āri mi warrapa mi mimiapari k'aripamaa bī mi k'īraunu amaa iru beemerā! Maperā ūrā mi mimiaparipa mi nimaa bī peet'aait'ee.

⁹Māpai Edom eujādepema Doeg, mama Saúl soldaorā poro waibiarā ome ak'inī badapa, māgaji:

—Mia Isaí warra unuji Nob p'uurude. Ajitob warra Ajimélec ome pedee baji. ¹⁰Ma awara Ajimelecpa Tachi Ak'ōremaa it'aa iidiji David pari māik'aapa irumaa teeji chik'o filisteo Goliat espada ome.

¹¹Saulpa māga ūrik'āri, Ajitob warra Ajimélec t'ī pēiji awaraa Nobdepema p'aareerā ome. Māirā Ajimélec ēreerā paji. Ára Saúl k'īrapite pachedak'āri, ¹²ichia Ajimelecmāa māgaji:

—Ajitob warra, ūrīji.

Ajimelecpa p'anauji:

—Rey Waibia, pia jara bik'a mia oo k'inia bida aji.

¹³Māpai Saulpa iidiji:

—¿Sāap'eda pi Isaí warra ome mi āpite ne-inaa k'achia oojidama? aji. Pia irumaa teeji pan, espada ome. Ma awara iru pari it'aa iidiji, irua mi k'īraunu amaa iru beemerā māik'aapa mi jirimerā peet'aait'ee, ūrā oomaa bik'a.

¹⁴Ajimelecpa p'anauji:

—Pi mimiapataarā t'āide wē-edā aji, ne-inaa ichita pia oopataarā Davidk'a. Ma awara iru pi wiu māik'aapa pi soldaorā poro waibia. Pi palaciodepemaarāpa iru pia ak'ipata. ¹⁵Iru pari mia ichita it'aa iidipari. Maperā Michi Rey Waibia, pia mi māik'aapa mi ēreerā nepirade baaipiik'araa bi. Mi, pi mimiaparipa maarepida k'awa-e bida aji, pia David ome nepira iru bi.

¹⁶Mamīda rey Saulpa māgaji:

—¡Ajimélec, pi, pi ak'ore ēreerā paara piudait'eeda! aji.

¹⁷Māga jarap'eda, ichi jīapataarāmaa nāga jaraji:

—¡Tachi Ak'ore p'aareerā peek'ōoti, āra jida David eere p'anadairā! Arapa k'awajida David miru wāda. Mamīda mīmaa jarada-e pajida aji.

Mamīda Saúl jīapataarāpa Tachi Ak'ore p'aareerā pee k'iniada-e pajī.

¹⁸Maperā reypa Edomdepema Doegmaa māgaji:

—¡Māgara, pia peek'oopáde! aji.

Māpai Doeg ma p'aareerā ūri wāp'eda, peek'ooji. Ma ewate p'aareerā efod linodee k'ada jī p'anadap'edaarā ochenta y cinco peek'ooji. ¹⁹T'ēepai Saúl wāji Nob p'uurudee, p'aareerā p'anapatap'edaa p'uurude. Mama espadapa peek'oojida imik'iraarā, wēraarā, warrarā, ewaa t'o beerā paara, ma awara āra p'ak'aarā, burroorā māik'aapa ovejaarā.

²⁰Mamīda māga oomaa p'anide Ajimélec warra aba t'ījarapatap'edaa Abiatar uchiaiji āra juadeepa māik'aapa Davidmaa wāji. ²¹Mama panak'āri, Davidmaa nepiriji Saulpa Tachi Ak'ore p'aareerā peek'oopida.

²²Māpai Davidpa māgaji:

—Ma ewate Nob p'uurude jā edomita Doeg unuk'āri, mia k'awaji irua Saulmaa jarak'oonait'ee mi pedee bada Ajimélec ome. Mi k'aurépata pichideerā jōmaweda piujidada aji. ²³Mamīda waaweenáaji. Mi ome bēeji. Chi pi peedait'ee jirimaa p'aniirāpa mi jida jirimaa p'ani. Pi mi ome beeru pirā, mia pi jīait'eeda aji.

Davidpa Queilá p'uurudepemaarā k'aripada

23 ¹Ewari aba Davidmaa nāga jara chejida:

—Filisteorā israelitaarā p'uuru Queiladepemaarāmaa chōode chejida māik'aapa trigo tau ewaa chi edeepa āyaa atada chia atajidada ajida.

²Davidpa māga ūrik'āri, Tachi Ak'oremaa nāga it'aa iidiji:

—¿Mi filisteorā ome chōode wāipia bīk'ā? aji.

Tachi Ak'orepa p'anauji:

—Wāpáde aji, māgiirā juadeepa Queilá p'uurudepemaarā k'aripade.

³Mamīda David jua ek'ari p'anadap'edaarāpa māgajida:

—Tai nama Judá eujāde waawee p'anapata, Saúl ichi eere p'aniirā chōode chedai jīak'aapa. ¡Audupiara waawee p'anapataadait'eeda ajida, Queilá p'uurudee wāruta pirā filisteorā ome chōode!

⁴Māpai Davidpa waya Tachi Ak'ōremaa it'aa iidiji k'awaait'ee wādai wa wāda-e pai.

Tachi Ak'ōrepa p'anauji:

—Queilá p'uurudee wāti. Mia parāmaa filisteorā p'oyaapiit'eeda aji.

⁵Māpai David Queiladee wāji ichi jua ek'ari p'anadap'edaarā ome.

Ará panadak'āri, filisteorā ome chōomaa p'aneejida. Ara p'oyaajida māik'aapa āra ne-animalaarā jāri atajida. Māga Davidpa ma Queilá p'uurudepemaarā filisteorā juadeepa k'aripa ataji.

⁶Ai naaweda Ajimélec warra Abiatar mirunak'āri Davidmaa, Tachi Ak'ōre tedepema efod ateeji. Mapa Queilade anipaji.

Saúl David t'ee wāda

⁷Saulpa ūrik'āri David ichi eere p'anadap'edaarā ome Queilá p'uurude p'ani, k'isiasi: "Tachi Ak'ōrepa iru mimaa p'oyaapiit'ee. ¿Ságá uchiayama aji, p'uuru murallapa t'iak'au bideepa, puerta ma murallade bee candao ome jāa bee pirā?" ⁸Māpai Saulpa chi soldaorā jōmaweda chip'e ataji wādait'ee Queilá p'uuru wap'ira atade māik'aapa David jita atade.

⁹Mamīda Davidpa māga k'awaa atak'āri, jaraji Abiatarmaa efod aneemerā. ¹⁰Māpai Davidpa it'aa iidiji:

—Tachi Ak'ōre, israelitaarā Ak'ōre Waibia, mi, pi mimiaparipa k'awa bi mi k'aurepa Saulpa k'isia iru bi cheit'ee na p'uurudepemaarā peek'oode. ¹¹¿Wāara Saulpa mi jiri cheit'ee? ¿Queiladepemaarāpa mi irumaa teedaik'ā? Tachi Ak'ōre, israelitaarā Ak'ōre Waibia, mi, pi mimiaparimaarāpa jarapáde aji.

Tachi Ak'ōrepa p'anauji:

—Saúl cheit'eeda aji.

¹²Māpai Davidpa waya iidiji:

—¿Queiladepemaarāpa mi, michi soldaorā ome Saulmaa teedaik'ā? aji. Tachi Ak'ōrepa p'anauji:

—Teedait'eeda aji.

¹³Māpai David ichi soldaorā ome Queiladeepa uchiaji. Perá seiscientos paji. Pariatua nipajida, Saulpa āra ununamerā. Saulpa k'awaak'āri āra Queiladeepa uchiadap'edaa, mamaa wā-e paji.

David eujā pania wēe bide

¹⁴David chi soldaorā ome mirunajida soldaorā mirupatap'edaamāi eujā pania wēe bide, ee jēra bimāi Zif p'uuru k'ait'a. Ewari chaa Saulpa āra jiripachi. Mamīda Tachi Ak'ōrepa unupik'aa paji. ¹⁵Māga baji mīda, Davidpa Saúl waawee baji, ichi peet'aa it'ee jirimaa bada perā. Maperā beeji Hores p'uurude, eujā pania wēe bide Zif p'uuru k'ait'a.

¹⁶Mama p'anide ewari aba Saúl warra Jonatán wāji Horedē David ak'ide. Mama irua David ūraoji waapiara Tachi Ak'ōrede ijāamerā.

¹⁷Māgaji:

—Waaweenáaji mi ak'ōrepa pi jita ata-e pait'ee perā. Pi israelitaarā rey pait'eepi. Jõdee mi pi juu ek'ari poro waibia pait'ee. Mi ak'ōrepa māga k'awa bida aji.

¹⁸ Māpai Tachi Ak'ore k'īrapite āra pedeeteejida ichita chik'inia p'anapataadait'ee. Maap'eda Jonatán ichi temaa wāji. Jõdee David Horedē beeji.

¹⁹ Mamida ūk'uru Zif p'uurudepemaarā Guibeá p'uurudee wādap'eda, Saulmaa nāga jarajida:

—David ichi soldaorā ome tai eujāde miru p'anida ajida. Eujā pania wēe bi sur eere soldaorā mirupatamāi Hores p'uurude p'aní Jaquilá eede. ²⁰ Maperā, Tachi Rey Waibia, wāji pichi wā k'inia bak'āri. Taipa pi juade David baaipidait'eeda ajida.

²¹ Saulpa p'anauji:

—Tachi Ak'ōrepa parāmaa pia ooipia bi, mi chupiria k'awaadap'edaa perā. ²² Írá wāti māik'aapa iidítí iru sāmata bi. Ma awara iidítí k'aipa iru unudoo. Māgá mia k'awai wāara iru mama bi wa māga-e, mimaa jarapata perā David ik'awaa bapari. ²³ Iru miruparamāi jómaweda k'awaadak'āri, mimaa jara chéti. Māpai mi wāit'ee parā ome. Wāara iru ma eujāde bi pīrā, mia iru jiriit'ee Judá ēreerādepema uchiadap'edaarā eujā jōmaade.

²⁴ Zif p'uurudepemaarā Saúl ome despediidap'eda, āchi eujādee wājida. Māga niđe David chi soldaorā ome p'anajida Maón eujā pania wēe bide. Māgí eujā Arabá eujāde bi, Jesimón eujā pania wēe bi sur eere. ²⁵ Mama p'anide Saúl ichi soldaorā ome iru jiride wājida. Esperāarāpa Davidmaa māga nepiridak'āri, ichi eere p'anadap'edaarā ome wājida awara āi, ma Maón eujā pania wēe bide. Mama māu-idaa bimāi p'aneejida. Saulpa k'awaa atak'āri, ma Maón eujā pania wēe bidee wāji David jiride. ²⁶ Ee bi abaade Saúl ichi soldaorā ome wājida. Jõdee chi apema ee bi eere David ichi soldaorā ome isapai wā nipajida, k'awa p'anadap'edaa perā Saúl āchi k'ait'a cheru. Māimisa Saulpa ichi eere p'anadap'edaarā ome David māik'aapa iru soldaorā wap'ira atajida. Mamida āra jita atadait'ee jōnide, ²⁷ esperā awara āiipa pēida pacheji māik'aapa Saulmaa māgaji:

—¡Rey Waibia, isapai āpītee chéji, filisteorā tachi eujāde t'iudap'edaa perā tachi ome chōode!

²⁸ Māga ūrik'āri, Saúl ichi soldaorā ome āpītee wājida filisteorā ome chōode. Maperā ma ee jēra bimāi t'ī bijida 'peñade awara-awaraa wādap'edaa.

²⁹ Mamāik'aapa David wāji Engadidee, soldaorā mirupatap'edaamaa.

Davidpa Saúl pee-e pada

24 ¹Saúl filisteorā ome chōo bap'eda, āpītee chek'āri, esperāarāpa nepirijida David miru bi eujā pania wēe bi Engadi apatap'edaade.

²Māpai Saulpa Israeldepema soldaorā tres mil jirit'erap'eda, ‘mēepema cabraarā’ apatap'edaa ee māu–idaa jēra bidee wājida David jiride.

³Ma wādade ovejaarā t'iak'au paraa bimāi panajida. Mama māu te bada perā, Saúl äde t'iūji. David ichi soldaorā ome ma māu te edupiara miru p'anajida. Mamīda Saúl eere p'anadap'edaarāpa k'awada–e paji.

⁴Saúl mama bide David k'ōp'āyoorāpa Davidmaa nāga jarajida:

—Idi Tachi Ak'ōrepa ooit'eeda ajida, ichia pimaa nāga jaradak'a: “Pi k'īraunuamāa iru bapari pi juade baaipiit'ee, pia iru ome oomerā pichia oo k'inia bik'a.”

Māpai David juajīa wāp'eda, Saúl ūripema p'aru i t'ii ataji. Saulpa k'awa–e paji. ⁵Mamīda Saúl uchiada t'ēepai, David k'īsia p'ua nībeeji māga ooda perā.

⁶Mapa chi soldaorāmaa māgaji:

—Taawa Tachi Ak'ōrepa mi k'aripai michi rey waibiamaa ne–ināa k'achia oonaamerā. ¡Mia iru p'oyaa pee–e parāpa jaradap'edaak'a, Tachi Ak'ōrépata iru jirit'erada perā tachi rey pamerā!

⁷Māgá Davidpa ichi soldaorāmaa jaraji Saúl peenaadamerā. Saúl māu tedeepa uchiap'eda, ichi ode wāit'ee paji. ⁸Mamīda David iru t'ēe isapai uchiap'eda, t'imiiipa nāgá t'īmaa beeji:

—¡Rey Waibia, Rey Waibia!

Saulpa āpītee ak'ik'āri, David bedabaidachi tau biiri eujāde t'ōbairumaa, ak'ipiit'ee Saúl waawee bi.

⁹Maap'eda māgaji:

—Rey Waibia, ¿sāap'eda pia eperāarā pedee ijāa bima aji, jaradak'āri mia pi jirimaa bi pimaa ne–ināa k'achia ooit'ee? ¹⁰Idi pia pichi taupa unu bi Tachi Ak'ōrepa pi mi juade baaipiji na māu tede. Mi soldaorāpa mi imiajida pi peet'aamerā. Mamīda mia pimaa maarepida k'achia oo k'inia–e paji. Mapa mia jaraji: “Mia rey p'oyaa pee–eda aji, Tachi Ak'ōrepa iru jirit'erada perā tachi rey pamerā.”

¹¹Pi mi ak'ōrék'ata bi. Ak'īji mia pi ūripema p'aru pite t'ii atada mi juade iru bida aji. Mia māga t'ii ataji mīda, pi pee–e paji. Māgá k'awāáji mia pimaa ne–ināa k'achia oo k'inia–e bi. Mia ichita oopari pia jara bik'a. Māgá mia pimaa ne–ināa k'achia oo–e bi mīda, pia mi jirimaa bi peeit'ee. ¹²Tachi Ak'ōrépata k'awa bi k'aipa ne–ināa k'achia oomaa bi, pia wa mia. Iruata pi miapiit'ee pia mimaa k'achia oo bi pari. Mamīda, Rey Waibia, mia pimaa ne–ināa k'achia oo–e pait'ee. ¹³¿K'īsia k'awaa beerāpa nāga jarapata–ek'ā? aji. “K'achia beerādeepa ne–ināa k'achia uchiaparida” apata. Maperā mia pimaa ne–ināa k'achia oo–e pait'ee.

¹⁴Pi, israelitaarā rey bita, ¿k'ai t'ēe nima? ¿K'aita jiri nima? Pi k'īrapite mi usa piudák'ata bi maa–e pírā pulgák'ata bi. ¹⁵Maperā Tachi Ak'ōrepa tachi omeeweda ak'iiit'ee māik'aapa jarait'ee k'aipa ne–ināa k'achia oopari. ¡Iruata pi juadeepa mi k'aripait'eeda! aji.

¹⁶ David pedee aupak'āri, Saulpa māgaji:

—¿Mi warra David, pi-ek'ā aji, mīmaa pedeemaa bī?

Māga jarap'eda, jēedachi.

¹⁷ Maap'eda māgaji:

—Mi k'āyaara pia ne-inaa pipiara oopari. Pia mīmaa ne-inaa pia oopari. Jōdee mia pīmaa ne-inaa k'achia oopari. ¹⁸ Idi pia mīmaa k'awapiji pia mīmaa ne-inaa piata oopari, Tachi Ak'ōrepa mi pi juade biji mīda, pia mi pee-e pada perā. ¹⁹ ¿K'aipa ichi k'īra unuamaa iru bapari unu atak'āri, irumaa ne-inaa k'achia oo-e payama? Mia k'inia bi Tachi Ak'ōrepa pīmaa pia oomera, idi pia mīmaa pia ooda pari. ²⁰ Írá mia k'awa bi pi wāara rey pait'ee. Pi juua ek'ari israelitaarā pia p'anapataadait'ee.

²¹ Mapa írá Tachi Ak'ōre k'īrapite juraapáde aji, pi māgá rey pak'āri, michideerā jōpi-e pait'ee, israelitaarāpa mi t'í māik'aapa āra t'í k'īra atuanaadamerā.

²² Māpai Tachi Ak'ōre k'īrapite Davidpa juraaji Sauldeerā jōpi-e pait'ee. Maap'eda Saúl ichi soldaorā ome ichi palaciodee wājida. Jōdee David ichi soldaorā ome wājida āchi miru p'anadap'edaamaa ee jēra bide.

Samuel jai-idaada

25 ¹ Maapai Samuel jai-idaaji. Israelitaarāpa māga ūridak'āri, jōmaweda jēe para beeji. Ramá p'uurude iajida iru te k'ait'a. Ma t'ēepai David ichi eere p'anadap'edaarā ome ee jēra bideepa uchiajida māik'aapa p'anajida Maón^y apatap'edaa eujā pania wēe bide.

David Abigaíl ome unuda

² Maón p'uurude eperā p'arat'a paraa bi bapachi. Māgipa ovejaarā tres mil māik'aapa cabraarā mil iru bají ichi eujāde Carmel p'uuru k'ait'a. Mama chi ovejaarā k'ara t'īpipachi. ³ Ma p'arat'a paraa bi t'ījarapachida Nabal. Iru Judá éreerādepema Calebdeepa uchiada paji. Nabal t'āri k'achia-idaa māik'aapa ne-inaa k'achia ooyaa bají. Jōdee chi wēra Abigaíl k'īra wāree, poro wēsaa bají.

⁴ David ma eujā pania wēe bide bak'āri, ichia k'awaaji Nabal Carmel p'uuru k'ait'a bada chi ovejaarā k'ara t'īimaa. ⁵ Mapa k'ūtrāarā ichi juua ek'ari mimiapatarep'edaarā diez irumaa pēiji saludaanadamerā ichi pari. ⁶ Āra ome nāga jara pēiji: "Mia k'inia bi pi, pichideerā māik'aapa pi éreerā jōmaweda k'ap'ia pia p'anadamerā māik'aapa k'āiwee p'anadamerā pāchi net'aa iru p'ani ome. ⁷ Mia k'awaji pia ovejaarā k'ara t'īimaa bi Carmelde. ¿Pia k'awa bi-ek'ā pi ovejaarā ak'ipataarā nama tai p'ani k'ait'a p'anadap'edaa? Nama p'anide taipa āra pia ak'i p'anajida māik'aapa āra juadeepa ne-inaa maarepida jāri atada-e paji. ⁸ Māga ijāa-e pirā, pi mimiapataarāmaa iidíji.

v **25.1** Úk'uruurāpa k'īsiapata David wājí Parán eujā pania wēe bidee.

Ñarapa auk'a jaradait'eeda aji. Idi fiesta ewate perā, mia na k'utrāarā mi jua ek'ari mimiapataarā ome nāga jara pēiji, pia jōdee tai chupiria k'awaamerā māik'aapa pia iru bidepema ne-inaa teemerā na k'utrāarā mia pēidaarāmaa, āchi pi mimiapataarāk'a p'anadairā māik'aapa mi pi warrak'a bairā."

⁹ Ma k'utrāarā Davidpa pēida p'uurude panadak'ari, Davidpa jara pēida Nabalmaa jarajida. Maap'eda nimaa p'aneejida irua p'anaumerā.

¹⁰ Mamīda Nabalpa māgaji:

—¿K'aima māgí David? ¿K'aima ma Isaí warra? ¡Mia iru k'awa-e bi! ũrapema ewaride esclavoorā chok'ara miru uchiapata āchi chipariirā ik'aawaapa. ¹¹ ¿Mia parāmaa teeik'ā pan, pania māik'aapa nechiara mi ovejaarā k'ara t'iipataarā-it'ee iru bidepema? Mia k'awa-e bida aji, parā sāmāik'aapa cheruta. ¡Tee-edá! aji.

¹² Māpai ma k'utrāarā Davidpa pēidaarā ãpitez chejida. Pachedak'ari, Nabalpa jarada Davidmaa nepirijida.

¹³ Māpai Davidpa chi soldaorāmaa māgaji:

—Pāchi espada atadapáde aji, chōonadait'ee perā!

Aramāgá āchi espada atadap'eda, k'irride jijida. Davidpa pida ichi espada atap'eda, k'irride jiji. Māgá iru ome cuatrocientos uchiajida. Jōdee chi apema doscientos soldaorāpa net'aa ak'imaa p'aneejida.

¹⁴ Māga nide Nabal mimiapari abaapa Nabal wēra Abigailmaa nāga jaranaji:

—Eujā pania wēe bideepa Davidpa ichi mimiapataarā pēiji Nabalmaa saludaade ichi pari. Mamīda Nabalpa ãrama pedee k'achia jaraji. ¹⁵ Māga ooik'araa baji, David eere p'aniirā tai ome t'ari pia p'anapatap'edaa perā. Taipa āchi p'anadap'edaa k'ait'a ovejaarā ak'i p'anadak'ari, ñarapa tai net'aa maarepida jāri atada-e paji māik'aapa taimaa maarepida ne-inaa k'achia ooda-e paji. ¹⁶ Ma k'ayaara ãstaawa, p'ārik'ua pida tai jīapachida, ñara k'ait'a taipa ne-animalaarā ak'imaa p'anadak'ari. ¹⁷ Mamīda pi imik'ira audú t'ari k'achia-idaa bairā, apida iru ome p'oyaa pedeeda-e. Ñrá pia k'isiaipia bida aji, k'āata oodai David k'irau banaamerā māik'aapa tachi jōma jōt'aade chenaamerā.

¹⁸ Māpai Abigailpa isapai p'e ataji pan doscientos; vino ne-edé t'ida omé; oveja paada joisomaa; treinta y cinco litro^w net'a tau paada; ne-inaa cien p'ep'edee bee uva p'oodaddee ooda māik'aapa ne-inaa doscientos p'ep'edee bee higojō p'oodaddee ooda. Ma jōma burroorā ñri bipip'eda, ¹⁹ chi mimiapataarāmaa māgaji:

—David k'irachuude wāti. Mi t'ee wāit'eeda aji.

Mamīda Abigailpa chi imik'ira Nabalmaa maarepida jara-e paji.

²⁰ Abigaíl burrode bataup'eda, ee ãpite eereepa miru uchiajji. Taarā-e nide unuji David cheru ichi soldaorā ome.

^w 25.18 Jara k'inia bi perá arroba joisomaa.

²¹ Ma chewādade Davidpa nāga k'īsia chewāji: “Ichi k'inia mia Nabal ovejaarā māik'aapa chi ak'ipataarā pia ak'i baji, maarepida atuanaadamerā. Mamīda ma pari īrá irua mimaa ne-inaa k'achia ooji.

²² ¡Tachi Ak'ōrepa mimaa ne-inaa k'achia ooipia bida aji, tap'eda pai naaweda mia jōmaweda imik'īraarā iru ome p'anapataarā jōpi-e pirā!”

²³ Abigailpa David unuk'āri, ichi burrodeepa isapai īrabaip'eda, David k'īrapite eujāde bedabaidachi ak'ipiit'ee iru waawee bi.

²⁴ Maap'eda David biirimāi jēra banap'eda, māgaji:

—Michi Waibia, mi k'aurepa nāga p'asa bida aji. Mīmaa aupai ne-inaa k'achia baalipia bī. Pedeeipīji mi, pi mimiaparimaa. Mia chupiria iidi bi mi pedee ūrimerā. ²⁵ Nabalpa jaradade k'īsianāaji. Iru t'āri k'achiaidaa bapari māik'aapa k'īsia k'awa-ee bapari. Wāara chi t'ī māga jara k'inia bi: ‘k'īsia k'awa-ee bī’. Mi wē-e paji pia pēidaarā irumaa wādak'āri. ²⁶ Tachi Ak'ōre ichita chok'ai bi k'īrapite māik'aapa pi, Michi Waibia k'īrapite mia juraa bi Tachi Ak'ōrepa mi pēiji pichi juapa eperāarā peenaamerā mi imik'īrapa k'achia ooda k'aurepa. ¡Mia k'inia bi jōmaweda pi k'īraunuamāa iru p'anapataarā māik'aapa pi jiripataarā ne-inaa k'achia oodait'ee k'achiade baaidamerā Nabalk'a! ²⁷ īrā Michi Waibia, mia chupiria iidi bi pia jitamerā mi, pi mimiaparipa chik'o aneeda māik'aapa jedemerā k'ūrāarā pi jua ek'ari mimiapataarāmaa. ²⁸ Mi, pi mimiaparipa ooda perdonāji. Tachi Ak'ōrepa pi pia ak'i bait'ee māik'aapa pi, pideepa uchiadait'eerā paara ichita rey pait'ee. Pi chōopari perā Tachi Ak'ōre k'īraunuamāa iru p'anapataarā ome, ne-inaa jōmaade pia uchiait'ee. ²⁹ Apidaapa pi peeit'ee jiri cheru pīrā, Tachi Ak'ōre, pi Ak'ōre Waibiapa pi jīait'ee. Irua pi k'īraunuamāa iru p'anapataarā ãyaa pēiit'ee eperāpa māu hondade bip'eda, ãyaa bat'at'aaparik'a. ³⁰ Tachi Ak'ōrepa pīmaa ne-inaa jarada jōmaweda ook'āri, māik'aapa pi israelitaarā poro waibia papik'āri, ³¹ pi k'īsia p'ua nība-e pait'ee, k'īra jō-ee pichi juapa eperāarā ne-inaa k'achia oo-ee beerā peek'ooda perā. Ma k'āyaara pia ichiak'au biji, Tachi Ak'ōrepa ichia k'īsia iru bik'a oomerā. Irua pi māgā eperā waibia papik'āri, mi, pi mimiapari k'irāpapadé aji.

³² Māpai Davidpa p'anauji:

—Tachi Ak'ōre, israelitaarā Ak'ōre Waibia wāara t'āri pia bapari, pi pēida perā mi ome unude. ³³ Tachi Ak'ōrepa pīmaa pia ooipia bi k'īsia k'awaa bairā. Pi k'aurepa mia mīchi juapa eperāarā pee-e paji k'īra jō-ee bada perā. ³⁴ Tachi Ak'ōre, israelitaarā Ak'ōre Waibiapa mi k'aripaji mia pīmaa ne-inaa k'achia oonaamerā. Mamīda Tachi Ak'ōre k'īrapite mia nāga juraa bī. Pi isapai che-e pada paara mi ome unude, nu tap'edaweda Nabal māik'aapa imik'īraarā ichi tede p'anapataarā piuk'ajida.

³⁵ Māga jarap'eda, Davidpa jitaji Abigailpa aneeda māik'aapa māgaji:

—Pichi temaa k'āiwee wājī. Pia chupiria iidida mia ūrijipi. Pia jaradak'a ooit'ee.

³⁶ Abigaíl temaa panak'āri, ununaji Nabalpa fiesta waibia oomaa bī, reyrāpa oopatak'a. Chik'o pia k'omaa p'anajida. Nabal o-ña bajī māik'aapa vinopa piu bajī. Maperā Abigailpa ma ewate maarepidā jara-e pajī ai norema parumaa. ³⁷ Ai norema Nabal tau pia beek'āri, Abigailpa nepiriji ichi p'asada David ome. Māga ūrik'āri, Nabal k'ira k'īdachi māik'aapa chiwa beeji. ³⁸ K'āima diezmaa Tachi Ak'ōrepa Nabal piupiji.

³⁹ Davidpa Nabal piuda k'awaak'āri, māgajī:

—¡Tachi Ak'ōrepa ichita ne-inaa pia oopari! ¡Iruata Nabalmaa k'achia ooji irua mimaa k'achia ooda pari! Tachi Ak'ōrepa mi k'aripajī ne-inaa k'achia oonaamerā. Ma k'āyaara iru juapa Nabalmaa k'achia oojida aji.

Maap'eda Davidpa Abigailmaa jara pējīa ajida pi atade, irua k'inia bairā pi ichi wēra pamera.

⁴¹ Abigailpa māga ūrik'āri, bedabaidachi tau biiri eujāde t'ōbairumaa māik'aapa māgajī:
—Mi David mimiapari; iru esclavak'a bī. Irua jara bik'a mia oopariit'ee. Irua jararu pijida mia chi mimiapataarā biiri siimerā, mia siiyada aji.

⁴² Māga jarap'eda, ichi net'aa isapai p'e ataji māik'aapa ichi burro ūri bataup'eda, Davidpa pēidaarā ome wāji. Ichi mimiapataarā, wēraarā joisomaa, ichi ome ateeji. Maap'eda Abigaíl David ome miak'āiji.

⁴³ Ai naaweda David ichiaba miak'āiji Ajinoán ome. Ma wēra Jezrel p'uurudepema pajī. Ma omeeweda chi wēraarā pajī. ⁴⁴ Maapai Saulpa ichi k'au Mical teeji Galín p'uurudepema Lais warra t'ūjarapatap'edaa Paltimaa, Mical David wēra pajī mīda.

Davidpa waya Saúl pee-e pada

26 ¹ Ma t'ēepai Zif p'uurudepemaarā wājida Guibeá p'uurudee Saúl ome pedeede. Māgajida:

—David miru bīda ajida, Jaquilá eede eujā pania wēe bī k'īrapite.

² Saulpa māga ūrik'āri, tres mil Israeldepema soldaorā piara bee jīri chip'e atap'eda, Zif apatap'edaa eujā pania wēe bimaa wāji David jiride.

³ Jaquilá eede panadak'āri, eujā pania wēe bī k'īrapite o bī ik'aawa āchi carpa eebai jira bijida. Maapai David ma eujā pania wēe bide bajī. Irua k'awaak'āri Saúl mama ichi t'ēe cheru, ⁴ soldaorā ūk'uru ak'ide pējī k'awaait'ee Saúl sāpai chewā.

⁵ Davidmaa nepiri chedak'āri, iru wāji Saúl badamaa. Ununaji Saúl k'āi bī chi soldaorā poro waibia Abner ik'aawa, soldaorā k'āi p'anadap'edaa esajīak'a. Ma Abner Ner warra pajī. ⁶ Māpai David pedeeji hitita Ajimélec ome māik'aapa Sarvia warra Abisay ome. Māgí Joab ūpema pajī. Davidpa iidiji:

—¿K'aita mi ome Saúl bimaa wā k'inia bima? aji.

Abisaypa p'anauji:

—Mita pi ome wāit'eeda aji.

⁷Ma p'ārik'ua David Abisay ome wāji Saúl eerepemaarā k'āi p'anadap'edaamaa. Saúl soldaorā k'āi p'anadap'edaa esajāk'a Abner k'ait'a Saúl k'āi baji. Ichi poro k'ait'a chi miasu eujāde su iru baji.

⁸K'ait'a panadak'āri, Abisaypa Davidmaa māgaji:

—¡Idi Tachi Ak'ōrepa pi k'īraunuamaa iru bapari pi juade biji! ¡Mimaa peepíji! ¡Ichi miasupa suda abaapa mia iru eujāde su awa nībiyada! aji.

⁹Mamida Davidpa p'anauji:

—¡Peenaapáde! aji. ¡Tachi Ak'ōrepa rey jirit'erada peeru pīrā, irua pimaa ne-inaa k'achia ooipi! ¹⁰Tachi Ak'ōre ichita chok'ai bīpata Saúl piupiit'ee iru piuit'ee bi ewate maa-e pīrā chōo nībide. ¹¹Tachi Ak'ōrepa ichia jirit'erada mimaa peepi-epi. Saúl miasu atáji chi pania topari jarra ome māik'aapa wādāma aji.

¹²Māpai Davidpa ataji Saúl miasu ichi poro k'ait'a bada chi pania topari jarra ome. Maap'eda wājida. Apidaapa āra unuda-e pajii; apidaapa maarepida ūrida-e pajii māik'aapa apida ūrima-e pajii, Tachi Ak'ōrepa Saúl eere p'anadap'edaarā pia k'āipida perā.

¹³Ma eujā jewedaa bi k'īraik'a eere panadak'āri, David ee nok'ode bainī beeji. Ma eemāiipa Saúl eere p'anadap'edaarā t'īmī p'anajida. ¹⁴Māpai Davidpa Abner ichi soldaorā ome golpe nāgā t'ījaraji:

—Abner, ¿mi pedee ūri bik'lā? aji.

Abnerpa p'anauji:

—¿K'āipata reymaa biamaa bima? aji.

¹⁵Māpai Davidpa māgaji:

—¿Pi israelitaarā jōmaarā k'āyaara sōcharrara bi-ek'ā? aji. ¿Sāap'eda pichi poro waibia, tachi rey, pia jīa-e pajima? Eperā aba t'īuji parā k'āi p'anadap'edaamāi rey peede. ¹⁶Pia ooda k'achia bi. Tachi Ak'ōre ichita chok'ai bi k'īrapite mia juraa bi parā piudaipia bi parā rey, Tachi Ak'ōrepa jirit'erada jīada-e padap'edaa perā. Rey poro k'ait'a iru miasu chi pania topari jarra ome bada jiripáde aji. ¿Jāma bik'a? aji.

¹⁷Saulpa David pedee k'awaak'āri, māgaji:

—Mi warra David, ¿pik'lā? aji.

Davidpa p'anauji:

—Mipi, Michi Rey Waibia. ¹⁸¿Sāap'eda pi waya chejima aji, mi, pi mimiapari, jīride? ¿K'āare k'achiata mia pimaa oojima? ¹⁹Michi Rey Waibia, mia chupiria iidi bi pia mi, pi mimiapari pedee ūrimerā. Tachi Ak'ōrepa mi jīripimaa bi pīrā, māgara mia ne-animal iru-it'ee paait'ee waa mi ome k'īrau banaamerā. Mamida eperārāpa jarapata k'aurepa nāga oomaa bi pīrā, irua āra k'achia ooipia bi mi Tachi Ak'ōrepa teeda eujādeepa jērepi p'anadairā, awaraa ak'ore waibia apataarāmaa it'aa

t'īnamerā. ²⁰Mi piu k'inia-e bī Tachi Ak'ōre baparimāiipa t'imf. Mamīda Mīchi Rey Waibia, pia mi jīri ni mēe chok'orro jīripatak'a, pī k'īrapite mi pulgák'ata bī mīda.

²¹David pedee aupak'āri, Saulpa māgaji:

—Mi warra David, mīa p'ek'au k'achia oojipi, pī jīri chek'āri. Mi ome chéji. Mīa waa jīri-epi pīmaa k'achia ooit'ee. Waya idi pīa mi pee-e paji, mi waawee bapari perā. Mi k'īsia k'awa-ee baji māik'aapa ne-inaa audú k'achia oojida aji.

²²Davidpa p'anauji:

—Mīchi Rey Waibia, pī miasu nama bīda aji. Pī mimiapari pēiji atade.

²³Tachi Ak'ōrépata k'aripapari chi ne-inaa pīa oopataarā, irua jara bik'a oo k'inia p'anapata perā. Idi irua pī mi juade biji mīda, mīa pī pee-e paji, irua pī jīrit'erada perā. ²⁴Mīa k'inia bī mīa idi oodak'a pī ome, irua mi ome auk'a oomerā. Māgá irua nepira jōmaadeepa mi uchiapiit'eeda aji.

²⁵Māpai Saulpa māgaji:

—Mi warra David, Tachi Ak'ōrepa pī bendiciaipia bīda aji. Pīa iru-it'ee ne-inaa pīa ook'āri, ne-inaa jōmaade iruata pī k'aripait'eeda aji.

Maap'eda Saúl ichi temaa wāji. Jōdee David ichi ode wāji.

David filisteorā eujāde mirunada

27 ¹Ma t'ēepai Davidpa k'īsiasi: “Taarāpai wa taarā-e nide Saulpa mi pee cheit'ee. Mapa mi banaipia bī filisteorā eujāde, israelitaarā eujāde mi jirinaadamerā māik'aapa māgá irua mi ichiak'au bimerā.”

²Māga paji. David wāji filisteorā eujādee ichi eere p'anadap'edaarā seiscientos ome. P'ananaajida Gat p'uuruude. Māgí p'uuru Maoc warra, rey Aquis jua ek'ari baji. ³Imik'īra chaachaa chi wēra, chi warrarā ome mama p'aneejida. Ichiaba David chi wēraarā Jezrel p'uurudepema Ajinoán ome māik'aapa Carmel p'uurudepema Abigaíl, Nabal piuda wēra pada ome mama p'aneejida. ⁴Saulpa k'awaak'āri David Gatdee wāda, waa iru jīri-e paji.

⁵Mama p'anide Davidpa rey Aquimaa nāga jaraji:

—Rey Waibia, pīa-e bīda aji, mi, pī mimiapari nama pī p'uuru waibiade bamerā. Pīa wāara mi pīa ak'iro pirā, mia chupiria iidi bī pīa mi p'uuru awaraade pēimerā. Mi mama banait'ee mi k'ōp'āyoorā ome.

⁶Ma ewatewedā Aquipa Siclag p'uuru Davidmaa teeji. Maperā t'ēepai ma p'uuru Judá eujādepemaarā reyrā jua ek'ari beeji.

⁷David año aba ap'eda, atane k'īmari filisteorā eujāde baji. ⁸Maapai iru wāpachi ichi soldaorā ome filisteorā eujā sur eere māik'aapa mama p'anapatap'edaarā ome chōopachida. Telén eujādeepa Sur parumaa Egipto ode bī guesureorā, guirzitaarā māik'aapa amalecitaarā ome chōo wājida. ⁹Māirā ome chōonadak'āri, āra peek'oo wāpachida, wēraarā paara.

Maap'eda māirā ovejaarā, p'ak'aarā, burroorā, camelloorā māik'aapa āra p'aru paara p'e atapachida. Ma t'ēepai David rey Aquimaa wāpachi ichia ooda jarade.¹⁰ Pachedak'āri, irua iidipachi: “¿Sāma chōo nipajidama?” apachi. Davidpa p'anauupachi: “Judá éreerā eujāde sur eere” maa-e pirā “Jerameldeeba uchiadap'edaarā eujāde” maa-e pirā “quenitaarā eujāde”.

¹¹ Māgá chōonadak'āri, Davidpa eperā apida chok'ai atabëik'aa pají filisteorāmaa jaranaadamerā. Filisteorā eujāde bide māga oopachi.
¹² Maapai rey Aquipa David pia ak'ipachi. K'isiasi: “¿Davidpa oopari k'aurepa israelitaarāpa iru k'iraunuunamāa iru p'anapata-ek'ā? Maperā iru mi juu ek'ari ichita mimiapariit'ee.”

28 ¹ Maapai filisteorā soldaorā chip'ejida jura chōonadait'ee israelitaarā ome. Māga bide rey Aquipa Davidmaa nāga jaraji:

—Pia k'awa bida aji, tai ome parā auk'a uchiadait'ee jura chōode.

² Davidpa p'anauji:

—Pia bida aji. Írá pia unuit'eeda aji, sāgá mi, pi mimiapari chōopari. Aquipa māgaji:

—Māgá pia chōoru pirā, miā pi mīchi k'ap'ia jīapataarā poro waibia biyada aji.

Saúl wāda piudaarā ome pedeeparida aparimaa

³ Maapai Samuel jai-idaa baji. Israelitaarā iru-it'ee jēe para bap'eda, Ramá p'uurude iajida. Ma awara Saulpa Israel eujādeeba jērek'ooji piudaarā ome pedeepatada apataarā ne-inaa p'asait'ee jarapataarā ome.

⁴ Filisteorā chip'edaidap'eda, Sunén p'uurude p'ananajida māik'aapa mama āchi carpa eebai jira bijida mama k'āidait'ee. Jōdee Saúl ichi soldaorā ome Guilboa eede p'ananajida māik'aapa mama āchi carpa eebai jira bijida mama k'āidait'ee.⁵ Ma eedeepa Saulpa filisteorā unuk'āri, āchobeedachi māik'aapa audú p'era nībeeji.⁶ Mapa Tachi Ak'ōremaa it'aa iidiji k'await'ee k'āata ooipia bi. Mamīda Tachi Ak'ōrepa maarepida p'anau-e paji k'lāimok'araade, p'aarepa anipapari Urim k'ap'ia, maa-e pirā Tachi Ak'ōre pedee jarapari k'ap'ia.

⁷Māgá Tachi Ak'ōrepa p'anau-e pak'āri, Saulpa māgaji ichi ek'ari p'anadap'edaarāmaa:

—Wēra piudaarā ome pedeepari jirinadapáde aji. Miā irumaa iidiit'ee k'āata ooipia bi.

Ichi ek'ari p'anadap'edaarāpa p'anaujida:

—Endor p'uurude māgee wēra bida ajida.

⁸ Māpai Saulpa ichi p'aru jī bada ērat'aap'eda, p'aru jīp'aa jī beeji māik'aapa imik'iraarā omé ome ma p'ārik'ua wāji ma wēramaa. Saulpa ma wēra unuk'āri, māgaji:

—Mia pimaa chupiria iidi bi mia jararu jaure t'ījaramerā, māgimaa ne-inaa iidi k'inia bairā.

⁹Ma wērapa p'anauji:

—Pia k'awa bida aji, na eujādeepa Saulpa jērepida ne-inaa p'asait'ee jarapataarā māik'aapa piudaarā ome pedeepataarā. ¿Sāap'eda pia nama iidi che bīma? aji. Mīa māga jararu pīrā, parā k'aurepa mi peet'aadayada aji.

¹⁰Mamīda Saulpa nāga jaraji:

—Tachi Ak'ōre ichita chok'ai bī k'īrapite mia juraa bida aji, apidaapa pīmaa maarepida ne-inaa k'achia ooda-e pait'ee.

¹¹Māpai ma wērapa iidiji:

—¿Chisāgí piuda t'ījaraipiā bīma? aji.

Saulpa p'anauji:

—Samuel t'ījarapáde aji.

¹²Ma wērapa t'ījaramaa bide, Samuel cheji. Māga unuk'āri, ma wēra biadachi p'era nībipa. Māpai māgaji:

—¿Sāap'eda pia mi k'ūrat'aajima? aji. ¡Pi Saulta!

¹³Mamīda reypa māgaji:

—P'eranaapáde aji. ¿K'āata unujima? aji.

Ma wērapa p'anauji:

—Mia eperā jaureunu bida aji, eujādeepa uchiaru. ¹⁴Māpai Saulpa iidiji:

—¿Iru sāga bīma? aji.

Ma wērapa p'anauji:

—Iru chonaa bī māik'aapa p'aru teesoo jī bida aji.

Saulpa k'awaak'āri māgí Samuel, chi piuda, bedabaidachi tau biiri eujāde t'ōbairumaa.

¹⁵Māpai Samuela Saulmaa iidiji:

—¿K'āare-it'ee mi t'ījima aji, piudaarāmāiipa chemerā?

Saulpa p'anauji:

—Mi āchobee nībida aji, filisteorā tai ome chōo cheruta perā. Tachi Ak'ōremaa mia iidijida aji. Mamīda maarepida p'anau-e k'āimok'araa bide, maa-e pīrā iru pedee jarapataarā k'ap'ia pari. Maperā mia pī t'ījida aji, jaramerā mia k'āata ooipia bi.

¹⁶Māpai Samuela māgaji:

—¿Sāap'eda mimaa k'aripa iidi chejima aji, Tachi Ak'ōrepa pī ik'aawaapa ãyaa wāji pīrā māik'aapa pī k'īraunuamaa iru baparik'a bi pīrā? ¹⁷Irua oomaa bī mia pīmaa jaradak'a. Pi trua jāri ata wāda aji, teeit'ee pichi auk'aa, Davidmaa. ¹⁸Irua māga oomaa bī pīa oo-e pada perā irua jaradak'a jarak'āri amalecitaarā jōmweda jōpimerā, ichi āra ome audú k'īrau bāda perā. ¹⁹Ma awara Tachi Ak'ōrepa pī israelitaarā ome filisteorā juade baaipiit'eeda aji. Nu pī pichi warrarā paara p'ananaudit'ee mi ome, piudap'edaarāmāi. Israelitaarā soldaorā filisteorā juade baaidait'eeda aji.

Mäga jarap'eda, Samuel wēpadachi.

²⁰ Aramata Saúl āchobeepa ert'iudachi. Juatau wēe beeji, ma ewate nek'o-e bada pera. ²¹ Ma wērapa Saúl mäga unuk'ari, k'ait'a wāp'eda, mägaji:

—Mi, pi mimiaparipa ooji pia iididak'a. Piuk'aji mäga ooda k'aurepa. ²² Írá mia enenee níbí pia oomerā mia jara bik'a mäik'aapa nek'omerā. Mägá waya juataura beeyada aji, mäik'aapa pichi ode wāyada aji.

²³ Mamīda Saúl nek'o k'inia-e paji. Mäpai chi k'ōp'ayoorāpa auk'a jarajida nek'omerā. Ára pedee ūrip'eda, p'irabaiji mäik'aapa camade su-ak'i beeji. ²⁴ Mäga nide ma wērapa p'ak'a chak'e poree bì peep'eda, paaji mäik'aapa pan levadura wēe ooji. ²⁵ Maap'eda teeji Saulmaa mäik'aapa iru ome nipadap'edaarāmaa k'odamerā. K'odap'eda, ma p'ārik'uaweda wājida.

Filisteorā poro waibiarāpa Davidde ijāada-ee p'aneedap'edaa

29 ¹ Filisteorā chip'ejida Afec p'uuru. Jödee israelitaarā soldaorāpa ächi carpa eebai jira bijida k'aidait'ee Jezrel eujā jewedaade pania poátri bimái. ² Filisteorā poro waibiarā uchiajida ächi juu ek'ari p'anadap'edaa soldaorā ome; ciencien mäik'aapa milmil. David ichi soldaorā ome t'ee chejida rey Aquis ome. ³ Filisteorā poro waibiarāpa David ichi soldaorā ome mägá unudak'ari, Aquimaa iidijida:

—¿K'āata oomaa p'anima ajida, jā hebreorā tai ome?

Rey Aquipa p'anauji:

—Nāgí David, israelitaarā rey Saúl soldaorā poro waibia pada. Año waa iru mi ome bida aji. Mi ome beedadepa mia irude maarepida ne-inaa k'achia unu-e bida aji.

⁴ Mamīda ma filisteorā poro waibiarā Aquis ome k'īraudachida mäik'aapa irumaa mägajida:

—Jarapáde ajida, jā hebreo āpítee wāmerā ichi soldaorā ome. Péiji pia p'uuru iru-it'ee awara bidamaa. Taipa k'iniada-e ächi auk'a tai ome wādamerā chōode. Chōo jōnide tai peepidak'oodai. Mägá iru pia beeji ichi poro waibia Saúl ome, tachi soldaorā peedap'edaa poro irumaa ateedak'ari. ⁵ ¿Nāgí David k'aurepa israelitaarā pairajida-ek'á mäik'aapa iru āpíte nāga k'aripachida-ek'á: ‘Saulpa imik'īraarā mil peeji; jödee Davidpa diez mil peeji’?

⁶ Mäga ūrip'eda, Aquipa David t'í ataji mäik'aapa irumaa mägaji:

—Tachi Ak'ore ichita chok'ai bi k'īrapite mia juraa bì pi t'āri jíp'a bapari mi ome. Ichita ne-inaa jōma piaoopari parā p'anapata p'uuru. Mia pi pia ak'ipari mäik'aapa k'inia bi pi mi ome auk'a wāmerā na chōode wādade. Mamīda filisteorā soldaorā poro waibiarāpa pi mäga ak'ida-e p'ani. ⁷ Maperā mia parā āpítee pēiit'ee pāchi p'uurudee. Mia jara bik'a k'āiwee wāti mäik'aapa ne-inaa maarepida oonaadapáde aji, ma poro waibiarā audupiara k'īrau p'aneenaadamerā.

⁸Davidpa p'anauji:

—Mamīda Rey Waibia, ¿mia k'āata oojima? aji. ¿K'āare k'achiata mīde unu bīma? Mi pīmaa chedak'āriipa, k'īra jīp'a nipadoo. ¿Sāap'eda pīa k'inia-e bīma aji, auk'a chōonadamerā pī k'īra unuamaa iru p'anapataaraā ome?

⁹Aquipa p'anauji:

—Mi-it'ee pī Tachi Ak'ōrepa ángel pēidák'ata bi. Mamīda filisteorā soldaorā poro waibiarāpa k'iniada-e p'ani parā auk'a chōode wādamerā.

¹⁰Maperā nu tap'eweda pi āpītee wāipia bida aji, awaraa israelitaarā pī ome Saúl ik'aawaapa uchiadap'edaarā ome.

¹¹Mágá David chi soldaorā ome ai norema tap'eweda p'irabaijida māik'aapa āpītee wājida filisteorā eujādee. Jōdee ma filisteorā Jezrel eujā jewedaadee wājida.

Davidpa ichi eere p'anadap'edaarā ome amalecitaarā p'oyaadap'edaa

30 ¹K'lāima õpee parumaa David ichi soldaorā ome Siclag p'uurude panajida. Mamīda panadak'āri, unujida ma p'uuru jōma paa jōdai bi. Āchi wē-e misa, amalecitaarāpa ma Néguev eujādepema Siclag p'uurude chōo chejida. ²Atadachida wēraarā jōmaweda māik'aapa āra ome p'anadap'edaarā; warrarā, chonaarā paara. Apida peeda-e paji mīda, ma p'uuru pidaarā jōma atadachida māik'aapa ma p'uuru jōt'aajida.

³Davidpa ichi soldaorā ome māga unudak'āri māik'aapa k'awaadak'āri āchi wēraarā warrarā ome jita ateedap'edaa, ⁴jēemaa p'aneejida māik'aapa biamaa p'aneejida, juatau wēe p'aneerutamaa. ⁵Ichiaba ma amalecitaarāpa David wēraarā omé atadachida; Jezreldepema Ajinoán māik'aapa Carmel p'uurudepema Nabal wēra pada, Abigaíl.

⁶David k'līsia nībají ichi soldaorā iru ome k'īrau p'anadap'edaa perā, āchi warrarā k'aurā ome ateedap'edaa k'aurepa. Mapa David māupa bat'a peedait'ee paji. Mamīda Tachi Ak'ōrepa iru k'aripaji p'eranaamerā. Ma k'āyaara jiriji ichi Ak'ōre Waibia, Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bi. ⁷Jaraji Ajimélec warra, p'aare Abiatarmaa Tachi Ak'ōre efod aneemerā.

Aneek'āri, ⁸Davidpa Tachi Ak'ōremaa nāga it'aa iidiji:

—¿Jā nechi-idaa beerā t'ēe wādaipia bik'ā? aji. ¿Āchi ēp'e atadaik'ā? aji. Tachi Ak'ōrepa p'anauji:

—Wādapáde aji, āra ēp'e atade. Pāchideerā āra juadeepa uchia atadait'eeda aji.

⁹Aramata David amalecitaarā t'ēe wāji ichi seiscientos soldaorā ome. Besor to chak'ede panadak'āri, ¹⁰soldaorā doscientos p'aneejida, audú sē p'anadap'edaa perā ma to chak'e sīadait'ee. Mamīda apemaarā cuatrocientos David ome wājida.

¹¹Ma wādade māirāpa Egiptodepema aba ununajida. Davidmaa ateejida māik'aapa ne-inaa k'oparii pania ome māgimaa teejida. ¹²Irumaa ne-

ināa p'ep'edee bī aba higojō p'oodadee ooda māik'aapa ne-ināa p'ep'edee bī omé uva p'oodadee ooda k'opijida māik'aapa ne-ināa topijida. Iru juatau wēe baji k'āima ūpee ne-ināa to-ee, nek'o-ee bada perā.

¹³ Māgá ma Egiptodepema juatau paraa beek'āri, Davidpa irumaa iidiji:

—¿Pi chipari k'aima? aji. ¿Pi sāmāik'aapa cheruma? aji.

Ma Egiptodepemapa p'anauji:

—Mi Egiptodepema, amalecita esclavo. K'āima ūpee paruda aji, mi k'ayaadariida ode wādade. Mi chiparipa māga unuk'āri, mi nama atabaibēji. ¹⁴ Tai quereteorā sur eerepema eujādeepa, Judá sur eerepema eujādeepa māik'aapa Caleb ēreerā sur eerepema eujādeepa chewādade, Siclag p'uuru paa jōt'aajidada aji.

Māpai Davidpa iidiji:

¹⁵ —¿Mi ateeik'ā aji, jā nechi-idaa beerā p'anima?

Ma Egiptodepemapa p'anauji:

—Mia āramaa ateeyada aji, Tachi Ak'ore k'īrapite pia juraaru pirā mi chiparimaa tee-e pait'ee māik'aapa mi pee-e pait'ee.

¹⁶ Māpai ateeji. Panadak'āri ma nechi-idaa beerā p'anadap'edaamāi, unujida pariatua nek'omaa, ne-ināa tomaa, fiesta oomaa p'ani. O-īa p'anajida Filistea eujādepemaarā, Judá eujādepemaarā net'aa chia atadap'edaa perā. ¹⁷ David chi soldaorā ome ma nechi-idaa beerā ome chōojida tap'edadeepa k'eudarumaa. Māirā peek'oo wājida. Mamīda māga bide māirādepema k'ūtrāarā cuatrocientos āchi camello īrī jirabodojida. ¹⁸ Davidpa net'aa jōmaweda amalecitaarāpa chia ateedap'edaa ataji. Ichiaba chi wēraarā omeeweda ataji. ¹⁹ Eperāarā chip'edaidak'āri, jōmaweda chok'ai p'anajida. Warra wa chonaa apida piu-e paji. Āchi warrarā, k'aurā paara mama p'anajida. Ichiaba āchi net'aa jōmaweda jāri atajida. ²⁰ Ma awara ovejaarā māik'aapa p'ak'aarā jōmaweda p'e atajida.

Chi ne-animalaarā atee wādap'edaarāpa nāga jarapachida:

—Nāgí ne-ināa jōmaweda Davidpa jāri atadada apachida.

²¹ Apitee wādade panajida Besor to chak'emāi, soldaorā doscientos p'aneedap'edaamāi, sē p'anadap'edaa k'aurepa. Ma soldaorā uchiajida David ichi soldaorā ome k'īrachuude. Davidpa āra unuk'āri, saludaaji.

²² Mamīda David ome nipadap'edaarā ūk'uru ne-ināa k'achia ooyaa p'anadap'edaa perā, irumaa nāga jaranajida:

—Āra tachi ome wāda-e pada perā, āramaa teeda-e ne-ināa jāri atadap'edaadepema. Aba teedait'eeda ajida, āchi wēraarā warrarā ome. Māpai āra āyaa pēidait'eeda ajida.

²³ Mamīda Davidpa māgaji:

—Michi auk'aarā, māga ooda-edā aji. Tachi Ak'orepa tachideerā chok'ai uchiapiji ma nechi-idaa beerā juadeepa māik'aapa āra tachimaa p'oyaapiji. Iru k'aurépata na ne-ināa jōma iru p'ani. ²⁴ ¡Apidaapa parā

pedee ijāada-e pait'ee! Maperā na net'aa jāri atadap'edaa jededap'eda, auk'a teedait'eeda aji, chōode nipadap'edaarāmaa māik'aapa net'aa ak'ima a p'aneedap'edaarāmaa.

²⁵(Davidpa ma ley jaradak'āriipa, israelitaarā soldaorāpa māga oopachida.)

²⁶Siclag p'uurude panadak'āri, Davidpa ma ne-inaa jāri atadap'edaa ūk'uru tee pēiji chi k'ōp'āyoorā, Judá ēreerādepemaarā poro waibiarāmaa. Ma ne-inaa ome nāga jara pēiji: "Parāmaa na ne-inaa tee k'inia bi. Jāri atajidada aji, Tachi Ak'ore k'īraunuamaa iru p'anapataaraā juadeepa." ²⁷Māgá ma ne-inaa jāri atadap'edaa tee pēiji nāgí p'uurudepema poro waibiarāmaa: Betel p'uuru, Néguev eujādepema Ramot p'uuru, Jatir p'uuru, ²⁸Aroer p'uuru, Sifmot p'uuru, Estemoa p'uuru, ²⁹Racal p'uuru, māik'aapa Jeramel eujā jewedaadepema p'uuru bee poro waibiarāmaa, quenitaarā p'uuru poro waibiarāmaa, ³⁰Jormá p'uuru, Corasán p'uuru, Atac p'uuru, ³¹Hebrón p'uuru, māgí p'uurudepema poro waibiarāmaa māik'aapa awaraa p'uuru iru ichi ome nipadap'edaarā wāyaadap'edaadepema poro waibiarāmaa.

Saúl ichi warrarā ome piudap'edaa (1 Crónicas 10.1-12)

31 ¹Māimisa, filisteorāpa israelitaarā ome chōo chejida. Israelitaarā soldaorā āra naa jichoo wājida mīda, Guilboa eede cho-k'ara peejida. ²Māga nide ma filisteorā Saúl t'ēe māik'aapa chi warrarā t'ēe wājida. Ep'e atanadak'āri, Saúl warrarā Jonatán, Abinadab māik'aapa Malquisúa peek'oojida. ³Saúl ik'aawa audú chōo para baji. Āchidepema sia tripataarāpa āchi sia trirutade, Saulmaa oonajida.

⁴Mapa irua māgaji chi arma anipaparimaa:

—Pi espada ēt'a atap'eda, mi su peet'aapáde aji. Mia k'inia-e bi jā ijāadak'aa beerāpa mi peedamerā, mi oo iru p'aní misa.

Mamīda chi arma anipaparipa iru pee k'inia-e pají, audú p'era nībada perā. Maperā Saulpa ichi espada k'ī it'aa bip'eda, ai īri baainaji. Māgá ichi juadoopa piudachi. ⁵Chi arma anipaparipa māga unuk'āri, auk'a ichi espada k'ī īri baainaji. Māgá piuji chi poro waibia ome. ⁶Māgá ma ewatewedaa piujida Saúl, chi warrarā ūpee, chi arma anipapari māik'aapa awaraa soldaorā iru ome nipadap'edaarā chok'ara.

⁷(Israelitaarā ma Jezrel eujā jewedaa k'īraik'a eere p'anapatap'edaarāpa māik'aapa Jordán to oriente eere p'anapatap'edaarāpa k'awaadak'āri israelitaarā soldaorā jichoo wāda māik'aapa Saúl chi warrarā ome piudap'edaa, āchi p'uuru atabéijida auk'a jichoodait'ee. Maap'eda filisteorā ma p'uurude p'ana chejida.)

⁸Ai norema filisteorāpa piudap'edaarā k'ap'iade net'aa iru bada ata chedak'āri, Guilboa eede unu atajida Saúl māik'aapa chi warrarā

ópee k'ap'ia piuda. ⁹Māpai Saúl poro t'iap'e atajida māik'aapa iru arma anipada atajida. Māpai jara pēijida filisteorā eujā jōmaade, mādepemaarāpa māik'aapa āchi ak'ore waibia apatap'edaa te ak'ipataarāpa k'awaadamerā. ¹⁰Ma t'ēepai Saúl arma p'le bijida āchi ak'ore waibia apatap'edaa Astarté tede. Jōdee chi k'ap'ia piuda baijira bijida Betsán p'uuru t'iak'au bada murallade.

¹¹Israelitaarā Galaad eujādepema Jabés p'uuruude p'anapatap'edaarāpa māga k'awaa atadak'āri, ¹²chi piara chōo k'awaa beerāpa pedeeteejida wādait'ee Saúl k'ap'ia atade. P'ārik'ua wājida panadait'ee Betsán p'uuruude. Mama chōodap'eda, Saúl māik'aapa chi warrarā k'ap'ia piuda atajida māik'aapa aneejida Jabés p'uuruudee. Mama paat'aajida. ¹³Ma k'ap'ia piuda paadadepema chi biiri iajida Jabés p'uuruude, tamarisco pak'uru ek'ari. Maap'eda t'āri p'uapa nek'oda-ee p'aneejida k'āima siete wāyaaru misa.